

บทที่ 3

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ กับการรับฟังเป็นพยาน

เมื่อมีการกระทำความผิดในคดีอาญาเกิดขึ้น เจ้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวน มีหน้าที่ต้องแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อนำไปพิสูจน์ความผิดในชั้นพิจารณา สิ่งแรกที่ต้องทำก็คือ เข้าไปเก็บพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุซึ่งเป็นวัตถุพยาน และหากมีประจักษ์พยานคนใดที่รู้เห็นเหตุการณ์ก็ต้องนำตัวมาสอบปากคำ ถ้าหากรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือมีการกล่าวหาจากผู้เสียหาย เจ้าพนักงานสอบสวนจะต้องเรียกผู้ถูกกล่าวหามาให้ปากคำทันที เว้นแต่ผู้ถูกกล่าวหาจะหลบหนีหรือตามตัวไม่ได้ก็ต้องออกหมายจับต่อไป

ในการให้ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหา¹นั้น ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะมีบุคคลที่ผู้ต้องหาไว้วางใจหรือทนายความเข้ามารับฟังการสอบสวน และมีสิทธิที่จะไม่พูด คำพูดของผู้ต้องหาอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ เจ้าพนักงานสอบสวนจะไปบังคับ ชูเชิญ หลอกลวงหรือจู่โจมไม่ได้ เพราะจะส่งผลให้ถ้อยคำที่ได้นั้นรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลไม่ได้ แต่ถ้าหากผู้ต้องหายอมรับสารภาพโดยสมัครใจก็จะเป็นประโยชน์ต่อรูปคดี เพราะคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญที่สุด¹

แต่การยอมรับสารภาพในชั้นสอบสวน ไม่ใช่เป็นการยอมรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดี ที่จะทำให้ศาลสามารถพิจารณาลงโทษจำเลยได้เลย เว้นแต่คดีที่อยู่ในเขตอำนาจ ของศาลแขวง เจ้าพนักงานสอบสวนสามารถนำตัวผู้ถูกกล่าวหา ส่งมอบให้อัยการสั่งฟ้องต่อศาลได้ทันที ด้วยเหตุนี้ พนักงานสอบสวนจึงเกรงว่าผู้ถูกกล่าวหาอาจกลับคำรับสารภาพในชั้นศาล โดยอ้างว่าถูกบังคับให้ต้องยอมรับสารภาพ ซึ่งจะทำให้ศาลไม่ยอมรับฟังบันทึกคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน

¹ วงษ์ วีระพงศ์, การรวบรวมและการนำสืบพยานหลักฐานในคดีอาญา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ดุสิตสัมพันธ , 2509) น. 172.

จึงหามาตรการเพื่อยืนยันว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ยอมรับสารภาพโดยสมัครใจ ปราศจากการถูกบังคับ ชูเชิญ หลอกลวง หรือจู่ใจให้ยอมรับสารภาพ โดยนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบ คำรับสารภาพและบันทึกภาพถ่ายไว้เพื่อนำมาใช้เป็นพยานหลักฐาน

3.1 คำรับสารภาพในคดีอาญา

วัตถุประสงค์ในการดำเนินคดีอาญา เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษตาม กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไป เป็นการป้องปรามและยับยั้งมิให้อาชญากร กระทำการอันเป็นการก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยให้กับบ้านเมือง และปกป้องสังคมให้ดำรงอยู่ด้วยความผาสุกปลอดภัย โดยสุจริตชนจะต้องได้รับการดูแลและรักษาความปลอดภัยจากรัฐด้วยความชอบธรรม² แต่จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงที่ชัดเจนว่า ผู้ต้องโทษเป็นบุคคลผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมิใช่เป็นการจับคนร้ายผิดตัว ด้วยเหตุนี้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงให้ความสำคัญกับการค้นหาตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมารับโทษให้จงได้ ดังนั้น ก่อนเริ่มกระบวนการพิจารณาคดี กฎหมายจึงให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 33 ที่บัญญัติว่า “...ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด...” ดังนั้น กระบวนการพิสูจน์ความผิดในชั้นศาลจึงยึดหลักเคร่งครัดต้องพิสูจน์ความผิดจนสิ้นสงสัยหากมีข้อสงสัยจะต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้กับจำเลย ตามมาตรา 277 วรรค 2 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา³ ด้วยเหตุนี้ในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด จะต้องค้นหาความจริงให้ได้สมบูรณ์ที่สุด หากไม่ชัดเจนเพียงพอถ้ามีข้อสงสัยแม้เพียงเล็กน้อย ศาลก็มักจะยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้กับจำเลย

สำหรับในการรวบรวมพยานหลักฐานชั้นสอบสวน เจ้าพนักงานสอบสวนอาจรวบรวมพยานหลักฐานได้มากเกินพอ แต่พอถึงชั้นศาลอาจเป็นไปได้ว่าพยานหลักฐานที่มีอยู่เริ่ม

² จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, หลักทฤษฎีการสอบสวนและการรับฟังพยานหลักฐาน ในชั้นสอบสวน(เทคนิคศิลปะการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน), (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร), น.2.

³ มาตรา 277 วรรค 2 ป.วิอาญา บัญญัติว่า “เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”

เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและอาจมีข้อสงสัย เนื่องจากระยะเวลาจากขั้นตอนรวบรวมพยานหลักฐาน จนถึงขั้นตอนพิจารณาคดี ห่างจากช่วงเกิดเหตุนานพอสมควร คุณค่าของพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดอาจลดลงไป พยานบุคคลที่เคยให้ถ้อยคำที่เป็นประโยชน์ อาจกลับคำให้การในชั้นศาล โดยพยานบางคนอาจเสียชีวิตไปแล้ว พยานวัตถุบางอย่างอาจถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพ แต่จะด้วยเหตุผลจากตัวพยานเองหรือปัจจัยอะไรก็ตาม สุดท้ายพยานที่เคยเป็นคุณอาจกลายเป็นโทษ และเริ่มทำให้เกิดมีข้อสงสัยในคดี ในที่สุดศาลอาจไม่เชื่อถ้อยพยานที่มีอยู่และยกฟ้อง ทำให้ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษตามกระบวนการได้ ทั้งที่จำเลยนั้นเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริงก็ตาม ดังนั้น การที่ผู้ถูกกล่าวหา ยอมรับสารภาพ ย่อมต้องเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างแน่นอน เพราะว่าผู้กระทำความผิดเพียงผู้เดียวเท่านั้นที่ เป็นผู้รู้ความจริงมากที่สุด ส่งผลให้ คำรับสารภาพที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจกลายเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด เพียงแต่สำคัญมากน้อยขนาดไหนขึ้นอยู่กับว่าการยอมรับสารภาพนั้นเป็นการยอมรับสารภาพต่อใคร และมีพยานหลักฐานอื่นรับฟังประกอบในการพิสูจน์ความผิดมากน้อยขนาดไหน เพียงพอให้รับฟังหรือไม่

3.1.1 คำรับสารภาพเป็นการให้ถ้อยคำในคดีอาญา

พยานหลักฐานที่สำคัญมากที่สุดในคดีอาญาคือพยานบุคคล ซึ่งแยกออกได้เป็น ประจักษ์พยาน และ พยานบอกเล่า โดยสิ่งที่ศาลรับฟังเป็นพยานหลักฐานคือ ถ้อยคำของพยาน ที่บอกเล่าเหตุการณ์ซึ่งตนเองได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นๆมาโดยตรง ทั้งนี้ หากผู้เห็นเหตุการณ์มาบอกเล่าข้อเท็จจริงให้ศาลรับฟังโดยตรงจะถือเป็นประจักษ์พยาน แต่หากเป็นบุคคลอื่นที่รับรู้มาอีกทอดหนึ่ง โดยมีได้เป็นผู้ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อมูลมาด้วยตนเอง แล้วนำข้อเท็จจริงนั้นมาเล่าให้ศาลฟังจะถือเป็นพยานบอกเล่า ซึ่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือในการรับฟังเป็นพยานหลักฐานจะน้อยกว่าประจักษ์พยาน เพราะผู้เห็นเหตุการณ์มิได้มาสอบถามต่อหน้าศาลโดยตรง และในกรณีของบันทึกถ้อยคำในชั้นสอบสวนซึ่งให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับรอง แม้จะเป็นพยานเอกสาร แต่คำเบิกความในชั้นศาลของพนักงานสอบสวนที่มาเบิกความถึงบันทึกคำให้การนั้นถือเป็นพยานบอกเล่า

ลักษณะของการให้ถ้อยคำในคดีอาญานั้น ทั้งการให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นคำให้การนอกศาล และคำเบิกความต่อศาลโดยตรงซึ่งเป็นการให้ถ้อยคำในชั้นพิจารณาคดี ลักษณะของถ้อยคำที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยกล่าวออกมาจะมี 2 ลักษณะ กล่าวคือ หากเป็นถ้อยคำ

ที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยให้การปฏิเสธ เรียกว่า “คำให้การ” แต่หากเป็นถ้อยคำที่ผู้ต้องหา หรือจำเลย ยอมรับตามข้อกล่าวหาเรียกว่า “คำรับสารภาพ” ดังนั้นคำรับสารภาพจึงเป็นการให้ถ้อยคำของ ผู้ต้องหาหรือจำเลยในแต่ละชั้น แต่เป็นการให้ถ้อยคำที่ยอมรับว่าตนนั้นได้กระทำความผิดจริงตามที่ถูก กล่าวหา

1) การให้ถ้อยคำต้องเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย

จากที่กล่าวมาแล้วในบทก่อนว่า ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็น ปฏิปักษ์ต่อตนเองอันจะทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา ซึ่งสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นั้นบัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 243 วรรคหนึ่ง และ บัญญัติผลของการฝ่าฝืนสิทธิไว้ในวรรคสอง ซึ่งเป็นสิทธิที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางของมวลมนุษย แต่สิทธิดังกล่าวจะมีความหมายต่อเมื่อมีการแจ้งสิทธิให้ผู้ทรงสิทธิทราบก่อนการสอบสวนว่า “ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากกล่าวอาจใช้เป็นพยานยืนยันผู้ต้องหา ในชั้นพิจารณาคดีได้” และนอกจากนี้ แม้จะแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบแล้วแต่ผู้ต้องหากก็ควรจะมี ผู้พิทักษ์สิทธิคือทนายความอยู่ด้วย รวมทั้งผู้ต้องหาอาจขอให้บุคคลซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการ สอบปากคำด้วยก็ได้ ถ้าหากถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้ไว้กับเจ้าพนักงานสอบสวน โดยที่ก่อนจะ สอบถามปากคำของผู้ต้องหา เจ้าพนักงานสอบสวนมิได้แจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบและมีให้ ผู้ต้องหาใช้สิทธิดังกล่าว ถ้อยคำนั้นย่อมต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดี⁴

2) การให้ถ้อยคำต้องเป็นไปโดยสมัครใจ

ที่ว่าสมัครใจ หมายความว่า การให้ถ้อยคำของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนนั้นจะต้องมิได้ เกิดขึ้นจากการจู่ใจ มีคำมั่นสัญญา หรือถูกบังคับ ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมีขอบประการอื่น ของเจ้าพนักงานสอบสวนผู้สอบปากคำ

การจู่ใจโดยสภาพแล้วมิได้มีความชั่วร้ายอยู่ในตัวเอง ซึ่งหากการจู่ใจนั้นส่งผลให้ จำเลยรับสารภาพโดยไม่เป็นความจริงแล้ว คำรับสารภาพนั้นก็ไม่น่าจะเสียไป เช่น การชักจูงใจให้ พุดความจริงโดยอ้างหลักศีลธรรมหรือบาปบุญคุณโทษหากจำเลยไม่ได้กระทำความผิดจริง จำเลยก็คง จะไม่รับสารภาพ การรับสารภาพโดยการจู่ใจดังกล่าวจึงไม่น่าจะทำให้คำรับสารภาพเสียไป แต่ การจู่ใจให้จำเลยรับสารภาพโดยชี้ให้เห็นว่า จำเลยจะได้รับอภัยโทษนั้นจำเลยอาจรับสารภาพ

⁴ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา, พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร : หจก. จีรวิธานพิมพ์, 2549), น.12-14.

โดยไม่เป็นความจริงก็ได้ แม้การจูงใจนั้นจะไม่เป็นการชั่วร้ายในตัวเอง เมื่อคำรับสารภาพไม่เป็นความจริงก็ย่อมใช้ไม่ได้เช่นกัน ส่วนการให้คำมั่นสัญญาถ้าไม่เป็นการหลอกลวงแม้จะไม่เป็นการชั่วร้ายในตัวเองก็อาจชักจูงให้จำเลยรับสารภาพโดยไม่เป็นความจริงเพราะเห็นแก่สัญญาก็ได้ จึงไม่ควรจะรับฟังเช่นกัน โดยเหตุผลธรรมดาจะต้องพิจารณาเปรียบเทียบดูว่าประโยชน์หรือผลตอบแทนตามคำมั่นสัญญาเพียงพอหรือคุ้มกับโทษที่จำเลยอาจต้องรับสำหรับความผิดที่รับสารภาพอันจะมีผลให้จำเลยรับสารภาพโดยไม่เป็นความจริงหรือไม่ แต่เรื่องนี้คงวางหลักแน่นอนลงไปไม่ได้ เพราะจำเลยบางคนอาจรับสารภาพโดยไม่ได้นิ่งถึงโทษที่จะได้รับ หรืออาจรับด้วยความโง่เขลาหรือเข้าใจผิด หรือจำเลยรับสารภาพเพื่อหาช่องโอกาสหลบหนีก็ได้

สำหรับการขู่เข็ญ หลอกลวงนั้นเป็นสิ่งชั่วร้ายอยู่ในตัวและเป็นเรื่องรุนแรงไม่ควรยอมให้นำมาใช้ในการสอบสวนคดี หากมีการขู่เข็ญ หลอกลวง ซึ่งน่าจะมีผลให้จำเลยรับสารภาพแล้ว คำรับสารภาพนั้นก็ควรรับฟังโดยไม่ต้องคำนึงว่าคำรับสารภาพนั้นจะเป็นความจริงหรือไม่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าถ้ามีการขู่เข็ญ หลอกลวง ซึ่งเป็นเรื่องเล็กน้อยไม่อาจชักจูงให้จำเลยรับสารภาพได้แล้ว จะทำให้คำรับสารภาพนั้นเสียไปด้วยเสมอไม่ กรณีเช่นนี้จึงต้องพิจารณาตามข้อเท็จจริงแต่ละรายว่า การขู่เข็ญ หลอกลวงนั้น มีผลกระทบถึงคำรับสารภาพหรือไม่

การขู่เข็ญไม่จำเป็นจะต้องใช้ถ้อยคำรุนแรง อาจข่มขู่ด้วยวาจาอันสุภาพก็ได้ และขึ้นอยู่กับเหตุการณ์แวดล้อม ถ้อยคำ กิริยาอาการ และท่าทางของผู้ขู่เข็ญด้วย ตามกฎหมายอังกฤษนั้น คำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวน ถ้ามีการจูงใจ ให้สัญญา หรือขู่เข็ญในทางใดๆ แล้วศาลจะไม่รับฟังเลย ทั้งนี้เพราะในสมัยก่อนจะมีการปฏิบัติต่อจำเลยรุนแรงมาก ผู้พิพากษาบางคน ที่มีความสงสารจำเลยจึงไม่รับฟังพยานหลักฐานเช่นนี้ถึงกับมีผู้พิพากษาบางท่านกล่าวว่า “บางที่ความยุติธรรม และสามัญสำนึกถูกละทิ้งไป เพราะสงสารจำเลย”⁵

3) จำเลยมีสิทธิไม่ให้ถ้อยคำปรักปรำตนเอง

จากสุภาษิตกฎหมายที่ว่าไม่มีใครอาจถูกบังคับให้ต้องปรักปรำตนเอง (nemo tenetur prodere seipsum) อันเป็นที่มาของเอกสิทธิของพยานที่จะไม่ต้องตอบคำถามซึ่งอาจทำ

⁵ ปิติกุล จีรมงคลพาณิชย์, “สิทธิของจำเลยกับการอำนวยความสะดวกของรัฐ”, บทความ
ส่วนหนึ่งของงานวิจัยเสริมหลักสูตรในวิชากฎหมายลักษณะพยาน (น.382), (คณะนิติศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), น.30.

ให้ตนต้องถูกกล่าวหาในคดีอาญา (privilege against self-incrimination)⁶ ดังที่กล่าวมาแล้ว ฉะนั้นในชั้นพิจารณาคดีตามมาตรา 232 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ถ้าบุคคลที่โจทก์อ้างอิงเป็นพยานมีฐานะเป็นจำเลยในคดีนั้น บุคคลนั้นก็จะเป็นพยานโจทก์ไม่ได้ คือโจทก์ไม่มีสิทธิให้ศาลหมายเรียกบังคับให้จำเลยมาเป็นพยาน และถ้าในคดีนั้นมีจำเลยหลายคน กฎหมายก็ห้ามทั้งการที่โจทก์อ้างจำเลยมาเป็นพยานเพื่อยืนยันเอาผิดกับตัวจำเลยนั่นเอง และการอ้างจำเลยมาเป็นพยานของตนเพื่อยืนยันเอาผิดกับจำเลยอีกคนหนึ่ง ในคดีนั้นด้วย เหตุผลเพราะกฎหมายถือว่าบุคคลมีสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความปรักปรำตนเอง ซึ่งสิทธินี้เป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่ง การที่โจทก์ฟ้องกล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดก็เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลยซึ่งเป็นการไม่ยุติธรรมที่โจทก์ จะอาศัยประโยชน์จากคำเบิกความของจำเลยเองเพื่อลงโทษจำเลย ส่วนที่กฎหมายห้ามโจทก์มิให้อ้างจำเลยคนหนึ่งเป็นพยานยืนยันจำเลยอีกคนหนึ่งนั้น ก็เพราะจำเลยแต่ละคนตกอยู่ในอิทธิพลของความกลัวหรือความหวัง คือกลัวว่าถ้าตนให้การว่าทำผิดก็จะต้องได้รับโทษ และหวังว่าถ้าตนให้การขัดทอดว่าคนอื่นทำผิดก็อาจทำให้ตนเองรับโทษน้อยลง หรือพ้นโทษไปเลย ดังนั้น คำให้การของจำเลยจึงไม่น่าเชื่อถือ⁷ และมาตรา 84 ที่มีหลักว่าฝ่ายไหนอ้างฝ่ายนั้นมีหน้าที่นำสืบโจทก์ในคดีอาญาเป็นฝ่ายอ้างว่าจำเลยทำผิดจึงเป็นหน้าที่ของโจทก์จะต้องสืบให้ปรากฏความผิดนั้นถ้าสืบไม่ได้จะไปอาศัยพยานฝ่ายจำเลยมาร่วมด้วย หากเป็นเช่นนั้นก็ไม่ได้ชื่อว่าเป็นการนำสืบให้สมตามหน้าที่ของตน นอกจากนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 ยังห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน จึงไม่ควรที่โจทก์จะถือประโยชน์จากพยานจำเลย⁸

4) คำให้การในชั้นสอบสวนไม่ถือเป็นการอ้างจำเลยเป็นพยาน⁹

คำให้การของจำเลยในชั้นสอบสวนที่พนักงานสอบสวนทำไว้โดยขบยอมใช้เป็นหลักฐานยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 การที่ศาลนำคำให้การชั้นสอบสวนที่โจทก์อ้างส่งมาประกอบการวินิจฉัยพยานจำเลย เพื่อแสดงให้เห็น

⁶ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2539), น.167.

⁷ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2538), น. 250-251.

⁸ หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 977/2481

⁹ ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 5, น.47.

เห็นว่าคำเบิกความของจำเลยในชั้นพิจารณาแตกต่างกับคำให้การชั้นสอบสวนเท่านั้น หาได้อาศัย แต่เพียงคำให้การชั้นสอบสวนมาลงโทษจำเลยแต่อย่างใด กรณีนี้ถือไม่ได้ว่าเป็นการอ้างจำเลยเป็น พยานโจทก์ จึงไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา 232 (คำพิพากษาฎีกาที่ 35/2532)

ตัวอย่าง (คำพิพากษาฎีกาที่ 835/2532 ประชุมใหญ่) คดีที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษ จำเลยฐานมีอาวุธปืนไม่มีหมายเลขทะเบียนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต แม้จะได้ความ จากคำเบิกความของจำเลยตอบคำถามค้านของโจทก์ว่า จำเลยไม่เคยได้รับอนุญาตจากนาย ทะเบียนให้มีอาวุธปืนไว้ในครอบครองก็ตาม ก็เป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากการที่จำเลยตอบคำถาม ค้านของโจทก์ ถือไม่ได้ว่าโจทก์นำสืบข้อเท็จจริงนั้น เพราะในการพิจารณาคดีอาญาโจทก์มีหน้าที่ นำสืบให้ฟังได้ว่าจำเลยกระทำความผิด ทั้งโจทก์ไม่ได้อาวุธปืนมาเป็นของกลางยืนยัน และไม่มี พยานหลักฐานอื่น ที่พิสูจน์ให้เห็นว่า อาวุธปืนดังกล่าวไม่มีหมายเลขทะเบียนตามที่โจทก์ฟ้อง จึง ลงโทษจำเลยฐานมีอาวุธปืนไม่มีหมายเลขทะเบียนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตไม่ได้

ตัวอย่าง (คำพิพากษาฎีกาที่ 623/2535) ศาลรับฟังพยานแวดล้อมกรณีและคำรับ ของจำเลยกับผู้ร่วมกระทำผิดประกอบพยานอื่นได้ เพราะคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยอาจใช้ เป็นพยานหลักฐานยันจำเลยได้ในชั้นพิจารณา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134 ทั้งโจทก์ไม่ได้อ้างจำเลย เป็นพยานเพื่อค้นเอาความจริงจากจำเลยมาลงโทษจำเลยตาม ป.วิ.อ. มาตรา 232 แต่อย่างใด

3.1.2 สาระสำคัญของคำรับสารภาพในคดีอาญา

คำรับสารภาพในคดีอาญา มีความสำคัญต่อการดำเนินคดีอาญาเป็นอย่างมาก จึง จำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของการยอมรับสารภาพ ที่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐาน เพื่อชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ และความสำคัญของคำรับสารภาพในคดีอาญาต่อกระบวนการยุติธรรม อันมีความจำเป็นต่อการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา ในการรับฟังเป็นพยานหลักฐาน

1) ความหมาย

คำรับสารภาพ (Confession) ในคดีอาญา หมายถึง การให้ถ้อยคำด้วยใจสมัครของ บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดซึ่งได้ให้ถ้อยคำแสดงข้อความให้ปรากฏข้อเท็จจริง โดยตรงต่อบุคคลอื่นว่าตนนั้นเป็นผู้กระทำความผิดอาญาตามที่ถูกกล่าวหาอย่างแท้จริง และ

ถ้อยคำดังกล่าว เป็นปฏิปักษ์ต่อประโยชน์ของตนเองในการพิจารณาคดีชั้นศาล ไม่ว่าจะเป็นการให้ถ้อยคำ ทั้งก่อนพิจารณาคดีและในขณะพิจารณาคดีก็ตาม¹⁰

ความหมายเฉพาะกรณี อาจแบ่งได้ 3 กรณี¹¹ กล่าวคือ

1. คำรับสารภาพต่อศาล หมายถึง การให้ถ้อยคำของจำเลยด้วยใจสมัครต่อศาลโดยตรง เมื่อศาลสอบถามคำให้การของจำเลยว่าจำเลยจะยอมรับสารภาพตามข้อกล่าวหาหรือไม่ หากจำเลยยอมรับยอมเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้โดยตรง

2. คำรับสารภาพต่อพนักงานสอบสวน หมายถึง คำรับสารภาพของผู้ต้องหาต่อพนักงานสอบสวนในการให้ปากคำ ซึ่งต้องเป็นไปด้วยใจสมัครปราศจากการบังคับ ชูเชิญ หลอกลวง ให้สัญญา หรือจูงใจ ให้ยอมรับสารภาพ อันจะเป็นข้อเท็จจริงที่พนักงานสอบสวน จะนำมาเบิกความต่อศาลอีกชั้นหนึ่ง ในฐานะพยานบอกเล่าที่ใกล้ชิดเหตุการณ์

3. คำรับสารภาพต่อบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่พนักงานสอบสวน เป็นคำรับสารภาพที่ผู้กระทำความผิดนั้นได้บอกเล่าข้อเท็จจริงให้ผู้อื่นฟัง อันเป็นปฏิปักษ์ต่อประโยชน์ของตนเอง ถือเป็นพยานบอกเล่าที่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

2) ความสำคัญ

คำรับสารภาพในคดีอาญา มีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในสองมิติ กล่าวคือ ประการแรก เกิดประโยชน์ในแง่ของการรับฟังเป็นพยานหลักฐาน และ ประการที่สอง เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินคดีอาญา

1. ประโยชน์ของการรับฟังเป็นพยานหลักฐาน พบว่า ในการดำเนินคดีอาญา การจะนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษตามกระบวนการยุติธรรมนั้น พยานหลักฐานทั้งหลายนับเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพิสูจน์ความผิดว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์¹² เพียงแต่พยานหลักฐานทุกชนิดมีความสำคัญไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับการรับฟังเป็นพยานหลักฐานของศาลเพื่อชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือ

¹⁰ ก่อเกียรติ เขียมบุตรลบ, "หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), น. 11-12.

¹¹ โอสถ โกสิน, กฎหมายลักษณะพยาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยเกษม, 2517), น.320.

¹² มาตรา 226 ป.วิอาญา บัญญัติว่า "พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งนำพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น....."

แต่ถ้าหากผู้ถูกกล่าวหายอมรับสารภาพโดยสมัครใจ คำรับสารภาพนั้นย่อมเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดและเป็นประโยชน์ที่สุด เพียงแต่เป็นคำรับสารภาพในชั้นไหน เพราะบทบาทและความสำคัญของคำรับสารภาพนั้นจะอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน หากเป็นคำรับสารภาพในชั้นศาล ถือเป็นคำรับสารภาพของจำเลยโดยตรง แต่ถ้าเป็นคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน ผู้ที่จะต้องมาเบิกปากคำในชั้นศาลคือพนักงานสอบสวน คำรับสารภาพจึงเป็นแค่เพียงพยานบอกเล่าเท่านั้น ถึงจะรับฟังได้แต่ต้องรับฟังอย่างระมัดระวัง มีน้ำหนักน้อย แต่อย่างไรก็ตามหากผู้ถูกกล่าวหาจำนนต่อพยานหลักฐานแม้จะยอมรับสารภาพก็ไม่มีประโยชน์ต่อรูปคดี

2. ประโยชน์ต่อการดำเนินคดีอาญา กล่าวคือ ในการยอมรับสารภาพช่วยทำให้กระบวนการพิจารณาคดีนั้นสั้นขึ้น รวดเร็ว และเป็นธรรม ย่อมเกิดประโยชน์และส่งผลดีกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นรัฐเองที่ไม่ต้องสูญเสียบุคลากรที่มีจำนวนน้อยอยู่แล้วมาดำเนินคดีอาญา ไม่ต้องสูญเสียเงินงบประมาณจำนวนมาก และไม่ต้องเสียเวลา อีกทั้งผู้เสียหายเองไม่ต้องเสียสุขภาพจิต จำเลยเองก็ได้รับการบรรเทาโทษเพราะคำให้การเป็นประโยชน์ต่อรูปคดี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78¹³ รวมทั้ง การยอมรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหาอาจจะเป็นเบาะแสในการนำสืบไปถึงตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้บงการ หรือตัวการสำคัญได้ หรือหากเป็นคดีเกี่ยวกับยาเสพติด การยอมรับสารภาพยังอาจจะช่วยแกะรอยขยายผลไปถึงตัวผู้ค้ารายใหญ่ได้ต่อไป

3) หลักเกณฑ์

หลักเกณฑ์ของคำรับสารภาพ ตามที่ องค์การสหประชาชาติ ได้จัดให้มีการสัมมนาทางกฎหมายวิธีพิจารณาขึ้น ณ กรุงบาเกีย ประเทศฟิลิปปินส์ พ.ศ. 2501 สรุปได้ว่า "คำรับสารภาพที่ไม่ได้ทำด้วยความสมัครใจแล้วไม่ควรรับฟังเป็นพยานหลักฐาน"

¹³ ประมวลกฎหมายอาญา ม. 78 บัญญัติว่า "เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษ ไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้"

เหตุบรรเทาโทษนั้นได้แก่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ใจเสาะเบาปัญญา ตกอยู่ในความทุกข์ อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษ ต่อเจ้าพนักงาน หรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามิมีลักษณะทำนองเดียวกัน"

ในระบบ Common Law โดยเฉพาะอังกฤษ มีหลักการสำคัญว่า “คำรับสารภาพจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ต้องทำโดยอิสระและสมัครใจ¹⁴”

ในสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นหลักเลยว่า “...จำเลยมีสิทธิจะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญา” (Privilege against self – in crimination) และในชั้นสอบสวน “...คำรับสารภาพของผู้ต้องหาจะต้องเกิดจากความอิสระ และสมัครใจด้วย...”

ของไทย คำรับสารภาพที่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ทั้งในชั้นก่อนพิจารณาคดีและในชั้นศาล จะต้องอยู่ภายใต้หลักความยินยอมในคดีอาญา และการได้มาของพยานต้องเกิดขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งสามารถแยกเป็นหลักเกณฑ์ได้ดังต่อไปนี้

1. ต้องเป็นคำรับสารภาพโดยสมัครใจ ปราศจากการบังคับ ชูเชิญ หลอกลวง หรือจูงใจให้ยอมรับสารภาพ ซึ่งหลักเกณฑ์ข้อนี้เป็นผลมาจากหลักความยินยอม กับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 243¹⁵ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 135¹⁶

2. ต้องดำเนินการให้ถูกต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งในชั้นก่อนพิจารณา และในชั้นศาล ไม่ว่าจะเป็นในชั้นสอบสวนตาม มาตรา 134/4¹⁷ และในชั้นศาลตามมาตรา 176¹⁸ ก็ตาม

¹⁴ ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตร, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 10, น.94.

¹⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 243 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิไม่ให้อัยการเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับหรือกระทำการใดๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้”

¹⁶ มาตรา 135 บัญญัติว่า “ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใดๆ ในเรื่องที่ต้องหา”

¹⁷ มาตรา 134/4 บัญญัติว่า “ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

(1) ผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(2) ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้”

3. ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องมีสภาพจิตใจปกติ ในขณะยอมรับสารภาพ คำรับสารภาพนั้นจะต้องมิได้เกิดเพราะความสับสน หรือกลัว หรือด้วยเล่ห์ เช่น พอสงสารลูก จึงรับสารภาพแทนลูก เพราะเห็นว่าตัวเองแก่แล้วอาจอยู่ได้ไม่นานซึ่งเกิดขึ้นเพราะความสับสน หรือกลัวว่าถ้าไม่รับสารภาพไว้ก่อนอาจโดนคุกทรมาน หรือยอมรับโทษในสถานเบาเพื่อมิให้พนักงานสอบสวนหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมไปกลับคำให้การในชั้นศาล

4. คำรับสารภาพนั้นต้องชัดเจน จะต้องไม่คลุมเครือ หรือมีข้อสงสัยแต่ประการใด กล่าวคือ หากบรรยายฟ้องโดยไม่ได้กล่าวหาว่า กระทำความผิดอาชญาฐานไหนโดยชัดแจ้ง เช่น บรรยายว่าจำเลยบังอาจลักทรัพย์หรือไม่ก็รับของโจร ถ้าจำเลยยอมรับตามฟ้องอย่างนี้ ก็ไม่ชัดเจนว่ายอมรับในความผิดฐานไหน และในกรณีที่ได้ถามแล้วจำเลยนิ่ง ตามหลักของการดำเนินคดีอาญาให้ถือว่าจำเลยปฏิเสธ แต่ถ้าเป็นคดีแพ่งการนิ่งให้ถือว่าเป็นการยอมรับสารภาพโดยปริยาย

5. คำรับสารภาพนั้นต้องเป็นคำรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา คำรับสารภาพดังกล่าวต้องเป็นคำรับสารภาพโดยไม่มีเงื่อนไข หรือจะต้องไม่มีการต่อรองใดๆทั้งสิ้น

3.1.3 รูปแบบการยอมรับสารภาพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในระบบ common law¹⁹ ศาลจะให้ความสำคัญและสนใจต่อคำรับสารภาพเป็นอย่างมาก แต่จะรับฟังอย่างเคร่งครัดกับคำรับสารภาพที่กระทำต่อบุคคลอื่นนอกศาล (Extra judicial Confession , informal or Confessions) เพราะผู้ที่รับรู้หรือได้ยินนั้นต้องมาเบิกความต่อศาลอีกที เนื่องจากในระบบ common law มีการพิจารณาดีเป็นระบบกล่าวหา (Accusatorial System) มีหลักการรับฟังพยานหลักฐานที่สำคัญคือ ต้องรับฟังพยานหลักฐานที่ดีที่สุด²⁰ (Best Evidence Rule) หมายความว่า คู่ความมีพยานหลักฐานหลายชั้นต่างกัน จะต้องนำพยานที่มี

¹⁸ มาตรา 176 บัญญัติว่า "ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง"

¹⁹ Stuckey, Evidence for the Law Enforcement Officer, (New york : Mc Graw-Hill Book Company , 1979), p.149.

²⁰ เข็มชัย ชูติวงศ์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 7, น. 162-163.

คุณภาพในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ดีที่สุดมาสืบ เพื่อหลีกเลี่ยงพยานที่ด้อยคุณภาพ ซึ่งอาจจะทำให้ ศาลวินิจฉัยข้อเท็จจริงผิดพลาด จึงทำให้เกิดพยานตามความใกล้ชิดในการรับรู้ แยกออกเป็น ประจักษ์พยาน และ พยานบอกเล่า ซึ่งพยานบอกเล่าย่อมด้อยกว่า เพราะรับรู้มาจากบุคคลอื่น อีกที จึงมีโอกาสผิดพลาดมากกว่า ศาลรับรู้จากประจักษ์พยานเอง ในประเทศ สหรัฐอเมริกา ได้ บัญญัติสิทธิในบทแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ บทที่ 6 ว่า "...การรับฟังพยานบอกเล่าเป็นการละเมิด สิทธิของจำเลยที่เผชิญหน้ากับพยาน.." ²¹ (Right of Confront witness) เหตุผลเพราะ ผู้รู้เห็น เหตุการณ์ที่แท้จริง ไม่ต้องมาเบิกความในศาลและไม่ต้องมาเผชิญหน้ากับจำเลย ซึ่งเป็นการเอา เปรียบและไม่เป็นธรรมกับจำเลย แต่ก็ปรากฏว่ามีพยานบอกเล่าบางประเภทที่น่าเชื่อถือ และมี น้ำหนักควรแก่การรับฟัง อันเป็นข้อยกเว้นหลักการห้ามรับฟังพยานบอกเล่า โดยมีเหตุผลเพราะ ความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่ง การค้นคว้าหาความจริง และ เพราะเป็นกรณีพิเศษ ที่ทำให้พยาน บอกเล่ากลับมีน้ำหนักดีกว่าพยานสามัญ ²²

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย รูปแบบการยอมรับสารภาพแบ่งออกได้ เป็นสองส่วนใหญ่ๆ คือ การยอมรับสารภาพนอกศาล และการยอมรับสารภาพ ในชั้นศาล ซึ่ง ปัจจุบัน ยังให้ความสำคัญกับคำรับสารภาพในชั้นศาลเป็นหลัก แต่ก็มีบางกรณีให้ความสำคัญกับ การตกลงยินยอมนอกศาล เช่นกรณี การกันจำเลยร่วมไว้เป็นพยานในชั้นศาลของพนักงาน สอบสวน นอกจากนี้ปัจจุบันมีแนวความคิดที่จะให้หลักความตกลงยินยอมในคดีอาญาเพิ่มมาก ขึ้นเรื่อยๆ โดยคำนึงถึงว่าจะลดปริมาณคดี และลดระยะเวลาที่จะต้องใช้ในศาลเป็นสำคัญ ไม่ว่า กรณี การเปิดเผยพยานหลักฐานของคู่ความฝ่ายอื่นให้ทราบก่อนวันสืบพยานตามหลัก Discovery หรือในกรณีที่ ชัยอัยการ ได้มีความพยายามจะนำหลักการ การต่อรองคำรับสารภาพ ในคดีอาญา มาใช้ แต่เนื่องจากระบบกฎหมายไทยเป็น ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร เป็นสำคัญ การที่จะ นำหลักความยินยอมเข้ามาใช้ จึงต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมและสอดคล้องที่จะนำ หลักเกณฑ์นั้นๆ มาใช้บังคับในคดีอาญาด้วย

อย่างไรก็ตามคำรับสารภาพในชั้นก่อนพิจารณาคดี อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ หรืออาจจะไม่ได้ก็ได้ ถ้ารับฟังได้ต้องรับฟังอย่างระมัดระวังและต้องฟังประกอบพยานหลักฐานอื่น เพราะถือเป็นพยานชั้นที่สองเท่านั้นซึ่งมีน้ำหนักน้อย แม้จะเป็นคำรับสารภาพที่รับฟังได้ แต่ถ้า คำรับสารภาพนั้นขัดต่อหลักการละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญก็ต้องห้ามรับฟังเหมือนกัน ด้วยเหตุนี้

²¹ เฟิงอ๋าง, น. 164-165.

²² โอสถ โกสิน, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 11, น. 315.

ทั้งคำรับสารภาพในชั้นศาลและในชั้นก่อนพิจารณาคดีต้องทำให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนด มิเช่นนั้นจะกลายเป็นคำรับสารภาพที่ต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐานโดยเด็ดขาด เพราะถือว่าได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายซึ่งขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ที่ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยาน

1) การยอมรับสารภาพต่อบุคคลอื่น

การยอมรับสารภาพต่อบุคคลอื่น เป็นการยอมรับสารภาพนอกกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งเป็นการให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ถ้าหากผู้กระทำความผิดไปเล่าให้บุคคลอื่นฟัง และหากสามารถนำตัวบุคคลดังกล่าวมาเป็นพยานในชั้นศาลได้ พยานดังกล่าวถือเป็นพยานบอกเล่าในชั้นศาล

2) การยอมรับสารภาพชั้นจับกุม

คำรับสารภาพในชั้นจับกุม เป็นการให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองของผู้ถูกจับกุมต่อเจ้าพนักงานตำรวจผู้ทำการจับกุม ดังนั้นบันทึกการจับกุมจึงเป็นเพียงพยานบอกเล่าในชั้นศาลเพราะเป็นคำรับสารภาพนอกศาล ซึ่งเดิมทีเดียวคำรับสารภาพดังกล่าวรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ แต่ปัจจุบันต้องห้ามรับฟังโดยเด็ดขาด อย่างไรก็ตามเจ้าพนักงานตำรวจผู้ทำการจับกุมยังคงต้องดำเนินการจับกุมให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย และขณะจับกุมจะต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับกุมทราบ ซึ่งเหตุที่กฎหมายกำหนดให้ต้องแจ้งสิทธิให้ทราบเพราะเป็นไปตามหลักให้ผู้ต้องหาต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ถ้าหากไม่แจ้งสิทธิให้ทราบถ้อยคำที่ได้ในชั้นจับกุมจะไม่สามารถ รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

3) การยอมรับสารภาพชั้นสอบสวน

คำรับสารภาพในชั้นสอบสวน เป็นการให้ถ้อยคำที่ไม่เป็นประโยชน์กับตนเองของผู้ต้องหาต่อเจ้าพนักงานสอบสวนและเป็นคำรับสารภาพนอกศาล ดังนั้นบันทึกคำรับสารภาพและคำเบิกความของเจ้าพนักงานสอบสวนในชั้นศาลจึงเป็นพยานบอกเล่า โดยหลักคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน มีความสำคัญต่อการรับฟังเป็นพยานหลักฐานในระดับหนึ่ง เพราะในการทำความเห็นของพนักงานสอบสวนนั้น หากไม่มีพยานหลักฐานใดเลยจะทำความเห็นไปยังพนักงานอัยการว่าควรสั่งฟ้องไม่ได้ ในทางกลับกันหากจำเลยยอมรับสารภาพสามารถทำความเห็นควรสั่งฟ้องได้ นอกจากนี้ในการดำเนินคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงในกรณีความผิดซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท พนักงานสอบสวนสามารถส่งตัวผู้ต้องหา ให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องได้ทันทีโดยไม่ต้องแสวงหาพยานหลักฐานอื่นใดตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 และที่

แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2517 มาตรา 20²³ กำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้ คำรับสารภาพอัตราโทษดังกล่าว ในชั้นสอบสวนจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะพนักงานสอบสวนไม่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานอื่นใดอีกแต่จะต้องเกิดขึ้นด้วยใจสมัคร ห้ามมิให้เจ้าพนักงานสอบสวนกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ด้วยการบังคับ ชูเชิญ หลอกลวง ให้สัญญา หรือกระทำการอื่นใดโดยมิชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด และก่อนเริ่มการสอบสวนนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบและต้องให้เขาได้ใช้สิทธินั้นด้วย

คำรับสารภาพ อาจทำให้พนักงานสอบสวนได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวข้องกับคดีหรือพยานหลักฐานอื่นๆเพิ่มเติม เพื่อนำมาพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาให้ชัดขึ้น และอาจเป็นเบาะแสในการขยายผลไปถึงผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นๆที่รู้เห็นด้วย โดยเฉพาะในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด อาจช่วยขยายผลไปถึงผู้กระทำความผิดตัวการสำคัญซึ่งเป็นตัวการใหญ่ที่เรียกว่าราชายาเสพติด แต่อย่างไรก็ตาม ปกติแล้วเจ้าพนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีทุกชนิดทั้งที่เป็นคุณ และเป็นโทษ กับผู้ต้องหา ในฐานะที่ผู้ต้องหา เป็นประธานแห่งคดี²⁴ เสมือนหนึ่งว่าผู้ต้องหาจะได้รับสารภาพแต่อย่างใด ซึ่งเป็นไปตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 8 การสอบสวน บทที่ 5 การถามปากคำข้อ 248²⁵ เพื่อป้องกันหากผู้ต้องหา

²³ มาตรา 20 กำหนดไว้ว่า “ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษาได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อหาต่อพนักงานสอบสวนให้พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหามายังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องศาลโดยมิต้องทำการสอบสวน...”

²⁴ คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546) น. 56.

²⁵ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ 248 ระบุว่า “คำรับสารภาพของผู้ต้องหานั้น ผู้สอบสวนจะต้องพิจารณาให้ดี เพราะคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ไม่ใช่เล็กน้อยหรือลหุโทษ อาจเป็นคำรับสารภาพโดยไม่จริง หรือเจือปนด้วยเล่ห์เหลี่ยมได้ เช่นสารภาพเพราะความรัก ความกลัว หรือเพื่อช่วยผู้กระทำความผิดอื่นให้หลุดพ้นโทษ ดังเช่นเคยมีตัวอย่างมาแล้วในศาลไทย ลูกกระทำความผิดพอเข้าไปรับโทษแทนเพราะสงสารลูก และเห็นว่าตนแก่แล้ว มีผู้กระทำความผิดยอมจำนนให้เข้ามารับโทษแทน หรืออุบายรับสารภาพในคดีโทษเบา เพื่อกระทำความผิดฐานพยานเท็จไว้สำหรับแก้ตัวในคดีที่มีโทษหนักเป็นต้น

ฉะนั้นแม้ผู้ต้องหารับสารภาพก็ตาม พนักงานสอบสวนจำต้องสอบสวนพยานหลักฐานในคดีประจักษ์เหมือนหนึ่งไม่มีคำรับสารภาพเพื่อให้นำสืบประกอบในศาล เพราะ

ปฏิเสธในชั้นศาลจะได้นำพยานหลักฐานนั้นเข้ามาสืบต่อ มิฉะนั้นอาจจะถูกยกฟ้องคดี ทำให้จำเลยพินิจได้

นอกจากนี้ คำรับสารภาพในบางคดี พนักงานสอบสวนหรืออัยการอาจจะกันผู้ต้องหาที่รับสารภาพไว้เป็นพยานในชั้นศาลได้ แต่จะต้องเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาหมากกว่าหนึ่งคน และต้องไม่สามารถหาพยานหลักฐานอื่นยืนยันผู้ต้องหาได้อีก ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติ ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 1/2509 ว่าด้วยเรื่องระเบียบการสอบสวนคดีอาญาในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและธนบุรี ลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2509 ซึ่งในปัจจุบันยังมีผลใช้บังคับอยู่ตามข้อ 5²⁶ สอดคล้องกับแนวปฏิบัติงานของพนักงานอัยการในเรื่องการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน ตามระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 หมวดที่ 2 ส่วนที่ 4 เรื่องดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้อง ข้อ 52²⁷ การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน นอกจากนี้ในชั้นพิจารณาคดีของศาล ศาลจะรับฟังพยานดังกล่าวว่าเป็นคำขัดท้อระหว่างจำเลย²⁸

ตามปกติคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนจะรับฟังได้ต่อเมื่อโจทก์มีพยานหลักฐานอื่นประกอบ ถ้าเจ้าพนักงานไปหลงว่าผู้ต้องหารับสารภาพโดยดี แล้ววามือวางใจไม่เตรียมพยานหลักฐานไว้ให้เพียงพอ จำเลยไปถึงศาลกลับปฏิเสธ หรือต่อสู้ว่าไม่ควรต้องมีโทษ ศาลจะไม่รับฟังคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนนั้นเสียทีเดียว คดีนี้ก็เป็นอย่างจำเลยจะได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ และควรจะมีโทษเพียงไรประการใด ก็ต้องสุดแล้วแต่จำเลยจะนำสืบฝ่ายเดียว เพราะทางผู้สอบสวนมิได้ตระเตรียมพยาน หลงแต่คำรับสารภาพซึ่งเป็นเหตุให้จำเลยหลุดพ้นอาญา หรือรับอาญาน้อยกว่าที่ควร นับว่าเกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกประทุษร้าย และต่อประชาชนเพราะคดีอาญานั้นเกี่ยวแก่ความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นที่ตั้ง”

²⁶ ข้อ 5 ระบุว่า “การกันผู้ต้องหาเป็นพยานคดีมีเหตุพิเศษหรือลักษณะลึกลับซับซ้อน หรือร้ายแรง ซึ่งพนักงานสอบสวนได้พยายามทุกทางแล้วก็ได้หลักฐานในคดีนั้นอีก ผู้สอบสวนอาจพิจารณากันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเห็นว่าไม่ใช่ตัวการสำคัญ แต่เป็นผู้รู้เห็นในคดีพอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความขึ้นศาลได้ โดยชี้แจงเหตุผลแห่งความจำเป็นเสนอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนท้องที่เป็นผู้สั่ง”

²⁷ ข้อ 52 การกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานกำหนดไว้ว่า “ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหา ซึ่งได้ร่วมกระทำความผิดร่วมกันคนใดคนหนึ่งไว้เป็นพยาน ให้พนักงานอัยการพิจารณาโดยรอบคอบโดยคำนึงถึงว่าถ้าไม่กันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งเป็นพยานแล้วพยานหลักฐานที่มีอยู่เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดหรือไม่ และอาจแสวงหาพยานหลักฐานอื่นแทน

4) การยอมรับสารภาพชั้นอัยการ

คำรับสารภาพที่น่าจะมีบทบาทสำคัญในชั้นอัยการ คือ การต่อรองคำรับสารภาพ (Plea bargaining)²⁹ เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงในระบบต่อสู้ซึ่งมีประโยชน์ของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง คือทำให้คดีเสร็จสิ้นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้ แต่เหตุผลประการหลังนี้ประเทศที่ใช้ประมวลยังคงยึดถือการพิสูจน์ความผิดด้วยพยานหลักฐานให้เห็นถึงการกระทำความผิดที่แท้จริงมากกว่าการยอมรับสารภาพ และที่สำคัญที่สุดก็คือระบบความยุติธรรมที่เกิดขึ้นอันได้มาจากคำรับสารภาพโดยการต่อรองนั้น ทำให้สงสัยว่าความจริงแท้ของเรื่อง จะได้รับความเปิดเผยหรือไม่ ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาการต่อรองคำรับสารภาพมีบทบาทสำคัญมาก หลักการคือ พนักงานอัยการจะเป็นผู้เจรจากับจำเลยหรือทนายความของจำเลย นำเสนอข้อต่อรองเพื่อตกลงให้จำเลยยอมรับสารภาพโดยแลกเปลี่ยนกับการลดข้อกล่าวหา หรือแลกเปลี่ยนกับการลงโทษสถานเบาในชั้นศาล เช่น การคุมประพฤติ การปรับ เหตุผลหลัก เพื่อเป็นการลดคดีที่เข้ามาสู่การพิจารณาซึ่งมีจำนวนมากเกินไป และในกรณีคดีที่มีพยานหลักฐานไม่พอฟ้อง ถ้าไม่ต่อรองอาจนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษไม่ได้เลย แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยไม่มีการต่อรองคำรับสารภาพในการดำเนินคดีอาญาในชั้นของพนักงานอัยการ ดังนั้น การต่อรองคำรับสารภาพดังกล่าว จึงไม่มีอิทธิพลต่อการดำเนินคดีของพนักงานอัยการแต่อย่างใด คำรับสารภาพที่มีบทบาทสำคัญต่อการสั่งคดีของพนักงานอัยการ จึงเป็นคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนเป็นหลัก เพราะอัยการต้องใช้ดุลพินิจ ควรสั่งฟ้อง หรือ สั่งไม่ฟ้อง จึงมีในบางกรณี

เพื่อให้เพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาทั้งหมดนั้นได้หรือไม่ รวมทั้งความคาดหมายในการที่ผู้ต้องหาจะเบิกความให้เป็นประโยชน์ในการพิจารณาหรือไม่ด้วย

เมื่อพนักงานอัยการได้วินิจฉัยตามนัยแห่งวรรคหนึ่งแล้ว และพนักงานอัยการเห็นควรกับผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งไว้เป็นพยาน ให้พนักงานอัยการออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น แล้วให้พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนถ้อยคำผู้ที่ยกไว้เป็นพยานนั้น เป็นพยานประกอบสำนวนต่อไป”

²⁸ คำพิพากษาฎีกา 193/2483, 524/2512, 2001/2514 วินิจฉัยว่า “...คำเบิกความของผู้ต้องหาที่ร่วมกระทำความผิดด้วยกันที่พนักงานสอบสวนยกไว้เป็นพยานนั้นมีน้ำหนักน้อย แต่ถ้ามีพยานประกอบก็รับฟังลงโทษจำเลยได้...”

²⁹ นิจรินทร์ องค์พิสุทธิ, “การต่อรองการรับสารภาพ,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), น. 11-12.

ที่มีผู้ร่วมกระทำความผิดในชั้นสอบสวนถูกดำเนินคดีในฐานะผู้ต้องหาร่วม แต่พนักงานอัยการอาจมีดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องเพื่อกันไว้เป็นพยาน³⁰ กรณีเช่นนี้โจทก์ย่อมอ้างผู้กระทำความผิดที่กันไว้มาเป็นพยานได้ และศาลสามารถรับฟังพยานเช่นนี้ได้ไม่ถือว่าเป็นคำขัดท้อระหว่างจำเลย (คำพิพากษาฎีกาที่ 193/2483, 534/2512)

5) การยอมรับสารภาพชั้นศาล

คำรับสารภาพในชั้นศาล เป็นการให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในการบิกความต่อศาลของจำเลย คำรับสารภาพดังกล่าวจึงเป็นพยานที่สำคัญที่สุดในการพิจารณาคดีของศาล แม้ไม่มีพยานหลักฐานอื่นๆประกอบ ศาลก็สามารถพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยได้ทันที โดยไม่ต้องสืบพยานอื่นอีก เพราะการยอมรับสารภาพมีผลเท่ากับจำเลยสละสิทธิที่จะให้โจทก์นำพยานเข้ามาพิสูจน์ความผิด เว้นแต่กรณีที่อัตราโทษอย่างต่ำเกินห้าปีขึ้นไป หรืออัตราโทษที่หนักกว่า ศาลจะพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยทันทียังไม่ได้ เพราะอาจเป็นไปได้ว่ามีการรับสารภาพแทนหรือจำเลยอาจไม่ได้ยอมรับตามที่บรรยายฟ้อง และที่สำคัญจำเลยอาจกระทำความผิดจริงแต่มีข้อต่อสู้ เรื่องมีอำนาจป้องกัน หรือเนื่องจากมีเหตุจำเป็น หรือเหตุผลโทษอื่นๆ หรือจำเลยวิกลจริตขณะกระทำ ซึ่งเมื่อมีการยอมรับสารภาพ หากศาลพิจารณาพิพากษาทันที จำเลยอาจไม่มีโอกาสได้ต่อสู้คดี หรืออาจเป็นการลงโทษผิดตัวก็ได้ ดังนั้น หากอัตราโทษสูง แม้จำเลยจะยอมรับสารภาพ ศาลก็จะต้องให้โจทก์นำพยานหลักฐานอื่นเข้ามาสืบพิสูจน์ความผิดต่อไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176

3.2 การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ เป็นขั้นตอนในชั้นสอบสวนภายหลังจากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ เจ้าพนักงานสอบสวนจะจัดให้มีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพทุกครั้ง เพื่อให้เป็นพยานหลักฐานสนับสนุนคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน

³⁰ กุลพล พลวัน, "ข้อสังเกตเกี่ยวกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา," วารสารอัยการ, ปีที่ 1 ฉบับที่ 1, น. 16 (2521) : และคำพิพากษาฎีกาที่ 948/2510 ปกติผู้กระทำความผิดที่ถูกกันไว้เป็นพยานนี้ พนักงานอัยการจะใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้อง ซึ่งตามหลักกฎหมายอังกฤษเรียกพยานนี้ว่า King's Evidence แต่อย่างไรก็ดีถ้าอัยการยังมิได้มีคำสั่งไม่ฟ้อง แม้จะกันผู้กระทำความผิดบางคนไว้เป็นพยาน ภายหลังอัยการอาจกลับฟ้องผู้ที่กระทำความผิดเหล่านี้ก็ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1052/2491)

“การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ” ซึ่งเรียกสั้นๆว่า “การทำแผนประกอบคำรับสารภาพ” ในบางครั้งอาจเรียกว่า “การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ” ซึ่งคำทั้งสองคำนี้ ผู้เขียนเห็นว่ามี ความหมายเหมือนกัน เพียงแต่แตกต่างกันในสาระสำคัญบางอย่างซึ่งจะได้กล่าวต่อไป แต่มีอีกคำหนึ่งซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลรายละเอียดในเชิงสถิติที่เรียกว่า “แผนประทุษกรรม” ถ้อยคำนั้นคล้ายคลึงกันมากจนทำให้หลายคนเกิดความสับสน สำหรับในหัวข้อนี้ ผู้เขียน จะทำการศึกษาเพื่อให้เข้าใจความหมายอย่างชัดเจน และจะทำการศึกษาถึงวัตถุประสงค์ ความเป็นมา ความสำคัญ และระเบียบวิธีปฏิบัติของการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ รวมถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ และผลที่ได้จากการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพนั้น ศาลจะรับฟังได้มากน้อยแค่ไหน

3.2.1 สาระสำคัญของการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ เป็นผลมาจากคำรับสารภาพโดยตรง การที่ผู้ต้องหาหรือพยานหลักฐานหรือปฏิเสธก็ตาม เจ้าพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเข้าสู่สำนวน ไม่ควรตัดพยานใดออกไปแม้แต่พยานที่อาจจะ เป็นผลร้ายต่อรูปคดี แต่ในทางปฏิบัติในชั้นพิสูจนความผิดมักจะไม่นำเสนอเข้าไป ซึ่งในการรวบรวมพยานหลักฐานนั้น เจ้าพนักงานสอบสวนไม่อาจจะรู้ได้ว่าพยานไหนจะเป็นผลร้ายต่อรูปคดีหรือไม่ จึงต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่เกี่ยวข้องโดยไม่ต้องสนใจว่าจะเป็นผลร้ายต่อรูปคดีหรือไม่ ที่สำคัญผู้ต้องหายังเป็นผู้บริสุทธิ์แม้จะเป็นผลร้ายต่อรูปคดีแต่หากเป็นข้อเท็จจริง ยังต้องนำเสนอเข้าสู่กระบวนการ เพราะทั้งพนักงานสอบสวนและอัยการนั้นมีหน้าที่ผูกพันต้องพิสูจน์ความผิดให้กับผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าเขาผิด หรือเขาไม่ผิด เห็นได้ว่าการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นหน้าที่ ที่เจ้าพนักงานสอบสวนพึงต้องดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และต้องรวบรวมทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษกับผู้ต้องหา ทั้งนี้ การที่ผู้ต้องหายอมรับสารภาพจึงมิใช่สาเหตุที่ทำให้ควรยุติการค้นหาพยานหลักฐาน แล้วมาให้ความสำคัญกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพแทน เพราะกลัวว่าในชั้นศาลผู้ต้องหาอาจกลับคำรับสารภาพ ซึ่งเป็นวิธีคิด ที่ไม่น่าจะถูกต้อง การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยตัวมันเองมิได้มีความสำคัญ ถึงขนาดนั้น

1) ความหมาย

เนื่องจากมีถ้อยคำ 3 คำ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันและอาจทำให้เข้าใจผิดได้ กล่าวคือ “แผนประทุษกรรม” “การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ” และ “การนำซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ” ซึ่งคำทั้ง 3 คำนี้ มีมิติทับซ้อนกันสำหรับการกระทำบางอย่าง แต่เป็นคนละกรณีกัน ดังนั้น ก่อนที่จะมาดูความหมายของ “การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ” ควรทำความเข้าใจความหมายของคำว่า “แผนประทุษกรรม” และ “การนำซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ” เสียก่อน เพราะอาจเกิดความสับสนได้ กล่าวคือ

(1) แผนประทุษกรรม³¹ หมายถึงแบบอย่างของการทุจริตหรือวิธีการกระทำผิดของคนร้าย อันเป็นขั้นตอนรวบรวมกรรมวิธี หรือแผนการต่างๆ ในการกระทำความผิดของคนร้าย เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการปราบปราม ป้องกันอาชญากรรมแต่มิใช่เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีชั้นศาลโดยตรง ซึ่งจะต้องกระทำทุกครั้งเมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้นแม้จะไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดก็ตาม³²

แผนประทุษกรรม ได้ถูกนำมาใช้ในประเทศไทยครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2472 ตามแบบของประเทศอังกฤษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตำหนิรูปพรรณของผู้กระทำความผิด และทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย หรือร่องรอยของคนร้าย ในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เช่นลายนิ้วมือ

³¹ จากคู่มือการปฏิบัติงานแผนประทุษกรรม พ.ศ. 2525 ของกองทะเบียนประวัติอาชญากร กรมตำรวจ อธิบายความหมายของแผนประทุษกรรม หมายถึง แบบอย่างของการทุจริต หรือวิธีการกระทำความผิดของคนร้ายที่กระทำไปเพื่อทำลายสิ่งกีดกัน หรือเพื่อให้เข้าไปถึงที่เก็บทรัพย์ เช่นการจัดแฉะ เจาะ ไข ปีนป่าย ล้วงสอย เท่านั้น แต่หมายถึงการกระทำทุกกรณีหรือพฤติการณ์ทั้งหมดของคนร้าย นับตั้งแต่แรกเริ่มดำเนินการ อาจใช้กลอุบาย การพูดจาต่างๆ การใช้เครื่องมือหรืออาวุธ หรือวิธีการใดๆ ตลอดจนใช้พรรคพวกยานพาหนะเข้าช่วยจนกระทั่งการทุจริตนั้นสำเร็จผล

แผนประทุษกรรมของคนร้ายจะเป็นไปในรูปแบบใดแบบใดนั้นก็สุดแล้วแต่รูปคดี หรือสภาพของสถานที่เกิดเหตุและความรู้ความชำนาญความคิดเป็นของคนร้ายแต่ละคนแต่ละพวก ซึ่งมีการวิวัฒนาการไปตามยุคตามสมัย และตามความเจริญของบ้านเมือง

³² เสริมสกุล ขำวัฒนพันธ์, “ปัญหาคัมภรongsติธิของผู้ต้องหาคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีการนำซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537), น. 82.

เส้นผม ขนของคนร้าย และตลอดจนแบบแผนวิธีการในการกระทำความผิด อันเป็นการรวบรวม ข้อมูลเชิงสถิติของการก่ออาชญากรรม ซึ่งเกี่ยวกับลักษณะและพฤติการณ์การกระทำความผิด ของคนร้ายในทางอาชญาวิทยา เพื่อประโยชน์ในการแกะรอยคนร้าย และต้องการศึกษา ตรวจสอบถึงลักษณะของการกระทำความผิด ในรูปแบบต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมต่อไป รวมถึงในบางกรณีอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ด้วย เช่น ลายนิ้วมือที่ปรากฏในที่เกิดเหตุ³³ ซึ่งแผนประทุษกรรมนี้อยู่ในความรับผิดชอบของกองทะเบียน ประวัติอาชญากรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(2) การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ความหมายที่ชัดเจนแน่นอนไม่มีการ ให้นิยามเอาไว้ แต่ปรากฏข้อความในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ซึ่งกำหนดว่า “เมื่อ ผู้ต้องหาได้รับสารภาพให้พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุและทำแผนที่สังเขปฐานที่เกิด เหตุ และบันทึกการชี้ฐานที่เกิดเหตุของผู้ต้องหาไว้เป็นหลักฐาน ให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับรองไว้ ในแผนที่สังเขปและบันทึกนั้น”

นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิอธิบายไว้ว่า

1. “ในคดีที่มีผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ พนักงานสอบสวนจึงต้องนำผู้ต้องหาไป ชี้สถานที่เกิดเหตุ หรือแสดงท่าทางการกระทำความผิดประกอบคำรับสารภาพ และต้องทำใน รายละเอียดทุกขั้นตอน เพื่อที่จะให้ได้พยานหลักฐานเด่นชัดยิ่งขึ้นว่า ผู้ต้องหาที่ให้การรับสารภาพ นั้น ให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจจริง ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหานั้นกลับใจให้การ ปฏิเสธในชั้นศาล หรือแม้กลับใจปฏิเสธก็ไม่เสียหายแก่คดี เพราะมีหลักฐานประกอบคำรับ สารภาพคือหลักฐานในที่เกิดเหตุ หรือหากสามารถนำค้นของกลางได้ จะเป็นหลักฐานยันเอาแก่ ผู้ต้องหาได้เป็นอย่างดี”³⁴

2. “เมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ พนักงานสอบสวนควรจะต้องนำผู้ต้องหาไปชี้ สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ แล้วจดบันทึกเอาไว้ว่าผู้ต้องหาได้นำไปชี้ที่ทางแห่งใด แสดงท่าทางในการกระทำอย่างไรแล้วให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อไว้ในบันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุ

³³ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 18 บทที่ 11 ข้อ 565-570.

³⁴ แสง วีระสวัสดิ์, “หลักการสืบสวนสอบสวน,” เอกสารประกอบคำบรรยายในการอบรมอัยการผู้ช่วยภาควิชาการ, (ม.ป.ป.), น.25.

ประกอบคำรับสารภาพนั้นไว้ด้วย เช่นคดีลักทรัพย์ก็บันทึกว่าผู้ต้องหาได้แสดงอาการป็นป่วย
อาการบ้านเรือนเข้าไปได้อย่างไร เข้าไปหยิบฉวยทรัพย์สิ่งใด...”³⁵

จากเหตุผลที่กล่าวมา จึงมีผู้ให้ความหมายของ “การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับ
สารภาพ” หมายถึง วิธีการปฏิบัติที่พนักงานสอบสวนได้กระทำขึ้นในการสอบสวนคดีอาญาที่
ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ โดยให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุหรือสถานที่ที่ผู้ต้องหาได้กระทำความผิด
ตามที่ได้ให้การรับสารภาพต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งในการนั้น พนักงานสอบสวนต้องให้ผู้ต้องหา
แสดงท่าทางในการกระทำความผิดตามขั้นตอนต่างๆโดยละเอียด เพื่อให้พนักงานสอบสวนบันทึก
ไว้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวน”³⁶

สำหรับความเห็นดังกล่าว ผู้เขียนไม่เห็นด้วยว่า การนำชี้ที่เกิดเหตุนั้นต้องมีการแสดง
ท่าทางในการกระทำความผิดประกอบด้วย เพราะหากดูตามระเบียบที่กำหนดให้ปฏิบัติแล้วพบว่า
ชี้สถานที่เกิดเหตุเฉยๆ เพียงแต่รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงท่าทางประกอบการกระทำความผิด
เป็นเรื่องที่เจ้าพนักงานสอบสวนให้ผู้ต้องหาทำนอกเหนือจากระเบียบกำหนด เพื่อให้ทราบ
รายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อจะได้บันทึกไว้เป็นหลักฐานและเก็บเป็นข้อมูลเชิงสถิติ ถึงวิธีการกระทำ
ความผิดของผู้ต้องหาในแต่ละคดี คล้ายกับ “แผนประทุษกรรม” ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าการนำชี้
ที่เกิดเหตุตามนัยยะที่กระทำอยู่ในปัจจุบันซึ่งทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนมักให้ผู้ต้องหาต้องมีการ
แสดงท่าทางประกอบการกระทำความผิดในขณะนำชี้ที่เกิดเหตุ และมีการจดบันทึกว่าผู้ต้องหา
แสดงท่าทางกระทำอย่างไร รวมถึงบันทึกภาพถ่าย หรือบันทึกภาพวิดีโอเทปแสดงรายละเอียดการ
กระทำความผิดดังกล่าวนั้น ควรจะเรียกว่า “การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ”³⁷

³⁵ พัฒนะ ไชยเศรษฐ์, หลักการสอบสวนคดีอาญาสำหรับพนักงานฝ่ายปกครองและ
ตำรวจ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์ , 2528), น.96.

³⁶ เสริมสกุล ขำวัฒนพันธ์, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 32, น.82.

³⁷ การนำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและให้แสดงท่าทางขณะ
กระทำความผิดข้างต้น ทางปฏิบัติมักจะเรียกว่าเป็นการนำผู้ต้องหาไปทำ “แผนประทุษกรรม”
“แผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ” “แผนประกอบคำรับสารภาพ” หรือ “ทำแผน” ซึ่งเป็น
การไม่ถูกต้อง ทั้งนี้เกิดจากความเข้าใจคลาดเคลื่อนของพนักงานสอบสวนบางนายที่นำเอาเรื่อง
การนำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพปะปนกับการส่งตัวผู้ต้องหาไปทำ แผน
ประทุษกรรม ยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร ทวีศักดิ์ สุคนธฉายา, “ข้อบกพร่องและแนวทาง
แก้ไขในการทำสำนวนการสอบสวน” ใน แสง ธีระจรัสดีและคณะ, เทคนิคการสอบสวนคดีอาญา,

หรือที่เรียกสั้นๆว่า “การทำแผนประกอบคำรับสารภาพ” ตามที่ผู้สื่อข่าวเรียก และประชาชนทั่วไปเข้าใจ ไม่ควรเรียกว่า “การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ” ซึ่งจะมีความหมายต่างกันในสาระสำคัญบางอย่าง ผู้เขียนจึงให้ความหมายใหม่ว่า

“การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ” หมายถึง วิธีปฏิบัติที่พนักงานสอบสวนกระทำการในการสอบสวนคดีอาญาเมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ โดยให้ผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุหรือสถานที่ที่ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดตามที่ได้ให้การรับสารภาพต่อพนักงานสอบสวน

(3) การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ³⁸ หรือ “การทำแผนประกอบคำรับสารภาพ” หมายถึง วิธีการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่เกิดขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายในการสอบสวนคดีอาญา เมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพต่อหน้าพนักงานสอบสวนโดยสมัครใจ ซึ่งในการนี้พนักงานสอบสวนจะต้องนำผู้ต้องหาไปชี้สถานที่เกิดเหตุและให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางในการกระทำความผิดตามขั้นตอนต่างๆโดยละเอียด เพื่อให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวน โดยมีวัตถุประสงค์ใช้เป็นพยานหลักฐานสนับสนุนคำรับสารภาพเพื่อรวบรวมเข้าสู่การพิจารณาในชั้นพนักงานอัยการ และศาล แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง

แต่อย่างไรก็ตามทั้งคำว่า “การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ” หรือที่เรียกสั้นๆว่า “การทำแผนประกอบคำรับสารภาพ” และ “การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ” เป็นเรื่องเดียวกัน เพียงแต่แตกต่างกันในสาระสำคัญบางประการ หากดูตามแนวคำพิพากษา หรือตามตำรา จะเห็นว่าใช้คำทั้งสามคำนี้ปะปนกันไป แต่ในประมวลระเบียบการตำรวจ จะใช้คำว่า “การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ” โดยพนักงานสอบสวนจะใช้คำนี้เป็นหลัก ในขณะที่สื่อต่างๆจะใช้คำว่า “การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ” หรือ “การทำแผนประกอบคำรับสารภาพ” ซึ่งประชาชนทั่วไปจะเข้าใจมากกว่า ดังนั้น ผู้เขียนจึงอาจใช้คำสองคำนี้อธิบายในความหมายเดียวกัน แต่หากในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นความเห็นส่วนตัว เมื่อผู้เขียนต้องการอธิบายคำสองคำในความหมายที่แตกต่างกันจะอธิบายให้ทราบในเนื้อหาอีกที

จัดทำโดยนักเรียนนายร้อยตำรวจรุ่น 40, น. 78. ซึ่งการทำแผนประทุษกรรมที่ถูกต้องมีกำหนดไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 18 บทที่ 11 ไว้ว่า การปฏิบัติหน้าที่และการประสานงานเกี่ยวกับการตรวจสอบประวัติและการตรวจสอบแผนประทุษกรรมระหว่างพนักงานสืบสวนกับหน่วยงานวิทยาการตำรวจ ข้อ 566-569

³⁸ เสริมสกุล ขำวัฒนพันธ์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 32, น. 86.

2) ความเป็นมา

พบว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเริ่มใช้บังคับ ในปี พ.ศ. 2477³⁹ แต่ทางกรมตำรวจกำหนดระเบียบวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2478⁴⁰ แต่ไม่มีการกล่าวถึงเรื่องการนำชี้ที่เกิดเหตุหรือการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพไว้แต่อย่างใด จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2491 กรมตำรวจได้ยกเลิก ระเบียบการคดีในหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังกล่าว โดยได้กำหนดระเบียบวิธีการปฏิบัติในการดำเนินคดีอาญาขึ้นมาใหม่ เรียกว่า ระเบียบการตำรวจเกี่ยวแก่คดี ซึ่งในลักษณะ 10 ของระเบียบดังกล่าวเป็นเรื่องการสอบสวนผู้ต้องหา และได้กล่าวถึงการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ตามข้อ 261⁴¹ กำหนดว่า “ถ้าผู้ต้องหารับสารภาพด้วยความเต็มใจ ก็ให้ผู้ต้องหาเล่าเรื่องกระทำผิด ให้ฟังโดยละเอียดแล้วให้จดถ้อยคำของผู้ต้องหานั้นโดยละเอียด ให้ปรากฏเหตุและผลตามความผิดประกอบอยู่ด้วย จะจดเพียงย่อๆ เพราะถือว่าผู้ต้องหารับสารภาพแล้วคดีมีเหตุผลพอฟังแล้วไม่ได้ เพราะผู้ต้องหาอาจปฏิเสธชั้นศาลได้ ดังนั้นจึงต้องถามเหตุผลที่ผู้ต้องหารับสารภาพนั้น ว่ามีหลักฐานอย่างไรประกอบด้วย และถ้าคดีนั้นเป็นคดีอุจฉกรรจ์ หรือคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป หรือคดีที่มีหลักฐานอ่อน ต้องให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุ และทำแผนที่สังเขปให้ผู้ต้องหา ลงชื่อรับรองไว้ด้วยเสมอ ถ้าสามารถถ่ายรูปที่เกิดเหตุประกอบได้ด้วยก็ยิ่งดี”

จากระเบียบดังกล่าวจะพูดถึงการให้บันทึกคำรับสารภาพไว้เป็นหลักฐาน เพียงแต่ถ้าเป็นคดีสำคัญก็ควรให้มีการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบด้วย และยังพบอีกว่ามีคำพิพากษาที่กล่าวถึงการการทำแผนประทุษกรรมหรือนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 901/2482⁴² ซึ่งวินิจฉัยว่า “โจทก์สืบว่าเมื่อจำเลยยอมรับสารภาพแล้ว จำเลยก็ยังนำเจ้าพนักงานไปชี้ที่เกิดเหตุด้วย แต่ศาลนี้เห็นพ้องกับศาลอุทธรณ์ว่าพยานโจทก์ตกอยู่ในฐานสงสัยเหมือนกันอย่างไรก็ตามถ้าจำเลยนำชี้ที่เกิดเหตุจริง การนำชี้ขึ้นนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการรับสารภาพขึ้น

³⁹ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 3

⁴⁰ กรมตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ), “คำสั่งที่ 24/2478 เรื่องระเบียบการคดีในหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” 28 กันยายน 2478.

⁴¹ กรมตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ), หนังสือระเบียบการตำรวจเกี่ยวแก่คดี เล่ม 1, (กรุงเทพมหานคร : กรมตำรวจ , 2497), น. 292.

⁴² คำพิพากษาฎีกา ปี 2482 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2489) ; น. 1366.

สอบสวนของจำเลย ย่อมไม่ใช่หลักฐานประกอบตามความประสงค์ของมาตรา 176 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.." แสดงให้เห็นว่าพนักงานสอบสวนมีการนำตัวผู้ต้องหาไปนำชี้หรือทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2482 เป็นต้นมา และใช้เป็นแนวปฏิบัติมาตลอด ซึ่งในทางปฏิบัติแม้ไม่มีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนแต่ก็มีการปฏิบัติตลอดมา และศาลก็ยอมรับว่าเป็นพยานหลักฐานที่สามารถใช้สนับสนุนคำรับสารภาพให้น่าเชื่อถือ หรือใช้ยืนยันผู้ต้องหาว่าคำรับสารภาพนั้นเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ เช่น

คำพิพากษาฎีกา 2001/2514 วินิจฉัยว่า "คำเบิกความของผู้ที่ร่วมกระทำความผิดด้วยกันที่พนักงานสอบสวนกันไว้เป็นพยานนั้น มีน้ำหนักน้อย ถ้ามีพยานประกอบกับรับฟังลงโทษจำเลยได้ และว่าคำเบิกความของพยานโจทก์ผู้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลยประกอบคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวน และการที่จำเลยนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน รับฟังลงโทษจำเลยฐานปล้นทรัพย์ได้"

คำพิพากษาฎีกาที่ 1025/2526 วินิจฉัยว่า "โจทก์มีประจักษ์พยานคือ พ. ซึ่งเห็นการปล้นฆ่า แล้วต่อมาได้แจ้งให้ตำรวจทราบเมื่อถูกจับ จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพว่าร่วมกับจำเลยที่ 2 เจ้าพนักงานได้ทำบันทึกถ้อยคำประกอบคำรับสารภาพไว้ด้วย แม้ใช้ยืนยันว่าจำเลยที่ 2 กระทำความผิดไม่ได้ แต่คำให้การรับสารภาพมีเนื้อหาตรงกับที่ พ. เห็น ทั้งยังสอดคล้องกับสถานที่เกิดเหตุ สภาพศพ และสิ่งของที่พบในที่เกิดเหตุ เชื่อว่าจำเลยที่ 1 รับสารภาพโดยสมัครใจ จึงมีน้ำหนักรับฟังเป็นพยานประกอบแสดงว่า พ. เห็นเหตุการณ์จริง ดังนี้ ลงโทษจำเลยที่ 2 ได้"

คำพิพากษาฎีกาที่ 1346/2530⁴³ วินิจฉัยว่า "โจทก์ไม่มีพยานเห็นเหตุการณ์ขณะจำเลยข่มขืนและฆ่าเด็กหญิง พ. แต่โจทก์มีพยานเบิกความว่าเห็นชายคนหนึ่งวิ่งไล่เด็กผู้หญิง พยานจำไม่ได้ว่าเป็นใครเพราะยืนดูอยู่ห่าง ปรากฏว่าเวลาที่พยานเห็นเหตุการณ์นั้นตรงกับเวลาที่เกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุเล็กน้อยพยานได้พบจำเลยอยู่บริเวณใกล้กับที่พบศพเด็กหญิง พ. จำเลยสวมเสื้อผ้าเช่นเดียวกับเสื้อผ้าของชายที่วิ่งไล่เด็กหญิง ทั้งพฤติกรรมของชายและเด็กหญิงที่พยานเห็นนั้นตรงกับข้อเท็จจริงตามคำรับสารภาพของจำเลย ประกอบกับได้ความว่า การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพของจำเลยนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องคอยถามจำเลยทุกขั้นตอน และบางครั้งเมื่อผู้แสดงแทนผู้ตายทำไม่ถูก จำเลยก็บอกให้ทำใหม่ให้ถูกต้อง ซึ่งเป็น

⁴³ ฎีกาที่ 1346/2530, คำพิพากษาฎีกา ปี 2530, (กรุงเทพมหานคร : งานส่งเสริมตุลาการ, 2530) ; เล่ม 3 น. 108.

เหตุผลว่า จำเลยได้ให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้อง”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1011/2536⁴⁴ วินิจฉัยว่า “ที่จำเลยอ้างว่าชั้นจับกุมและสอบสวน ถูกเจ้าพนักงานตำรวจทำร้ายบังคับให้ลงชื่อในกระดาษต่าง ๆ นั้น เมื่อโจทก์นำผู้จับและผู้สอบสวน เข้าเบิกความประกอบคำรับสารภาพ จำเลยหาได้ถามค้านถึงข้อความนี้ไว้ไม่ จำเลยอ้างตนเอง และนำสืบข้างเดียวในภายหลังจึงไม่มีน้ำหนัก ตามสภาพการนำสืบสถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพมีประชาชนมุงดูอยู่เป็นจำนวนมาก เชื่อว่าชั้นสอบสวนจำเลยให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจและตามสัจจริง จึงเชื่อว่าจำเลยเป็นคนร้ายซึ่งทรัพย์สินตามฟ้อง”

จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาแสดงว่าในทางปฏิบัติได้จัดให้มีการนำสืบที่เกิดเหตุ หรือ การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพมาตลอดแม้ยังไม่มีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน ต่อมา ในปี 2534 กระทรวงมหาดไทย ได้มีคำสั่งที่ 639/2534 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณา ปรับปรุงประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีใหม่ ซึ่งจากร่างระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ 247 ฉบับผ่านการพิจารณาโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวล ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ในเรื่อง การถามปากคำผู้ต้องหาให้ถือปฏิบัติ ไม่มีกล่าวถึงการนำ สืบที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพแต่อย่างใด⁴⁵

จะอย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันได้กำหนดแนวปฏิบัติ ปรากฏอยู่ในประมวลระเบียบการ ตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 บทที่ 5 หลักการถามปากคำ ข้อ 247 (4) และ 249 ไว้แล้ว

3) วัตถุประสงค์

อาจแยกวัตถุประสงค์ของการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพตาม เหตุผล และความจำเป็นได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เป็นพยานสนับสนุนคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน สำหรับวัตถุประสงค์ใน กรณีนี้ ต้องการใช้เป็นพยานยืนยันกรณีที่จำเลยรับสารภาพในชั้นสอบสวนแล้วมากลับคำรับ สารภาพในชั้นศาล โดยอ้างเหตุว่าถูกเจ้าพนักงานสอบสวนกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายจนต้อง ยอมรับสารภาพ ส่งผลให้คำรับสารภาพในชั้นสอบสวนดังกล่าวไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐาน เพราะศาลอาจเกิดข้อสงสัยว่าจำเลยอาจกลับคำรับสารภาพเพราะถูกบังคับหรือไม่ ทำให้พยาน

⁴⁴ ฎีกาที่ 1011/2536, คำพิพากษาศาลฎีกา ปี 2536, (กรุงเทพมหานคร : งานส่งเสริมตุลาการ, 2536) ; เล่ม 6 หน้า 159.

⁴⁵ เสริมสกุล ขำวัฒนพันธ์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 32, น.98-99.

ดังกล่าวเสียเปล่าไป ทางแก้ของพนักงานสอบสวนจึงนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรม ประกอบคำรับสารภาพ หรือ นำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เพื่อเป็นเครื่องชี้ให้ศาลเห็นและ เชื่อว่าจำเลยยอมรับสารภาพโดยสมัครใจมิได้ถูกบังคับขู่เข็ญ⁴⁶

2. เพื่อค้นหาวัตถุพยานในที่เกิดเหตุเพื่อใช้เป็นพยานแวดล้อมกรณี สำหรับ วัตถุประสงค์ข้อนี้ เนื่องจากการยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลจะต้องทราบแน่ชัดว่ามีความผิด เกิดขึ้นจริง ๆ ดังนั้น เจ้าพนักงานสอบสวนต้องค้นหาหลักฐานอันเป็นองค์ประกอบความผิดให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นอาวุธที่ผู้ต้องหาใช้ในการกระทำความผิด หรือหากเป็นคดีฆ่าคนตายก็ต้องหาศพให้ได้ เพื่อที่จะให้ยืนยันว่ามีความผิดเกิดขึ้นจริง เพราะเป็นหลักฐานสำคัญขององค์ประกอบความผิดที่จะ ทำให้ศาลเชื่อ ดังนั้น หากมีการนำชี้ที่เกิดเหตุ หรือที่ชุกซ่อนอาวุธ สถานที่ซ่อนศพ ย่อมช่วยให้ ได้หลักฐานดังกล่าว ส่งผลให้สามารถปิดคดีได้

3. เพื่อเก็บข้อมูลเชิงสถิติ วัตถุประสงค์ข้อนี้ เนื่องมาจากในแต่ละคดีนั้นผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมการกระทำความผิดที่แตกต่างกัน มีขั้นตอนการกระทำความผิดไม่เหมือนกัน หรือมีลักษณะการกระทำความผิดเป็นคนละแบบกัน หากมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับแบบแผนหรือ วิธีการในการกระทำความผิดเอาไว้ จะทำให้รับรู้ข้อมูลประวัติอาชญากรรมในแต่ละคดี และเข้าใจ ถึงวิธีการกระทำความผิดของคดีนั้นๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันการกระทำความผิดต่อไป

4) ความสำคัญ

ในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ มีความสำคัญ ต่อกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา ดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญต่อการพิจารณาคดีของศาล ความสำคัญกรณีนี้ถือเป็นความสำคัญ ลำดับต้นๆในการทำแผนฯ ก็เพื่อแสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหายอมรับสารภาพโดยสมัครใจในชั้น สอบสวน เพียงแต่จะสามารถรับฟังได้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงแต่ละคดี โดยมีแนวคำ พิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับกรณีที่ศาลยอมรับฟังบันทึกการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับ สารภาพเป็นพยานสนับสนุนคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนแตกต่างกันไป ดังต่อไปนี้

แนวแรก ถ้าฟังคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนแม้จะได้มาโดยบริสุทธิ์ แต่ก็ยังเป็นพยานที่มี น้ำหนักน้อย เมื่อจำเลยปฏิเสธในชั้นพิจารณาของศาล จะใช้คำรับสารภาพนั้นมาเป็นพยานหลักฐาน เพื่อเป็นหลักให้รับฟังว่าจำเลยกระทำผิดไม่ได้ โจทก์ต้องมีพยานหลักฐานอื่นมาสืบประกอบเพื่อ

⁴⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1346/2530 (เนติ.) น. 890.

ยืนยันว่าจำเลยกระทำผิดจริง และพยานประกอบนั้นต้องมีน้ำหนักของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้สอบสวน คำรับสารภาพนั่นเอง

แนวที่สอง ภาพถ่ายและนํ้าบันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพถือเป็น ส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพของจำเลยที่ปรากฏในชั้นจับกุม และสอบสวนเท่านั้น ไม่ใช่ว่าพยานหลักฐานที่จะนำมารับฟังประกอบคำรับสารภาพ ของจำเลยใน ชั้นจับกุมและสอบสวนเพื่อให้เห็นว่าจำเลยกระทำผิดตามโจทก์ฟ้อง

แนวที่สาม ผลของการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในบางกรณี จะเป็น พยานหลักฐานที่ยืนยันให้ศาลเชื่อว่าคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนของจำเลยเกิดจากความสมัคร ใจและเป็นไปตามสัจจริงใช้ยืนยันจำเลยที่ปฏิเสธในชั้นศาลได้

แนวที่สี่ การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ อาจทำให้ได้พยานหลักฐานอื่น เช่น อาวุธที่ใช้ในการกระทำความผิด ทรัพย์สินของกลาง ลายนิ้วมือแฝง เส้นผม เส้นขน อันเป็นพยาน แวดล้อมประกอบคำรับสารภาพทำให้รับฟังคำรับสารภาพนั้นลงโทษจำเลยที่ปฏิเสธในชั้นศาลได้

2. ความสำคัญต่อเจ้าพนักงานสอบสวน พบว่าการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับ สารภาพ เป็นแนวทางในการขยายผลการสอบสวน ซึ่งอาจทำให้เจ้าพนักงานสอบสวนได้ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพยานหลักฐานอื่นๆเพิ่มเติม รวมถึงวัตถุพยานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิด ซึ่งอาจมีไว้เป็นความผิด ใช้ในการกระทำความผิด ได้มาจากการกระทำความผิด และ เป็นผลมาจากการกระทำความผิด ที่ผู้ต้องหาเจ้าพนักงานสอบสวนไปยึดเป็นของกลางเพื่อ นำมาใช้ในการพิสูจน์ความผิด ทำให้เป็นเบาะแสที่นำไปสู่คดีเกี่ยวเนื่องอื่นๆ หรืออาจใช้เป็น พยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของตัวการร่วมคนอื่นๆได้

สำหรับในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้างว่าขณะกระทำผิดจริง การนำชี้ที่เกิดเหตุอาจช่วย พิสูจน์ให้เห็นได้ว่าในขณะที่กระทำความผิดนั้นจำเลยผิดจริงหรือไม่ เพราะหากว่าผิดจริงคงไม่ สามารถทำในสิ่งที่คนทั่วไปเองบางคนก็ทำไม่ได้เพราะเป็นเรื่องทางเทคนิค เช่น ฎีกาที่ 733/2521 วินิจฉัยว่า “การที่จำเลยเป็นโรคจิตเภทแต่ยังสามารถต่อสายไฟใหม่ โดยดึงสายไฟจากสวิตช์มาต่อ ใหม่และสตาร์ทเครื่องยนต์ติดได้ ฟังได้ว่าขณะจำเลยกำลังลักทรัพย์จำเลยยังสามารถรู้ผิดชอบ อยู่บ้าง ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65”⁴⁷

⁴⁷ ฎีกาที่ 733/2521, คำพิพากษาฎีกาปี 2521, (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2521) ; น. 467.

3. ความสำคัญต่อผู้ถูกกล่าวหา ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับสารภาพ และการนำชี้ที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพหากทำด้วยความสมัครใจ เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ แสดงประโยชน์ต่อรูปคดีส่งผลให้เกิดประโยชน์กับตัวเองที่อาจได้รับการบรรเทาโทษในการใช้ดุลพินิจพิจารณาคดีของศาล ตามมาตรา 78 วรรค 2 ประมวลกฎหมายอาญา

4. ความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพเป็นส่วนหนึ่งของ “แผนประทุษกรรม” จึงมีความสำคัญในการรวบรวมข้อมูลเชิงสถิติเกี่ยวกับแบบอย่างการกระทำความผิดของอาชญากรในแต่ละคดีเพื่อเป็นประโยชน์ในด้านการศึกษาป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในรูปแบบต่างๆ ของกองทะเบียนประวัติอาชญากรรมด้วย

3.2.2 ลักษณะของการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ไม่ได้จัดให้มีการทำทุกประเทศ และแนวคิดของแต่ละประเทศที่จัดให้มีก็ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับว่าวัตถุประสงค์ที่จัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพดังกล่าว และวิธีการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่แตกต่างกันไป จึงอาจทำให้ระเบียบวิธีปฏิบัติของแต่ละประเทศไม่เหมือนกันเสียทีเดียว

1) แนวคิดของต่างประเทศ

ในแต่ละประเทศการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพอาจอยู่บนเหตุผลที่แตกต่างกัน แล้วแต่ว่าแต่ละประเทศจะให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาขนาดไหน และมีความจำเป็นเพียงใดที่ต้องจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ดังนั้นวิธีการของแต่ละประเทศจึงอาจแตกต่างกันไป ดังเช่น

1. ในประเทศอังกฤษ การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ เป็นการนำตัวผู้ต้องหาที่ให้การรับสารภาพไปยังที่เกิดเหตุ เพื่อแสดงท่าทางการกระทำความผิดที่เรียกว่า re-enactment of a crime by the accused หรือ reconstruction of a murder by the accused แล้วบันทึกภาพด้วยวิดีโอเทป ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันว่าผู้ต้องหาได้ให้การรับสารภาพโดยสมัครใจ โดยวิดีโอเทปบันทึกภาพการทำแผนประทุษกรรมนั้นถือเป็นคำรับสารภาพอย่างหนึ่งตามกฎหมายคอมมอนลอว์ และผลของคำรับสารภาพเป็นไปตามกฎเกณฑ์ใน The Police and Criminal Evidence Act 1984 ทั้งที่ไม่ได้กำหนดเรื่องดังกล่าว⁴⁸ ซึ่งคำพิพากษาฎีกาที่ตัดสินตามกฎหมายอังกฤษเกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพของ

⁴⁸ 11(2) Halsbury's Laws (4th ed.) para 1124 note 2.

ผู้ต้องหา เท่าที่ศึกษาพบได้แก่ คดี R v Quinn, Rv Bloom (1961) และ Li Shu-Ling v R (1988) ทั้งสองคดีข้างต้นการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพกระทำขึ้นในที่เกิดเหตุซึ่งเป็นที่ส่วนบุคคล จึงไม่มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการประจานผู้ถูกกล่าวหาคงมีแต่ประเด็นที่ว่า วัตถุประสงค์ในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้หรือไม่เพียงใด

2. ในประเทศสหรัฐอเมริกา แนวปฏิบัติ ให้สามารถใช้วัตถุประสงค์ในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ทั้งของผู้ต้องหา และผู้อื่นซึ่งแสดงแทนผู้เสียหายในสถานที่เกิดเหตุรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้⁴⁹ ถ้าการกระทำความผิดเกิดขึ้นในท้องที่ซึ่งเป็นชุมชนเล็กๆ ตรงนี้ผู้ที่มาเป็นคนละลูกขุนอาจเป็นบุคคลในท้องที่ จำเลยย่อมมีสิทธิขอให้เปลี่ยนการพิจารณาคดีในท้องที่ไปยังศาลอื่นนอกท้องที่ เพราะลูกขุนเองอาจจะมีอคติต่อจำเลยได้ง่าย ยิ่งถ้ามีคณะลูกขุนคนใดคนหนึ่งอยู่ในเหตุการณ์ขณะที่จำเลยยอมรับสารภาพในชั้นสอบสวน หรือขณะที่มีการทำแผนประทุษกรรม ผลของการพิจารณาคดีนั้นจะไม่ชอบ ต้องทำการพิจารณาคดีใหม่ (new trial)⁵⁰ นอกจากนี้ สหรัฐยังใช้วิธีบันทึกวัตถุประสงค์ในท้องสอบสวนของตำรวจ ซึ่งส่วนมากจะกระทำต่อนักสืบ นักจดชวเลขบันทึกคำสารภาพ และอัยการ เพื่อแสดงว่าจำเลยให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจ⁵¹

3. ในประเทศเยอรมัน ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นสิทธิในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นอย่างมาก ดังนั้น ในกรณีเมื่อผู้ต้องหายอมรับสารภาพ ปรากฏว่าไม่มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพแต่อย่างใด

4. ในประเทศฝรั่งเศส เท่าที่ศึกษาไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้แต่อย่างใด และจากการสอบถามบุคคลที่ผู้เขียนรู้จัก ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ได้รับการยืนยันว่าไม่มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ

2) ระเบียบปฏิบัติ

⁴⁹ Li Shu-Ling v R (1988) 3 All ER 142, PC ; การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในสหรัฐ ดู 29 A Am Jur 2d para 981, 987.

⁵⁰ พรเพชร วิชิตชลชัย, "การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน," ดุลพินิจ, เล่ม 2 ปีที่ 42, น.95 (เมษายน-มิถุนายน).

⁵¹ ศรีนิดา พรหมนิตาธร, "พยานวิดีโอ," วารสารอัยการ, ปีที่ 6, ฉบับที่ 71, น.24-25 (พฤศจิกายน 2526).

จากอดีตความเป็นมา ในระเบียบกรมตำรวจในปี พ.ศ. 2491 ตามระเบียบการตำรวจ เกี่ยวแก่คดีลักษณะ 10 เรื่องการสอบสวนผู้ต้องหา ข้อ 261 จะกล่าวถึง คดีอุกฉกรรจ์ที่มีอัตราโทษ จำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ถ้าหากมีหลักฐานอ่อน ต้องให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุ และทำแผนที่สังเขป ซึ่งไม่ถือเป็นการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และไม่ได้พูดถึงวิธีปฏิบัติ แต่ระเบียบ ดังกล่าวได้ถูกยกเลิก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 และมาใช้ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เป็น หลักปฏิบัติในการดำเนินคดีอาญามาจนถึงปัจจุบัน แต่ในช่วงแรก ตามลักษณะ 8 บทที่ 5 ข้อ 247 ก็ไม่ได้กำหนดระเบียบไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ แต่ถ้าดูจาก คำพิพากษาศาลฎีกา จะพบว่ามีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับ สารภาพแล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2482 ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 901/2482⁵² แสดงว่าทางปฏิบัติได้มีการ ปฏิบัติตลอดมา ดังจะเห็นได้จากแนวคำพิพากษาที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ระเบียบกลับยังไม่ชัดเจนพอ อย่างไรก็ตาม ได้มีการแก้ไขระเบียบดังกล่าวเรื่อยมา จนปัจจุบันในประมวลระเบียบการตำรวจ เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 บทที่ 5 หลักการถามปากคำ ได้ปรากฏในระเบียบปฏิบัติ อยู่ในข้อ 247 (4)

ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ที่ปรากฏอยู่ ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 บทที่ 5 หลักการถามปากคำ

ข้อ 247 (4) กำหนดว่า “เมื่อผู้ต้องหารับสารภาพ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหา ไปชี้ที่เกิดเหตุและทำแผนที่สังเขปฐานที่เกิดเหตุ และบันทึกการชี้ฐานที่เกิดเหตุของผู้ต้องหาไว้เป็น หลักฐานให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับรองไว้ในแผนที่พอสังเขปและบันทึกนั้น และสืบสวน พยานหลักฐานประกอบคำรับของผู้ต้องหาด้วย”

ข้อ 249 “...ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ก็เป็นการสมควรยิ่งที่จะต้องให้จำเลยนำเจ้า พนักงานไปนำชี้สถานที่กระทำความผิด แล้วพยานซักให้จำเลยอธิบายถึงวิธี และอาการแห่งการ กระทำความผิดนั้นโดยละเอียดอีกครั้ง ความรู้ที่เจ้าพนักงานได้รับเพิ่มเติมจากการที่ไปแลเห็นฐาน ที่ จนเป็นที่เข้าใจชัดว่า จำเลยกระทำความผิดเช่นนั้นได้โดยวิธีใด นับว่าเป็นข้อสำคัญที่จะพิสูจน์

⁵² คำพิพากษาศาลฎีกาปี 2482 (กรุงเทพ : เนติบัณฑิตยสภา, 2489) ; หน้า 1366 : วินิจฉัยว่า “โจทก์สืบว่าเมื่อจำเลยยอมรับสารภาพแล้ว จำเลยก็ยังนำเจ้าพนักงานไปชี้ที่เกิดเหตุ ด้วย แต่ศาลนี้เห็นพ้องกับศาลอุทธรณ์ว่าพยานโจทก์ตกอยู่ในฐานสงสัยเหมือนกัน อย่างไรก็ตาม ถ้าจำเลยนำชี้ที่เกิดเหตุจริง การนำชี้้นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการรับสารภาพชั้นสอบสวนของ จำเลย ย่อมไม่ไ้หลักฐานประกอบตามความประสงค์ของมาตรา 176 แห่งประมวลกฎหมายวิธี พิพิจารณาความอาญา”

ให้ศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง และทำแผนที่เกิดเหตุไว้ประกอบคำให้การและคำพยานเพื่อส่งศาลต่อไป หรือแม้ว่าจำเลยจะปฏิเสธก็ดี ถ้ามีพยานหลักฐานที่จะอธิบายฐานที่เกิดเหตุประกอบไว้ แล้วก็ควรทำแผนที่เกิดเหตุส่งศาลเช่นเดียวกัน เพื่อพยานจะได้อาศัยแผนที่อธิบายในศาลให้เป็นการชัดเจนว่าจำเลยได้กระทำความผิดอย่างไร นอกจากนี้ผลแห่งการไปสำรวจสถานที่เกิดเหตุยังอาจทำให้ได้ประสพหลักฐานการทำผิดชัดแจ้งขึ้นว่าใครเป็นคนกระทำความผิดอีก หรืออาจเป็นช่องให้เกิดความคิดเห็นว่า น่าจะมีผู้รู้เห็นเป็นพยานอีกก็ได้ ซึ่งจะได้สืบสวนนำมาประกอบคดีให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นอีก ส่วนข้อใดที่ได้ความรู้จากคำให้การจำเลย ก็ต้องสืบสวนให้ได้ความต่อไปดูจะเดียวกัน

แต่ในเวลาการจดหรือสนทนากับจำเลยก็ดี ในเวลาสืบสวนหาเค้ามูล เนื่องแต่คำให้การของจำเลย หรือทำแผนที่ก็ดี ต้องกระทำต่อหน้าเจ้าพนักงานผู้อื่นผู้รู้เห็นเป็นพยาน ถ้าพยานผู้นั้นเป็นผู้ใหญ่กว่าตนได้ก็ยิ่งดี เพื่อราคาแห่งการตอบและหลักฐานพยานที่หาได้นั้นจะมี ค่าควรฟังได้ยิ่งขึ้น การซักถามคำให้การจำเลยโดยละเอียดนี้ นอกจากจะเป็นประโยชน์แก่คดีดังว่ามา ยังทำให้สะดวกแก่การสืบสวนหาหลักฐานคดี ดีกว่าที่จะมสืบเดาสุม ซึ่งบางทีหาผลมิได้หรือได้ไม่สู้ดีต่อกันไม่ติด และถ้าคดีใดได้พยานหลักฐานแน่นหนาเพียงพอแล้ว ผู้ว่าคดีอาจไม่ส่งคำรับสารภาพนั้นต่อศาลก็ได้ ซึ่งตกเป็นหน้าที่ของผู้ว่าคดี หาใช่หน้าที่ของพนักงานสอบสวนไม่"

จากประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีทั้ง 2 ข้อ จะกำหนดให้สามารถจัดให้มีการนำชี้ที่เกิดเหตุเมื่อผู้ต้องหายอมรับสารภาพได้ และสามารถชักใช้ให้จำเลยอธิบายถึงวิธี และอาการของการกระทำความผิดได้ ซึ่งถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ แต่ทั้งนี้มิได้เป็นบทบังคับตายตัวแต่อย่างใดว่าต้องจัดให้มีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพไม่เช่นนั้นจะถูกลงโทษเป็นเพียงดุลพินิจของเจ้าพนักงานสอบสวน แต่จากข้อกำหนดดังกล่าวนี้เอง ประกอบกับเมื่อจัดให้มีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพอาจทำให้ผู้รับผิดชอบคดีได้นำได้ตา จึงเสมือนเป็นบทบังคับให้เจ้าพนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติ ดังนั้น เมื่อผู้ต้องหายอมรับสารภาพจึงมักจะจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพเกือบทุกคดี

นอกจากนี้ยังมี หนังสือของคดี กรมตำรวจ ที่ 0503.6/16442 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2539 เรื่อง กำชับและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการชี้ตัวผู้ต้องหา การนำตัวผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เหตุผลเนื่องจาก ในปัจจุบันปรากฏว่ามี ข้าราชการตำรวจได้แถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนในลักษณะเปิดเผยรูปคดี และมีการแถลงข่าวเกี่ยวกับการนำตัวผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ โดยมีได้คำนึงถึง

ระเบียบปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม ทั้งที่เคยมีหนังสือกำกับวิธีการปฏิบัติ และคำแนะนำแนวทางการปฏิบัติในการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าว ต่อสื่อมวลชนไว้แล้ว

คำสั่งของหนังสือดังกล่าว กำชับให้พนักงานสอบสวนทุกหน่วยปฏิบัติ ดังนี้

...2. การนำตัวผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

2.1 ในการนำตัวผู้ต้องหาไปชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ให้ป้องกันมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในที่นำชี้ และให้ทิ้งระยะมัดระวังการใช้ถ้อยคำหรือกริยาท่าทางที่เห็นว่าเป็นการข่มขู่ หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควรแก่ผู้ต้องหา

2.2 ควรหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใดๆ ในลักษณะเป็นการตอบโต้ระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใดๆ โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้สัมภาษณ์ เนื่องจากอาจเป็นเหตุให้รูปคดีเสียหาย

สำหรับหนังสือดังกล่าวเปรียบเสมือนเป็นข้อจำกัดวิธีปฏิบัติของเจ้าพนักงานสอบสวนในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ทั้งนี้เพื่อมิให้เสียหายต่อรูปคดี

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ เป็นกรอบระเบียบปฏิบัติ และข้อจำกัดตามหนังสือกำกับความเข้าใจเท่าที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันของระบบกฎหมายไทย

3) วิธีปฏิบัติ

เมื่อพิจารณาจากระเบียบปฏิบัติ ประกอบภาพข่าวต่างๆ ที่ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์และสื่อทีวี ขั้นตอนการปฏิบัติคงเป็นไปตามระเบียบที่กำหนดตามลักษณะ 8 บทที่ 5 และหนังสือกำกับวิธีการปฏิบัติของกองคดี กรมตำรวจ ซึ่งเมื่อได้พิจารณาระเบียบปฏิบัติ ประกอบกับคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จึงอาจพอจะสรุปวิธีปฏิบัติในการนำชี้ที่เกิดเหตุหรือการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ได้ดังต่อไปนี้

1. ในคดีอาญาเมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพแล้ว พนักงานสอบสวนควรจัดให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพทุกคดี ยกเว้นคดีเล็กน้อย เช่น คดีลักโทษ หรือคดีที่ไม่มีมูลอันควรจะต้องให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุ เช่น ในคดีความผิดฐานหมิ่นประมาทผ่านทางหน้าหนังสือพิมพ์ หรือคดีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2497 เป็นต้น

2. ในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ จะต้องเกิดขึ้นโดยใจสมัครของผู้ต้องหาอย่างแท้จริง เพราะไม่เช่นนั้นจะไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

3. ในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ พนักงานสอบสวนจะต้องให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุ ตลอดจนแสดงท่าทางประกอบในการกระทำความผิดด้วยตนเอง ซึ่งไม่ควรถามผู้ต้องหา

หรือมีการชี้แนะในการแสดงท่าทาง เพื่อจะได้ทราบว่าการนำชี้ที่เกิดเหตุ นั้นตรงตามคำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหาหรือไม่

4. การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ควรดำเนินการต่อหน้าพยานที่เชื่อถือได้ทุกครั้ง เพราะพยานดังกล่าวจะช่วยยืนยันได้เป็นอย่างดีว่าการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพกระทำด้วยความสมัครใจ และบริสุทธิ์ โดยพนักงานสอบสวนมิได้บีบบังคับขู่เข็ญให้ผู้ต้องหะทำการดังกล่าวแต่ประการใด ซึ่งจากคำพิพากษาศาลฎีกาหลายฉบับวินิจฉัยว่าการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพที่กระทำต่อหน้าประชาชนจำนวนมาก เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ต้องหะกระทำด้วยความสมัครใจ

5. หากผู้ต้องหายินยอม พนักงานสอบสวนควรให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางในการกระทำ ความผิด ให้ปรากฏรายละเอียดในทุกขั้นตอนของการกระทำ ความผิด ทั้งนี้เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าผู้ต้องหารับสารภาพด้วยความสมัครใจและตามความสัจจริงหรือไม่

6. พนักงานสอบสวนต้องถ่ายภาพหรือบันทึกภาพการนำชี้ที่เกิดเหตุและการแสดงท่าทางในการกระทำ ความผิดไว้โดยละเอียด เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ โดยให้พยานและผู้ต้องหา ซึ่งต้องเป็นในกรณีที่ผู้ต้องหายินยอม ลงชื่อรับรองภาพถ่ายนั้นไว้ด้วย

7. ในคดีที่ผู้ต้องหาให้การภาคเสธ เช่นรับว่าฆ่าผู้เสียหายจริงแต่ต่อสู้ว่าเป็นการป้องกันตัว กรณีนี้พนักงานสอบสวนก็ควรจัดให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำให้การของเขาไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา

8. นอกจากการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาแล้ว พนักงานสอบสวนควรให้ผู้เสียหายหรือพยานนำชี้ที่เกิดเหตุด้วย เช่นเดียวกับวิธีดังกล่าวตามข้อ 1-7 แต่ในการนำชี้ที่เกิดเหตุของผู้เสียหาย และพยานจะต้องไม่กระทำพร้อมกับผู้ต้องหาทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าคำให้การของผู้เสียหาย หรือพยาน สอดคล้องตรงกับคำรับสารภาพของผู้ต้องหาหรือไม่

ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นเป็นวิธีการที่เจ้าพนักงานสอบสวนใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดให้มีการนำชี้ที่เกิดเหตุ หรือการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ⁵³

4) ขอบเขตหรือข้อจำกัด

ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 และ 132 ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่สามารถพิสูจน์ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์

⁵³ เสริมสกุล ขำวัฒนพันธ์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 32, น. 103.

แต่ก็ต้องถูกจำกัดอำนาจตามมาตรา 134 134/1 134/2 134/3 134/4 135 ซึ่งเป็นหลักประกันสิทธิที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองเป็นพิเศษ เพื่อมิให้เจ้าพนักงานผู้ใช้อำนาจจะใช้อำนาจได้ตามอำเภอใจ ซึ่งวิธีการจะต้องไม่ขัดกับมาตรา 226 รวมถึงมาตราอื่นหรือกฎหมายอื่นที่จำกัดอำนาจไว้ หากผู้ใช้อำนาจฝ่าฝืนหลักประกันสิทธิเช่นว่านั้น หรือกระทำเกินขอบเขตอำนาจที่กฎหมายกำหนด การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพดังกล่าวย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย และทำให้ต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐาน

สำหรับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ เจ้าพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจหรือไม่ก็ตามแต่จะต้องไม่ฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 ซึ่งเป็นเสรีภาพในการตัดสินใจของผู้ต้องหา หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเจ้าพนักงานสอบสวนดำเนินการฝ่าฝืน มาตรา 135 การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพย่อมเกิดขึ้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้เจ้าพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจกระทำเพราะฝ่าฝืนบทบัญญัติที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองเป็นพิเศษ

5) ข้อห้าม

ดังที่ได้ศึกษามาแล้วถึงวัตถุประสงค์ และความสำคัญของการนำชี้ที่เกิดเหตุหรือการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในด้านต่างๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจว่า การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ จะต้องกระทำในคดีอาญาที่ผู้ต้องหารับสารภาพทุกคดี แต่มีบางคดีที่กฎหมายไม่ประสงค์ให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดให้ผู้อื่นได้รับรู้ ได้แก่ คดีตามความผิดซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน เพราะจะส่งผลกระทบต่อเด็กหรือเยาวชนนั้นอย่างมาก ดังบทบัญญัติตามมาตรา 93 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2543 ซึ่งบัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียงแพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่า กระทำความผิดหรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว ชื่อสกุล ของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิดหรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดยได้รับอนุญาตจากศาลหรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ทางราชการ”

จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเห็นได้ว่ากฎหมายต้องการคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อมิให้ได้รับผลกระทบจากการเผยแพร่ข่าวสารที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเขา ดังนั้น ในการนำชี้

ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในคดีเด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดจึงไม่ควรกระทำ หรือหากมีความจำเป็น ก็ควรกระทำในลักษณะที่ไม่เปิดเผยหรือเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนได้รู้เห็น

นอกจากนี้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับความผิดทางเพศ โดยเฉพาะความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราย่อมจะส่งผลให้ผู้เสียหายได้รับความทุกข์ทรมานด้านจิตใจมากเป็นพิเศษ ดังนั้นหากไม่มีความจำเป็นทางด้านพยานหลักฐานจริงๆแล้ว พนักงานสอบสวนควรหลีกเลี่ยงไม่จัดให้มีการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในคดีประเภทดังกล่าว เพราะจะส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายได้รับความอับอาย เสื่อมเสียชื่อเสียงเกียรติคุณมากยิ่งขึ้น⁵⁴

ปัจจุบันได้มีคำสั่งระบุชัดเจนว่าไม่ให้ตำรวจจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ นอกจากมีเหตุจำเป็นเพื่อค้นหาวัตถุที่ชุกซ่อนจึงจะจัดให้มีการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและต้องเป็นไปเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ตามคำสั่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 855/2548 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ โดยมีเหตุผลเนื่องจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องการกำหนดแนวทางปฏิบัติของข้าราชการตำรวจให้มีมาตรฐานเดียวกัน ในการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ และอื่นๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ผลการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้อย่างถูกต้องตรงกัน อำนวยไว้เพื่อภาพลักษณ์ที่ดี และสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อประชาชน ซึ่งเนื้อหาสาระของคำสั่งดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

2.4 ห้ามจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงเข้าทำข่าว ขณะเมื่อมีการให้ผู้ต้องหา นำพนักงานสอบสวนไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใดๆในลักษณะเป็นการตอบโต้ระหว่าง พนักงานสอบสวน กับผู้ต้องหาหรือบุคคลใด โดยมีสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นผู้สัมภาษณ์ เนื่องจากอาจเป็นเหตุให้รูปคดีอาจเสียหาย

พนักงานสอบสวนไม่ควรให้ผู้ต้องหา นำไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพว่าผู้ต้องหากระทำผิดอย่างไร เพราะการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพดังกล่าวมิใช่พยานหลักฐานที่จะมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหา เพื่อให้เห็นว่าผู้ต้องหากระทำผิดตามแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 7562/2537 แต่ถ้าชี้ประกอบคำรับสารภาพอื่น เช่น นำชี้ที่ชอนทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐาน ให้ผู้ต้องหา นำชี้ได้ และป้องกัน

⁵⁴ เสริมสกุล ขำวัฒนพันธ์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 32

มิให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในที่นำชี้ ให้พึงระมัดระวังการใช้ถ้อยคำ หรือการทำท่าทางที่เห็นว่าเป็น การข่มขู่ หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควรแก่ผู้ต้องหา รวมทั้งการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหา

ไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตาม ห้ามเจ้าพนักงานนำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี บริบูรณ์ ไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เพราะจะเป็นการประจานเด็ก และอาจจะเป็นการ กระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก นอกจากนี้ห้ามนำผู้เสียหาย พยาน เข้าร่วมในการนำชี้ที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นอันขาด โดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นเด็ก สตรี พระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช

สำหรับข้อกำหนดในคำสั่งดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเมื่อผู้ต้องหาอมรับสารภาพในชั้น สอบสวนห้ามมิให้จัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพเป็นอันขาด เพราะว่าไม่ มีความจำเป็น เว้นแต่เป็นกรณีที่ต้องค้นคว้าหาวัตถุพยานบางอย่างซึ่งจำเป็นต่อการนำมาใช้ พิสูจน์ความผิด แต่ปรากฏว่าในทางปฏิบัติยังคงจัดให้มีการทำแผนฯอยู่เป็นประจำ ทั้งที่ไม่ จำเป็นต้องค้นหาพยานหลักฐานส่วนอื่น อย่างเช่นคดีเมื่อเร็วๆ นี้ มีคดีฆาตกรรมหม่อมราชวงศ์เชยที่ เมืองพัทยา ก็จัดให้มีการทำแผนฯ โดยไม่มีความจำเป็นต้องค้นหาพยานส่วนอื่น และอีกคดีหนึ่ง เหตุเกิดที่จังหวัดอ่างทอง ซึ่งผู้เสียหายเป็นพี่น้องฝาแฝดหญิงชายคู่หนึ่ง โดยผู้ต้องหาฆาตรุม ฝาแฝดหญิงผู้น้องแล้วฆ่าฝาแฝดชายผู้พี่ตาย จากภาพข่าวช่อง 3 เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2550 ได้มีการ นำตัวผู้ต้องหา ที่อมรับสารภาพในคดีไปชี้ที่เกิดเหตุ และให้มีการแสดงท่าทางประกอบ ทั้งนี้ก็ มิได้มีการค้นหาวัตถุพยานแต่อย่างใด

6) ลักษณะบางประการที่ไม่เหมาะสม

ในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ มีข้อบกพร่องบางประการที่ทำให้ การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพไม่เหมาะสมและไม่ได้มาตรฐานเพียงพอ ซึ่งควร ต้องทำการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องดังต่อไปนี้

1. เป็นการทำต่อหน้าสาธารณชนจำนวนมาก เพื่อให้ศาลเชื่อว่าผู้ต้องหาสมัครใจ แท้จริง จึงไม่มีการกันฝูงชนออกไปจากที่เกิดเหตุ ทำให้เกิดปัญหาในการควบคุมปฏิบัติในการ ทำงาน และอาจเกิดความไม่ปลอดภัยกับตัวผู้ต้องหา

2. การจัดกำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจไปควบคุมการทำแผนฯ เป็นการจำกัดกำลังไป ควบคุมผู้ต้องหา มิได้จำกัดกำลังไปเพื่อคุ้มครองผู้ต้องหา จึงไม่เพียงพอที่จะคุ้มกันความปลอดภัยให้ ผู้ต้องหาเมื่อเกิดเหตุการณ์ทำร้ายผู้ต้องหา

3. ในคดีสำคัญหรือเป็นที่สนใจของประชาชนมักจะมีผู้สื่อข่าวไปทำข่าวมานำเสนอ ต่อสาธารณชน อันจะทำให้เกิดผลกระทบตามมาอย่างกว้างขวาง

4. มีการจัดให้มีการแสดงท่าทางประกอบขั้นตอนการกระทำความผิดของผู้ต้องหา ซึ่งบางครั้งก็ให้ทำเกินเลย หรือบางคนก็นำตัวผู้เสียหายมาเป็นผู้ร่วมแสดงด้วย แม้ผู้เสียหายจะยินยอมก็ตาม แต่ก็ไม่น่าจะเหมาะสม

3.2.3 ระบบควบคุมตรวจสอบในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

ในการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานต่อประชาชนนั้นเป็นการใช้อำนาจเหนือ จึงจำเป็นต้องมีระบบตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานผู้ใช้อำนาจเพื่อให้เกิดความชัดเจนและโปร่งใส และให้เกิดความเหมาะสม และเป็นธรรมกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมถึงสร้างความมั่นใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมั่นใจได้ว่าเขาจะได้รับการดูแลความปลอดภัยในสิทธิเสรีภาพของเขาตามที่กฎหมายรับรอง และนอกจากนี้จะต้องมีวิธีการควบคุมตรวจสอบการกระทำของเจ้าพนักงานผู้ใช้อำนาจให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ปัจจุบัน สำหรับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพนั้น ยังไม่มีระบบควบคุมตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงพอ ส่งผลให้ยังคงจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพอยู่จนถึงปัจจุบัน จนเป็นที่เข้าใจของพนักงานสอบสวนว่าเป็นหน้าที่ต้องปฏิบัติ มิใช่ปฏิบัติเฉพาะต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นเท่านั้น ซึ่งแนวทางการควบคุมตรวจสอบเกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพที่ควรต้องจัดให้มีการตรวจสอบเพื่อให้เกิดความถูกต้องและเป็นธรรม ได้แก่

1) การควบคุมตรวจสอบเชิงคุณภาพ

ลักษณะการควบคุมตรวจสอบเชิงคุณภาพเป็นการควบคุมเชิงปริมาณ โดยวัดผลจากการปฏิบัติงานเป็นหลัก

1. การควบคุมเชิงสถิติ ลักษณะเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบทางสถิติในการนำผลของการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในแต่ละฐานความผิด ว่าสามารถนำไปใช้ขึ้นศาลได้ผลมากน้อยแค่ไหน เป็นจำนวนที่เปอร์เซ็นต์ของการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพทั้งหมด เหมาะสมที่จะต้องคงให้มีการทำแผนดังกล่าวอยู่ต่อไปหรือไม่ แต่ในทางปฏิบัติไม่เคยมีการทำวิจัยเพื่อวัดผลดังกล่าว

2. การควบคุมประสิทธิภาพประสิทธิผล ลักษณะเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบปริมาณคนวันและปริมาณเงินงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพซึ่งต้องนำไปใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงานนั้น กับผลของการปฏิบัติงานที่สามารถ

นำไปใช้ในการพิจารณาในชั้นศาลว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่ ซึ่งวิธีวัดในลักษณะนี้ อาจไม่ชัดเจนมากนัก

2) การควบคุมตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้อำนาจกระทำ

1. การควบคุมโดยกฎหมาย ลักษณะของการควบคุมโดยกฎหมายเป็นการออกกฎหมายมาป้องปรามและลงโทษผู้ใช้อำนาจโดยมิชอบ มิให้ปฏิบัตินอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด และอาจกำหนดวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้อาจกำหนดให้อัยการเป็นองค์กรที่เข้าไปตรวจสอบสังเกตการณ์ขณะนำชี้ที่เกิดเหตุด้วยก็ได้ แต่จากแนวปฏิบัติที่ผ่านมาไม่มีองค์กรเข้าไปตรวจสอบการปฏิบัติ เหมือนอย่างกรณี การออกหมายจับ หมายค้น ซึ่งกำหนดให้ศาลเป็นฝ่ายตรวจสอบ

2. การควบคุมโดยองค์กรในกระบวนการยุติธรรมด้วยกันเอง ลักษณะของการควบคุมตรวจสอบกรณีนี้ จะต้องเป็นการควบคุมจากองค์กรภายนอก ซึ่งจะต้องเป็นหลักประกันได้ว่าสามารถตรวจสอบให้เกิดความโปร่งใส และเป็นธรรมได้

2.1 องค์กรศาล ถือเป็นองค์กรอิสระ ซึ่งเป็นที่พึงพึงสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมที่ทุกคนหวังพึ่งบารมี ว่าจะต้องผดุงความยุติธรรม ดังนั้นคำวินิจฉัยของศาลนอกจากจะเป็นการพิพากษาว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์แล้ว นัยหนึ่งยังอาจเป็นการป้องปรามทั้งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ และพนักงานสอบสวนผู้รวบรวมพยานหลักฐานมิให้นำเสนอพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือฝ่าฝืนข้อห้ามของกฎหมายมาเป็นพยานหลักฐาน ในกรณีที่มีการนำเสนอบันทึกการทำแผนฯซึ่งเกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมายเป็นพยานหลักฐานนั้น ศาลจึงต้องถูกผูกพันให้ต้องไม่รับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมายเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐานโดยเด็ดขาด เพื่อเป็นการป้องปรามเจ้าพนักงานสอบสวนและเป็นการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจกระทำของเจ้าพนักงานสอบสวนไปด้วยในตัว

2.2 พนักงานอัยการ ซึ่งอยู่ในฐานะเป็นโจทก์ หากพนักงานสอบสวนนำเสนอบันทึกการทำแผนฯประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพซึ่งเกิดขึ้นโดยไม่ชอบเป็นพยานหลักฐาน และหากยื่นฟ้องแล้วอาจทำให้ต้องสูญเสียต่อการถูกยกฟ้องเป็นอย่างสูงในกรณีเช่นนี้ อัยการควรสั่งไม่ฟ้องเสียก่อน เพื่อรักษารูปคดีและถือเป็นการตรวจสอบวิธีการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนไปด้วยในตัว

2.3 ทนายความ เนื่องจากในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวน จึงจำเป็นต้องให้มีบุคคลผู้พิทักษ์สิทธิของผู้ต้องหาอยู่ด้วยเพื่อเป็นการป้องปรามมิให้เจ้าพนักงานสอบสวน กระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในระหว่างการทำ

แผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งถือเป็นการให้ถ้อยคำด้วยส่วนหนึ่ง จึงควรมีทนายความเข้าไปพิทักษ์สิทธิ

3. การควบคุมตรวจสอบจากองค์กรภายนอกกระบวนการยุติธรรม ได้แก่องค์กรอิสระที่มีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิต่างๆ

4. การควบคุมตรวจสอบจากภายในองค์กร วิธีการควบคุมภายในที่สำคัญ ควรต้องจัดให้มีการอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน อีกทั้งควรจัดให้มีการอบรมจริยธรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ซึ่งต้องเป็นไปอย่างเหมาะสม

5. ควบคุมตรวจสอบโดยผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำโดยตรง การควบคุมวิธีนี้เป็น การควบคุมจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิโดยตรง เช่นผู้ต้องหา บุคคลที่มาเป็นพยาน ผู้เสียหาย หรือญาติพี่น้อง สามารถไปร้องสิทธิต่อองค์กรตามรัฐธรรมนูญหรือยื่นฟ้องต่อศาลก็ได้ เป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานอย่างหนึ่ง

6. ควบคุมตรวจสอบโดยระบบสังคม ลักษณะของการควบคุมกรณีนี้เป็นรูปธรรมยาก แต่มีลักษณะเป็นแรงกดดันจากการวิพากษ์วิจารณ์จากนักวิชาการ หรือประชาชนทั่วไป เพื่อสร้างแรงเสียดทานกับเจ้าพนักงานให้ต้องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติยังไม่พบการตรวจสอบมากนัก

7. ควบคุมตรวจสอบโดยสื่อมวลชน ซึ่งโดยปกติเป็นกลไกที่ดำเนินการตรวจสอบได้ผลดี แต่สำหรับกรณีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ คงไม่เหมาะสมที่จะให้เข้าไปทำข่าว ถึงแม้จะสามารถช่วยตรวจสอบการกระทำของพนักงานสอบสวนได้ แต่อีกด้านหนึ่งเป็นการประจานผู้ต้องหา และเป็นการชี้นำอัยการและผู้พิพากษาในการดำเนินคดีและพิจารณาคดี จึงไม่เหมาะที่จะให้เข้ามาทำการตรวจสอบ

3.2.4 ข้อคิดเห็นทางวิชาการและทางปฏิบัติ

มีข้อคิดเห็นของนักวิชาการหลายท่าน และมีตำราทางวิชาการซึ่งใช้ในการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ รวมถึงคำบรรยายของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งผู้เขียนขอเสนอแนวคิดของนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ และข้อคิดเห็นต่างๆที่ได้มีการแสดงไว้ในตำราทางวิชาการเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในการจัดให้มีการทำ

แผนประกอบคำรับสารภาพ เพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวคิดในการจัดให้มีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพในระบบกฎหมายไทย เท่าที่รวบรวมมาได้ แบ่งเป็น ข้อคิดเห็นทางวิชาการ และข้อคิดเห็นทางปฏิบัติ

1) ข้อคิดเห็นทางวิชาการ

ผู้เขียนขอเสนอบทวิพากษ์ของนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิที่เคยแสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ และผู้ที่มีความเห็นแย้งกับข้อคิดเห็นดังกล่าว เพื่อชี้ให้เห็นประเด็นปัญหา และมุมมองของนักวิชาการแต่ละท่าน

(1) ท่านอาจารย์อักษราพร จุฬารัตน์ ได้เคยแสดงข้อคิดเห็นไว้ ดังนี้“สิ่งที่ปรากฏให้เห็นอยู่เกือบจะทุกคืนวัน เมื่อเจ้าหน้าที่จับบุคคลใดและมีการทำแผนประทุษกรรม (ไม่ว่าการกระทำดังกล่าวจะตรงตามระเบียบเกี่ยวกับคดีของทางการหรือไม่ก็ตาม) โดยอ้างว่าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพจะมีการนำผู้ต้องหาไปถ่ายรูป บางครั้งก็ทำเป็นวิดีโอเทปรวมทั้งที่สื่อสารมวลชนจะถ่ายทอดมาส่งทางหนังสือพิมพ์รวมทั้งโทรทัศน์ด้วยภาพที่ปรากฏให้เห็นจะมีทั้งท่าแสดงการกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นทำจาบจ้วงด้วยมีด หรือจ่อปืนยิงผู้ต้องเคราะห์กรรม หรือร้ายไปกว่านี้คือทำข่มขืนเด็กหญิงผู้เคราะห์ร้าย ภาพเหล่านั้นในสายตาของผู้ที่พบเห็นไม่ว่าในหน้าหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ ผู้เขียนเชื่อว่าผู้เห็นหรือผู้ชมร้อยละร้อยคล้อยตามไปกับภาพที่เห็นว่าผู้ต้องหานั้นคือผู้กระทำความผิดในเรื่องนั้นอย่างแน่นอนร้อยละร้อยเพอร์เซ็นต์ ผู้เขียนค่อนข้างเชื่อว่าไม่มีผู้ใดที่จะปฏิเสธความรู้สึกเช่นนั้น กรณีนี้ถ้าจะว่ากันไปแล้วอีกอย่างหนึ่งก็คือเท่ากับเป็นการตัดสินการเป็นผู้กระทำความผิดโดยอาศัยเครื่องมือสื่อสารมวลชนนั่นเอง ซึ่งประเทศทั้งหลายในโลกผู้เขียน ยังไม่เคยเห็นว่ามีการโทษเขาทำกันเราจะอาศัยแต่เพียงว่าที่การทำแผนประทุษกรรมเช่นนั้นเพื่อให้ได้ภาพพจน์ที่กระจ่างแต่เพียงอย่างเดียวคงไม่ได้ ผู้เขียนเคยได้ฟังคำชี้แจงของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องบางคน ว่ามีความจำเป็นที่ต้องประมวลเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อประมวลภาพพิจารณาของศาลในที่สุด ส่วนการที่สื่อสารมวลชนนำไปเผยแพร่เป็นสิ่งที่ช่วยไม่ได้ เพราะไม่อาจห้ามปรามได้เนื่องจากเป็นเรื่องความหิวโหยของสื่อสารมวลชนเอง การกล่าวเช่นนี้ดูจะเป็นการกล่าวที่ขาดความรับผิดชอบอย่างสิ้นเชิง เพราะการทำแผนประทุษกรรมนั้นว่าที่จริงก็ไม่มีมีความจำเป็นที่จะต้องทำในลักษณะที่ละเอียดลออทุกแง่ทุกมุมจนถึงขนาดนั้น เพียงให้รู้ว่าเหตุเกิดในบริเวณไหน สภาพภูมิประเทศหรือบริเวณที่เกิดเหตุอยู่สภาพเช่นไร โดยการถ่ายทำที่นำมาประกอบกับภาพเขียนตัดต่ออะไรในภายหลัง ก็ย่อมทำได้ (ถ้าคิดว่าอยากกระทำเช่นนั้น) ความจริงการทำแผนประทุษกรรมในลักษณะเอิกเกริกเช่นนี้ มีผู้กล่าวเอาไว้ค่อนข้างถูกต้องว่ามีลักษณะเป็นการแสดงหรือ Show business ซึ่งผู้เขียนเห็นพ้องด้วยเป็นอย่างยิ่ง ความจริงมีผู้กล่าวไว้ซึ่งไม่น่าจะมองข้ามไปเสีย

ที่เดียวว่าผลของ Show business ในการทำแผนประทุษกรรมแต่ละรายมีผลต่อการพิจารณาความดีความชอบ หรือการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งด้วยซ้ำไป ซึ่งผู้เขียนเองไม่ยากให้เป็นจริงเช่นนั้นเลยและถ้าจะอ้างว่าการเปิดเผยถึงแบบแผนประทุษกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดความยำเกรงแก่ผู้ที่คิดจะกระทำความผิด หรือเป็นเครื่องเตือนพลเมืองดีทั้งหลายให้รู้ถึงเล่ห์กระเท่ห์ของเหล่าร้ายด้วยแล้วก็ยังเห็นว่าเป็นข้ออ้างที่ดูจะขาดน้ำหนักอยู่มาก เพราะถ้าจะสังเกตให้ดีว่าภาพที่ปรากฏต่อสื่อมวลชนแต่ละครั้งผู้ที่ ถูกกล่าวหาเหล่านั้นดูจะยืมหัวและไม่ได้มีความเกรงกลัวต่อสิ่งที่เกิดขึ้นเลย พอดีพอร้ายกลับจะเป็นพระเอกไปเสียด้วยซ้ำ

สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่เป็นเรื่องที่จะมองเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย เพราะถ้าจะย้อนกลับมาพิจารณาดูว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความชอบธรรมข้อใดที่นำบุคคลที่ถูกกล่าวหาขึ้นไปแสดงเกี่ยวกับรายละเอียดของการกระทำที่อ้างว่าเป็นความผิด (แม้ว่าจะอ้างว่าผู้ต้องหาไร้สารภาพ ซึ่งความจริงแล้วผู้ต้องหายอมรับสารภาพด้วยเหตุผลต่างๆ ได้มากมายรวมทั้งอาจกลับคำให้การเสียเมื่อใดก็ได้อีกด้วย) ถ้าผู้อ่านจะลองนั่งพิจารณาทบทวนดู ก็จะเห็นว่ามียุสติกส์ก็เรื่องที่ท่านได้เห็นภาพการทำแผนประทุษกรรม ทางโทรทัศน์ หรือทางหนังสือพิมพ์และแล้วปรากฏในที่สุดว่า บุคคลดังกล่าวอ้างการสั่งไม่ฟ้องเพราะมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ หรือว่าศาลพิพากษายกฟ้อง ในที่สุด สถิติเหล่านี้ไม่อาจที่จะนำมาเปิดเผย ถ้านักศึกษาที่คิดจะทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท หรือปริญญาเอก จะติดตามเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ในที่สุด ซึ่งผู้เขียนค่อนข้างที่จะสนับสนุนถ้าหากจะมีนักศึกษามีความสนใจในเรื่องนี้ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องหา ซึ่งยังมีได้ถูกศาลพิพากษาให้เป็นผู้กระทำความผิดเช่นในกรณีที่ถูกกล่าวมาแล้วข้างต้น ในความเห็นของผู้เขียนเห็นว่าเป็นการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องต่อบทบัญญัติมาตรา 27 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรปัจจุบัน⁵⁵

(2) ว่าที่ พ.ต.ต. เสริมสกุล ขำวัฒนพันธ์ ได้แสดงความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยกับข้อคิดเห็นของท่าน อาจารย์ อักษราทร จุฬารัตน์ โดยเห็นแย้งว่า "ข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพหรือการทำแผนประทุษกรรม ในกรณีที่ผู้ต้องหาสมัครใจนั้น ไม่เป็นการขัดต่อหลักข้อสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์หรือไม่มี ความผิดตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแต่ประการใด โดยมีเหตุผลดังนี้

1. วัตถุประสงค์ในการจัดให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ คือการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิด

⁵⁵ อักษราทร จุฬารัตน์, "สิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับการมองข้ามหรือหลงลืม," วารสารนิติศาสตร์, 14 (มิถุนายน 2527) น. 87-89.

ที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิด และเป็นการบันทึก รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซึ่งน่าจะทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น ซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำการดังกล่าวตามนัยแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 และมาตรา 132 ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเป็น พยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาของพนักงานอัยการและในชั้นศาลเท่านั้น ทั้งนี้โดยไม่มี วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุ และแสดงท่าทางในการกระทำความผิดให้ ปรากฏต่อสาธารณชน หรือสื่อมวลชนแต่ประการใด

2.การที่ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพตลอดจนการแสดงท่าทางใน การกระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนบันทึกภาพไว้นั้น เป็นการกระทำที่อยู่ภายในขอบเขตของ ความสมัครใจโดยแท้จริง เพราะพนักงานสอบสวนเพียงแต่จัดให้มีการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับ สารภาพเท่านั้น ส่วนการนำชี้ที่เกิดเหตุและการแสดงท่าทางในการกระทำความผิดเป็นสิทธิของ ผู้ต้องหาเองที่จะนำชี้และแสดงท่าทางอย่างไรก็ได้และพนักงานสอบสวนก็ต้องบันทึกไปตามนั้น พนักงานสอบสวนจะชักจูง หรือแนะนำให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุ หรือแสดงท่าทางในการกระทำ ความผิดให้เป็นไปตามแนวทางที่พนักงานสอบสวนต้องการไม่ได้ เพราะจะเป็นการปฏิบัติ ที่ไม่ ขอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 ดังนั้น การที่ผู้ต้องหาสมัครใจชี้ที่ เกิดเหตุและแสดงท่าทางในการกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ต้องหาได้สำนึกในความผิด ที่ได้กระทำหรือเพราะมุ่งหวังให้เกิดผลในด้านอันควรปรารถนาเพื่อที่จะได้เป็นการลดหย่อนผ่อนโทษ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาหรือจะเป็นเพราะเหตุผลใด ก็ตาม การกระทำดังกล่าว ของผู้ต้องหาก็คือเพียงการแสดงข้อเท็จจริงให้ปรากฏต่อพนักงานสอบสวนว่า ตามคำให้การของ เขานั้นเขาได้กระทำในลักษณะอย่างไร ณ สถานที่ใดเท่านั้น

3.ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ได้บัญญัติห้ามรับฟัง พยานหลักฐานที่เกิดจากการกระทำมิชอบ ดังนั้นหากการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เป็นวิธีการที่ขัดต่อสิทธิผู้ต้องหาที่ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์แล้ว การกระทำดังกล่าว ย่อมจะเป็นการกระทำที่มีชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 226 เพราะขัดต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะส่งผลให้ผลของการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ แต่จากการตรวจสอบคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพแล้ว

ยังไม่ปรากฏกรณีศาลวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานดังกล่าวรับฟังไม่ได้เพราะขัดต่อรัฐธรรมนูญแต่ประการใด⁵⁶

จากข้อคิดเห็นของบุคคลทั้งสองนั้น อาจสรุปได้ว่า บุคคลทั้งสองเห็นแย้งกันอยู่ในประเด็นที่ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความชอบธรรมหรือไม่ที่จะนำบุคคลที่ถูกกล่าวหาไปแสดงท่าทางการกระทำความผิด

2) ข้อคิดเห็นทางปฏิบัติ

(1) คู่มือการฝึกหัดราชการของนักเรียนนายร้อยตำรวจ⁵⁷ โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน ของชั้นปีที่ 4 เกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ ในสถานีตำรวจนครบาลและภูธร ได้แนะนำถึงวิธีปฏิบัติของเจ้าพนักงานสอบสวนในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพว่า “ในการถ่ายภาพการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพถ้ามีประชาชนมุงดูควรให้ภาพติดด้วย และผู้ต้องหาควรมีใบหน้ายิ้มแย้มเพื่อเป็นพยานหลักฐานยืนยันว่าผู้ต้องหาได้รับสารภาพด้วยความเต็มใจ”

(2) นายแว ยอดพยุง⁵⁸ ซึ่งเป็นผู้พิพากษาท่านหนึ่งได้แนะนำว่า “ถ้าผู้ต้องหาได้รับสารภาพ ควรให้ผู้ต้องหาเล่ารายละเอียด แล้วให้ผู้ต้องหานำไปยึดวัตถุ หรือเอกสารที่เป็นพยานให้ผู้ต้องหานำไปชี้สถานที่เกิดเหตุแล้วทำแผนที่ถ่ายรูป และทำแผนประทุษกรรมไว้ ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ต้องหาสารภาพด้วยความสมัครใจ ถ้ารายละเอียดที่ผู้ต้องหาให้การสอดคล้องกับพยานหลักฐานของฝ่ายผู้เสียหายก็ดี การที่ผู้ต้องหานำไปยึดของกลางได้ก็ดี สถานที่เกิดเหตุที่ผู้ต้องหาชี้ตรงกับผู้เสียหายและพยานชี้ก็ดี การกระทำเหล่านี้ ทำให้เชื่อได้แน่นอนว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดจริงและสารภาพด้วยความสมัครใจ ถ้าชั้นศาลผู้ต้องหาเกิดกลับใจปฏิเสธไม่รับสารภาพ การกระทำทั้งหลายที่พนักงานสอบสวนทำไว้โดยที่ผู้ต้องหานำชี้หรือทำให้ค้นหาของกลางได้จะเป็นหลักฐานยันเอาแก่ผู้ต้องหาได้เป็นอย่างดี”

⁵⁶ เสริมสกุล ขำวัฒนพันธ์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 32, น. 124-126.

⁵⁷ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, คู่มือการฝึกหัดราชการ นรต. ชั้นปีที่ 4, ประจำปีการศึกษา 2530 การกำหนดหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ ในสถานีตำรวจนครบาลและภูธร, น. 22.

⁵⁸ แว ยอดพยุง, คู่มือพนักงานสอบสวน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2537), น. 465.

(3) นายพัฒนะ ไชยเศรษฐ⁵⁹ ซึ่งเป็นอัยการท่านหนึ่งแนะนำว่า “ในกรณีที่ต้องหา รับสารภาพความผิดจากข้อกล่าวหา พนักงานสอบสวนจะละเว้นหรือละเลยในการหาพยานหลักฐาน ให้แน่นแฟ้น เพราะเห็นว่าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพเป็นการเพียงพอแล้ว การกระทำดังกล่าวย่อม ไม่ชอบด้วยหลักการสอบสวน เพราะว่าหากผู้ต้องหาไปกลับคำในชั้นศาลเสียแล้ว อาจทำให้ พยานหลักฐานที่รวบรวมไว้ไม่มีหรือมีไม่พอ ส่งผลให้ศาลอาจยกฟ้องได้ ดังนั้น เมื่อผู้ต้องหาให้ การรับสารภาพ พนักงานสอบสวนควรต้องนำผู้ต้องหาไปที่ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพแล้ว จดบันทึกว่าผู้ต้องหาได้นำไปที่ทางแห่งใด แสดงท่าทางในการกระทำอย่างไร แล้วให้ผู้ต้องหาลง ลายมือชื่อไว้ในบันทึกการนำผู้ต้องหาขึ้นสถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพนั้นไว้ด้วย และ ถ่ายภาพการขึ้นของผู้ต้องหาประกอบบันทึกขึ้น ส่วนคดีใดควรต้องนำขึ้นที่เกิดเหตุหรือไม่ นั้น โดยทั่วไปก็ควรนำขึ้น เว้นแต่คดีเล็กน้อยๆ เช่นคดีลหุโทษหรือคดีที่ไม่มีมูลจะต้องให้ผู้ต้องหาขึ้น”

(4) พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์⁶⁰ ได้แนะนำว่า “เมื่อผู้ต้องหารับสารภาพ เจ้าพนักงาน ควรปฏิบัติดังนี้

ก) ให้ผู้ต้องหานำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ โดยทำบันทึกการนำขึ้นที่เกิด เหตุให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับรองไว้แม้ผู้ต้องหาให้การภาคเสธ แต่ถ้าเห็นว่าหากผู้ต้องหานำขึ้นที่ เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ จะเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีก็ควรให้ผู้ต้องหานำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบ คำรับสารภาพเช่นเดียวกัน บันทึกการนำขึ้นที่เกิดเหตุควรเขียนเป็นข้อๆ ตามประเด็นสำคัญที่นำขึ้น ละตรวจแก้การตรวจพิจารณาและนำภาพถ่ายมาประกอบ

ข) ควรถ่ายภาพการนำขึ้นที่เกิดเหตุไว้ทุกตอนตามประเด็นที่นำขึ้น ภาพถ่ายต้อง นำมาปิดกระดาศ มีคำบรรยายโดยย่อพอให้เข้าใจว่า ภาพใดผู้ต้องหานำขึ้นว่าอย่างไร โดยมีเลข ลำดับภาพและให้ผู้ต้องหาลงชื่อรับรองภาพถ่ายการนำขึ้นที่เกิดเหตุ

ค) ควรทำแผนที่เกิดเหตุประกอบการนำขึ้นที่เกิดเหตุด้วย ถ้าเป็นการนำขึ้นที่เกิดเหตุ ตรงกับแผนที่เกิดเหตุที่พนักงานสอบสวนทำไว้เดิมทุกประการ จะให้ผู้ต้องหาลงชื่อรับรองในแผนที่ เกิดเหตุเดิมเพียงเท่านั้นก็ได้”

(5) พล.ต.ต.สุวัฒน์ ใจหาญ⁶¹ ได้แนะนำว่า “จากแนวคำพิพากษาฎีกาดังกล่าว มาแล้ว ก็พอจะทราบได้ว่าผู้ต้องหารับสารภาพ และนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพนั้น

⁵⁹ พัฒนนะ ไชยเศรษฐ, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 35, น. 96.

⁶⁰ แสวง ธีระสวัสดิ์, หลักการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา, (ม.ท.ป. , 2530), น. 16.

จะต้องกระทำในลักษณะใด ศาลจึงจะรับฟังประกอบพยานอื่นลงโทษจำเลยในคดีนั้น ฉะนั้น ใน การบันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ จึงต้องให้เป็นไปตามแนวที่ศาลได้วางไว้ นั้น แต่มีข้อแนะนำและมีข้อสังเกตจากประสบการณ์ที่พบในคดีอาญาหลายเรื่อง ซึ่งน่าจะเป็น ประโยชน์แก่พนักงานสอบสวน ดังนี้

ก) การที่ผู้ต้องหาให้นำเจ้าพนักงานไปชี้ที่เกิดเหตุ นั้น ถ้ามีประชาชนมามุงดูมาก ๆ ยิ่งดี พร้อมกับถ่ายรูปให้ติดประชาชนรวมอยู่ด้วย เพราะเคยมีคดีฆ่าเด็กหญิง จำเลยต่อสู้ในชั้น ศาลว่า พนักงานสอบสวนขู่มขู่บังคับให้รับสารภาพและพาไปชี้ที่เกิดเหตุโดยไม่สมัครใจ ศาลดู ภาพถ่ายและไม่เชื่อว่าจะเป็นการบังคับให้ชี้ที่เกิดเหตุเพราะประชาชนยืนดูกันเต็ม หากมีการถูก บังคับจริงก็น่าจะบอกกล่าวประชาชนที่อยู่ที่นี่ได้ ศาลเชื่อว่าเป็นการรับสารภาพและนำชี้ที่เกิด เหตุด้วยความสมัครใจของจำเลย

ข) การนำชี้ควรให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางเอง ไม่ควรถามนำหรือแนะนำผู้ต้องหา เพื่อจะได้รู้ว่าคำรับนั้นตรงกับที่สอบสวนไว้หรือไม่

ค) การนำชี้ที่เกิดเหตุควรให้ผู้ต้องหาทำใจให้สบายหน้าตาสดใส พูดชัดถ้อยชัด คำ เป็นการแสดงว่าผู้ต้องหารับด้วยความรู้ใจไม่ใช่ถูกบังคับ ข่มขู่ หรือถูกข่ม เป็นต้น"

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรม ประกอบคำรับสารภาพ ทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในการจัดให้มีการทำแผนฯ และข้อแนะนำ เกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพของไทย

3.3 การรับฟังพยานหลักฐานของศาลในคดีอาญา

ในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลนั้น พนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ต้องยื่นพยานหลักฐานทุกชนิด ทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษต่อศาลเพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน เพราะ คดีอาญาเป็นคดีที่มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อให้หลบจำ ดังนั้น หากจะต้องลงโทษใครสัก คนหนึ่ง พยานหลักฐานที่รับฟังเป็นข้อยุติจะต้องแน่ใจได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นผู้กระทำ ความผิดที่แท้จริง ในหัวข้อนี้จะศึกษาถึงแนวคิดในการรับฟังพยานหลักฐานและการชั่งน้ำหนัก

⁶¹ สุวัฒน์ชัย ใจหาญ, คู่มือพนักงานสอบสวนว่าด้วยพยานหลักฐานและการสอบสวน คดีอาญา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2536) น.202-203.

พยานหลักฐานของศาล รวมถึงศึกษาถึงแนวทางการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน และการนำเอาบันทึกภาพการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพมาใช้เป็นพยานในชั้นศาล

3.3.1 หลักการรับฟังพยานหลักฐานของศาล

ในทางตำราและทางปฏิบัติที่มีถ้อยคำกล่าวถึง พยานหลักฐานอยู่หลายคำที่มีลักษณะคล้ายกันแต่มีความหมายแตกต่างกัน อย่างเช่น พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังกับ พยานหลักฐานที่ไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งความหมายที่ถูกต้อง พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นเรื่องของการรับฟังพยานหลักฐาน กล่าวคือ หากพยานหลักฐานได้มาโดยไม่มีหมายค้นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานยันแก่จำเลยไม่ได้ ส่วนพยานหลักฐานที่ไม่น่าเชื่อถือเป็นเรื่องของการตั้งน้ำหนักพยานหลักฐาน กล่าวคือ ถ้าเป็นการค้นบ้านของจำเลยโดยชอบ เช่นมีหมายค้น พยานหลักฐานที่ได้มาก็รับฟังได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา 226 แต่จะนำเชื่อถือจนน่าเชื่อถือฟังได้หรือไม่ ต่อเมื่อมีการพิสูจน์จนศาลแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น ซึ่งเป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา 227 ตามหลัก พิสูจน์ความผิดจนสิ้นสงสัย (Proof beyond reasonable doubt)⁶²

1) ความหมายของการรับฟังพยานหลักฐาน

การรับฟังพยานหลักฐาน หมายถึงบทบัญญัติที่กำหนดว่าพยานหลักฐานอย่างไรรับฟังได้หรือไม่ได้ หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการกำหนดว่าพยานหลักฐานใดนำสืบได้ พยานหลักฐานใดนำสืบไม่ได้ หลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานอาจพิจารณาได้ทั้งทางด้านปฏิฐานอันเป็นทางรับ หรืออาจพิจารณาทางด้านปฏิเสธก็ได้ เช่นหลักที่ว่าพยานหลักฐานต้องเกี่ยวกับประเด็นแห่งคดี อาจกล่าวในทางรับว่า พยานหลักฐานที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงในประเด็นรับฟังได้ หรืออาจกล่าวในทางปฏิเสธว่า พยานนอกประเด็นหรือพยานที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นรับฟังไม่ได้⁶³

2) แนวการรับฟังพยานโดยมีขอบของต่างประเทศ

ในโลกนี้แบ่ง การรับฟังพยานหลักฐาน ออกเป็น 2 ระบบ

1. ระบบการรับฟังพยานหลักฐานตามกฎหมาย เป็นเรื่องการวางหลักกฎหมายไว้ว่า ถ้าเข้าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ห้ามรับฟัง ศาลไม่ต้องใช้ดุลพินิจว่าอันไหนรับฟังได้หรือไม่ได้ เช่น อุดรพยาน 32 ประเภท

⁶² เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 4, น.18.

⁶³ ไสภณ รัตนการ, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 6, น. 38-39.

2. ระบบรับฟังพยานหลักฐานโดยดุลพินิจ ศาลจะสามารถใช้ดุลพินิจรับฟังได้ ถ้ามีเหตุผล ศาลสามารถใช้ดุลพินิจรับฟังพยานต้องห้ามได้ เช่นกรณีดักฟังข้อมูลทางโทรศัพท์อาจใช้รับฟังได้เพราะไม่เช่นนั้นจะไม่สามารถนำข้อมูลนั้นไปขยายหาผู้กระทำความผิดได้

แนวคิดในการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบแทบทุกประเทศจะห้ามมิให้รับฟังเพราะอาจทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องรับโทษโดยไม่มี ความผิด และถึงแม้จะเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง แต่การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ ก็จะเป็นการส่งเสริมเจ้าพนักงานของรัฐให้กระทำโดยมิชอบ ย่อมส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมต้องมัวหมองขาดความน่าเชื่อถือ ดังนั้น โดยหลักแล้วจึงต้องห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ เพียงแต่จะห้ามรับฟังโดยเด็ดขาดหรือมีข้อยกเว้นก็คงแล้วแต่ว่า แต่ละประเทศจะให้ความสำคัญในการเลือกคุ้มครองสิทธิของปัจเจกบุคคลหรืออำนวยความสะดวกของรัฐมากกว่ากัน

ในระบบกฎหมายสองระบบที่แตกต่างกันระหว่างระบบ Common Law กับระบบ Civil Law หลักการรับฟังพยานหลักฐาน (The Exclusionary of Evidence) จะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าระบบไหนจะให้ความสำคัญต่อหลักการใดเป็นสำคัญ

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นระบบ Common Law หลักการรับฟังพยานหลักฐาน (The Exclusionary of Evidence) ซึ่งพัฒนามาจาก Due Process of Law โดยหลักแล้วศาลจะไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานใดๆที่เจ้าหน้าที่ได้มาโดยละเมิดสิทธิส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญใน 4 ข้อ กล่าวคือ

1. The Fourth Amendment “สิทธิของประชาชนที่จะมีความปลอดภัยในร่างกาย เคหสถาน เอกสาร และทรัพย์สิน ซึ่งของการตรวจค้น และยึดโดยไม่มีสาเหตุอันควรจะละเมิดมิได้ และจะออกหมายเพื่อกระทำการดังกล่าวใดๆไม่ได้ เว้นแต่จะมีเหตุอันควรเชื่อถือ ซึ่งได้รับคำยืนยันด้วยคำสาบานหรือปฏิญาณ และโดยเฉพาะต้องระบุสถานที่ที่จะค้นหรือบุคคลที่จะจับกุม หรือสิ่งที่จะยึดไว้ในหมายนั้น”

2. The Fifth Amendment “บุคคลใด จะถูกบังคับให้ต้องให้การเป็นภัยแก่ตนเองในคดีอาญาใดๆไม่ได้ หรือจะถูกจำกัดสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินโดยไม่ต้องด้วยกระบวนการแห่งกฎหมายไม่ได้....”

3. The Sixth Amendment “บุคคลใด จะถูกบังคับดำเนินคดีอาญาทั้งปวง จำเลยทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะได้รับแจ้งให้ทราบถึงลักษณะและเหตุที่กล่าวหา (สิทธิ)ที่จะมีการสืบพยานโจทก์ ต่อหน้าและ(สิทธิ)ที่จะมีทนายความแก้ต่างคดี” เป็นไปตามหลัก Miranda Warning

4. The Fourteenth Amendment "ข้อ 1 ...มลรัฐใดจะออกกฎหมายหรือบังคับใช้กฎหมายที่เป็น การดัดทอนเอกสิทธิ หรือความคุ้มกันที่พลเมืองของสหรัฐจะพึงได้รับไม่ได้ หรือมลรัฐใดจะรอนสิทธิในชีวิต เสรีภาพ หรือทรัพย์สินส่วนบุคคล โดยไม่ชอบด้วยกระบวนการแห่งกฎหมายหรือจะปฏิเสธไม่ให้บุคคลใดที่อยู่ในเขตอำนาจได้รับความคุ้มครองแห่งกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน ไม่ได้..." หลักนี้เรียกว่า The Due Process of Law นั่นเอง

ภายหลังศาลสูงของสหรัฐได้ขยายหลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานนี้ออกไปครอบคลุมถึงดอกผลของพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบตามหลัก Fruit of the poisonous Tree⁶⁴ เพื่อเป็นการยับยั้งไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจโดยมิชอบ แต่ก็มีข้อยกเว้นของหลักผลไม้ของต้นไม้พิษ⁶⁵ ดังนี้

1. กรณีที่ต้องมีการค้นพบพยานขึ้นนั้นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ (Inevitable Discovery) กล่าวคือ พยานขึ้นหลัง (derivative evidence) ที่ได้มาเพราะพยานขึ้นแรกอาจจะใช้รับฟังได้ ถ้าพยานขึ้นหลังนั้นจะถูกค้นพบอย่างแน่นอน

2. กรณีที่จะต้องมีการค้นพบพยานขึ้นนั้นจากแหล่งอิสระ (Independent Source) กล่าวคือ พยานขึ้นหลังอาจใช้รับฟังได้ ถ้าสามารถพิสูจน์ได้ว่าจะมีการค้นพบพยานขึ้นหลังนั้นอยู่นั้นเอง จากแหล่งหรือวิธีการอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับพยานขึ้นแรกนั้น

ข้อยกเว้นของหลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ

1. หลัก Standing หรือ หลักสิทธิที่จะคัดค้าน เกิดขึ้นต่อเมื่อเสรีภาพของตนถูกล่วงละเมิด กล่าวคือ หลักนี้สอดคล้องกับหลักสิทธิส่วนบุคคล คือเฉพาะจำเลยที่ถูกจับหรือค้นโดยมิชอบเท่านั้นที่จะร้องขอให้ศาลไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มา หากจำเลยมิได้ถูกล่วงละเมิดสิทธิก็ไม่มีอำนาจที่จะขอให้ศาลไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลที่สาม

2. หลัก Impeachment หรือ หลักว่าด้วยการพิสูจน์ต่อพยาน กล่าวคือ แม้ว่าพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบจะรับฟังไม่ได้ก็ตาม แต่หากเสนอเข้ามาหักล้างน้ำหนักคำเบิกความของพยานบุคคลก็ยอมรับฟังได้ หลักการนี้จะใช้เมื่อจำเลยให้การในชั้นพิจารณาและไม่ยอมรับข้อเท็จจริงซึ่งไม่สามารถพิสูจน์ได้นอกจากอาศัยพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ

⁶⁴ จิรนิติ หะวานนท์, "หลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ : เปรียบเทียบระหว่างกฎหมายอเมริกันและกฎหมายเยอรมัน," ดุลพาน, ปีที่ 31 เล่ม 3, น. 31-36.

⁶⁵ เกียรติขจร วัจนสวัสดิ์, "หลักการไม่ยอมรับฟังพยานวัตถุ พยานเอกสาร ซึ่งได้มาโดยการจับ การค้น การยึด ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในสหรัฐอเมริกา," วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 9 ฉบับที่ 3, หน้า 129.

3. หลัก Harmless Error หรือ ความผิดพลาดที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย กล่าวคือ การที่เจ้าพนักงานได้พยานหลักฐานมาโดยละเมิดกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในข้อ รายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิหลักๆ ตามรัฐธรรมนูญ พยานหลักฐานที่ได้มาจึงเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้

4. หลัก Good Faith หรือ หลักสุจริต กล่าวคือ การที่เจ้าพนักงานได้พยานหลักฐานมาโดยการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต (Good Faith) ของเจ้าหน้าที่นั้นเองว่าตนได้ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายทุกประการ และความเชื่อว่าตนได้ปฏิบัติหน้าที่ถูกต้องนั้นก็มีความเชื่อที่มีเหตุผล⁶⁶

ประเทศเยอรมนี เป็นระบบ Civil Law หลักเกณฑ์การไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ มีรากฐานมาจากหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา ซึ่งได้แก่ Rechtsstaatsprinzip คือการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยการขู่เข็ญหรือหลอกลวงเพื่อรักษาความบริสุทธิ์ของกระบวนการยุติธรรม และ Verhältnismässigkeit คือ การไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (Privacy) เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของประชาชน ศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานเฉพาะที่เห็นว่าการรับฟังเป็นการละเมิดหลักพื้นฐานแห่งรัฐธรรมนูญ 2 ข้อดังกล่าว ซึ่งเป็นหลักที่ควบคุมการค้นและยึด ซึ่งโดยหลักศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยฝ่าฝืนหลักพื้นฐาน Rechtsstaatsprinzip อย่างเด็ดขาด ไม่ว่าคำฟ้องจะระบุฐานความผิดร้ายแรงเพียงใด แต่ศาลเยอรมันจะพิจารณาการค้นและการยึดแยกออกจากกัน การยึดที่ฝ่าฝืนกฎหมายรัฐธรรมนูญทำให้พยานหลักฐานรับฟังไม่ได้โดยตรง ส่วนพยานหลักฐานที่ได้มาโดยการค้นที่ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายวิธีพิจารณาความยังสามารถรับฟังได้ แต่หากฝ่าฝืนหลัก Verhältnismässigkeit ศาลจะเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจบ้าง โดยให้ชั่งน้ำหนักระหว่างสัดส่วนความรุนแรงของความผิดและความน่าสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด กับสัดส่วนความสำคัญของสิทธิเสรีภาพแห่งเอกชน จะเห็นว่า Rechtsstaatsprinzip มุ่งรักษา ความบริสุทธิ์สะอาดของกระบวนการยุติธรรม ในขณะที่ Verhältnismässigkeit เป็นเรื่องของ ความเหมาะสมเมื่อสิทธิส่วนบุคคลของจำเลยถูกละเมิด โดยเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งไม่ได้หมายความว่าพยานหลักฐานดังกล่าวจะรับฟังไม่ได้โดยอัตโนมัติ ยังคงต้องมีการชั่งน้ำหนักถ้าเป็นคดี

⁶⁶ มโน ขอศรีสาคร, "การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับ ค้น ยึด โดยมิชอบ : ศึกษาเฉพาะกรณีพยานวัตถุและพยานเอกสาร," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), น. 37-42.

เล็กๆน้อยๆก็จะให้ความสำคัญกับสิทธิส่วนบุคคลเป็นหลัก แต่ถ้าเป็นคดีอุกฉกรรจ์เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศจะให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก⁶⁷

ระบบกฎหมายสำคัญทั้งของประเทศสหรัฐอเมริกา และเยอรมนี ต่างมีหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานได้มาโดยมิชอบโดยมีแนวคิดและพื้นฐานทางวัฒนธรรมรวมถึงรูปแบบของกฎหมายที่ทำให้การพัฒนาลักษณะการรับฟังพยานไม่เหมือนกัน แล้วแต่จะให้ความสำคัญต่อสิทธิของปัจเจกบุคคลเป็นหลัก หรือประโยชน์ของชาติเป็นหลัก จึงเกิดแนวคิดการรับฟังพยานหลักฐานในเชิงประนีประนอมระหว่างแนวความคิดของทั้งสองระบบ โดยเห็นว่าขณะที่เสรีภาพของประชาชนควรจะได้รับความสะดวกมิให้ถูกล่วงละเมิด แต่ขณะเดียวกันพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับประเด็นก็ไม่ควรต้องห้ามมิให้รับฟังด้วยเหตุผลทางด้านเทคนิคเท่านั้น อันเป็นแนวโน้มของกฎหมายของสกอตแลนด์ และอังกฤษ ซึ่งถือว่าพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบรับฟังได้แต่มีข้อจำกัด ศาลอังกฤษจะไม่ปฏิเสธที่จะรับฟังพยานหลักฐานเพียงเพราะพยานหลักฐานนั้นได้มาโดยมิชอบแต่ศาลมีดุลพินิจที่จะไม่ยอมรับฟังพยานดังกล่าว หากเห็นว่าไม่เป็นธรรมแก่จำเลย⁶⁸

ประเทศอังกฤษ แม้จะใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา แต่เรื่องหลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ประเทศอังกฤษมิได้มีความเคร่งครัดอย่างเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา หลักการรับฟังพยานหลักฐานขึ้นไต่จะรับฟังได้หรือไม่ขึ้นวางอยู่บนหลักการที่ว่าพยานหลักฐานดังกล่าวเกี่ยวข้องกับคดี (Relevant) หรือไม่ ส่วนหลักการที่จะตัดพยานหลักฐานขึ้นไต่หรือไม่นั้นเป็นดุลพินิจของศาล (As a matter of discretion) ซึ่งโดยหลักแล้วศาลจะใช้ดุลพินิจตัดพยานหลักฐานเฉพาะกรณีที่ศาลจำเป็นต้องกระทำเพื่อรักษา และปกป้องสิทธิที่สำคัญของผู้ต้องหา เพราะหากศาลรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบดังกล่าว จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการพิจารณาคดี จึงอาจกล่าวได้ว่า พยานหลักฐานขึ้นไต่ที่เกี่ยวข้องกับคดี (Relevant) และรับฟังได้ (Admissible) ไม่ควรตัดออกไป (Be excluded) เพียงเหตุเพราะว่า การได้มาซึ่งพยานดังกล่าวเกิดขึ้นโดยไม่ชอบเท่านั้น ซึ่งหากทำการตัดพยานดังกล่าวออกไป อาจก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมขึ้นแก่สังคมได้ เพราะถือว่ารัฐหรือกฎหมายได้ทำการปล่อยคนที่กระทำความผิดไปโดยไม่ต้องรับโทษดังที่ศาลสูงสุดแห่งอังกฤษได้เคยตัดสินไว้ในหลายคดีดังเช่น

⁶⁷ จิรนิติ หะวานนท์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 54, น.44-46.

⁶⁸ ปิติกุล จีรมงคลพาณิชย์, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 5, น.35.

คดี R v. Leatham (1861)⁶⁹ ซึ่งศาลได้ให้คำวินิจฉัยไว้ว่า "It doesn't matter how you get it ; if you steal it even , it would be admissible in evidence" คือ "ไม่สำคัญว่าคุณจะได้พยานหลักฐานมาอย่างไร แม้จะขโมยมา พยานหลักฐานดังกล่าวก็สามารถรับฟังได้"

คดี Kurumu v. R (1955)⁷⁰ ศาลได้ให้คำวินิจฉัยไว้ว่า "Where evidence is relevant and admissible the court is not concerned with how it was obtained" คือ "หากพยานหลักฐานนั้นเกี่ยวข้องกับคดีและรับฟังได้ ศาลไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าพยานหลักฐานดังกล่าวได้มาอย่างไร"

คดี Jones v. Owens (1876)⁷¹ คดีนี้ ตำรวจเข้าค้นบ้านโดยไม่มีหมายค้น ซึ่งมีได้เป็นกรณีที่มีเหตุอันสมควรในการค้นโดยไม่ต้องมีหมาย และได้พบลูกปลาเซลมอน ซึ่งในขณะมีกฎหมายห้ามจับปลาเซลมอนและมีไว้ครอบครอง โดยจำเลยในคดีนี้ได้ต่อสู้ว่าศาลจะรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวนี้ไม่ได้ เพราะเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ แต่สุดท้ายศาลสูงสุดแห่งอังกฤษก็รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว โดยให้เหตุผลถึงขนาดว่า "would be dangerous obstacle to the administration of justice" คือ คงเป็นอุปสรรคที่ร้ายแรงมากต่อกระบวนการยุติธรรม หากไม่รับฟังพยานหลักฐาน เพราะเหตุที่พยานหลักฐานนั้นได้มาโดยมิชอบ

แต่คดีนี้ศาลยังให้เหตุผลต่อไปอีกว่า สำหรับผู้ที่แสวงหาพยานหลักฐานมาโดยมิชอบนั้น ต้องรับผิดชอบแตกต่างหากจากคดีที่มีการรับฟังพยานหลักฐานนั้น โดยความรับผิดชอบดังกล่าวอาจเป็นได้ทั้งความรับผิดทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย

อย่างไรก็ตาม หลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบของอังกฤษแม้จะไม่เคร่งครัดมากเท่ากับสหรัฐอเมริกาก็ตามแต่ ดังที่กล่าวมาข้างต้นบางกรณีศาลอาจใช้ดุลพินิจในการที่จะตัดพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบได้ หากเพื่อรักษาและปกป้องสิทธิที่สำคัญของผู้ต้องหา

ซึ่งศาลได้วางบรรทัดฐานหลักการตัดพยานที่รับฟังได้ แต่ได้มาโดยมิชอบ โดยวางอยู่บนพื้นฐานของ ความเหมาะสม (Properly) และ เป็นธรรม (Fairly) กล่าวคือ หากพยานหลักฐานที่ได้มานั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาโดยวิธีการที่ไม่เหมาะสม หรือไม่เป็นธรรม พยานหลักฐานนั้นย่อมถูกตัดออกไป ซึ่งบรรทัดฐานดังกล่าว อาจสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. พยานที่ได้จากการบีบบังคับ (oppressive)
2. พยานที่ได้มาโดยวิธีการที่ไม่เหมาะสม (improperly)

⁶⁹ R v. Leatham (1861).

⁷⁰ Kurumu v. R (1955).

⁷¹ Jones v. Owens (1876).

3. พยานที่ได้มาโดยวิธีการที่ไม่เป็นธรรม (unfairly)

4. พยานที่ได้มาโดยสายลับ (agent provocateur)

3) พยานที่ต้องห้ามรับฟังในระบบกฎหมายไทย

ในการพิจารณาคดีของศาลไทย พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นไปตาม มาตรา 86 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแบ่งออกเป็นสองประเภทใหญ่ๆ คือ

1. พยานหลักฐานรับฟังได้แต่ต้องห้ามมิให้รับฟังโดยกฎหมายว่าด้วยการยื่นบัญชี ระบุดพยานหลักฐาน เช่น พยานหลักฐานที่ไม่ได้ยื่นบัญชีระบุดพยานภายในเวลาที่กำหนดหรือส่ง สำเนาเอกสารล่วงหน้า เป็นต้น

2. พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังโดยกฎหมายว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐาน เป็นพยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังโดยลักษณะ และคุณค่าของพยานเอง ซึ่งตามที่บัญญัติไว้ ทั้งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก่

2.1 พยานซึ่งไม่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง มาตรา 95(1)

2.2 พยานหลักฐานที่ฟุ่มเฟือย ประวิงคดี หรือไม่เกี่ยวกับประเด็น ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 86 วรรค 2 ซึ่งเป็นดุลพินิจของศาล ค่อนข้างจะเป็นไปใน เชิงอัตวิสัย โดยเฉพาะคดีอาญาศาลจะรับฟังอย่างเคร่งครัด

2.3 พยานหลักฐานที่ต้องห้ามโดยกฎหมายปิดปาก ตาม ป.วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 154 , 148 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) , 46

2.4 การนำสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร และนำสืบเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลง แก่ไขเอกสาร ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

2.5 พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ ได้แก่ พยานหลักฐานที่มีได้เกิดขึ้นโดยสมัครใจ อันเป็นการฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 , 135 , 226 และ พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบประการอื่น เช่นพยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับ การค้น การยึด โดยมิชอบ เป็นต้น

2.6 จำเลยไม่อาจเป็นพยานโจทก์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 ซึ่งเป็นไปตามหลัก Self Incrimination “ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน”

2.7 ตามกฎหมายอื่นๆ เช่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 456 , 438 , 653 วรรคแรก

2.8 พยานหลักฐานชั้นสอง ได้แก่ คำให้การ พยานบอกเล่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93 ซึ่งเป็นไปตามหลัก Best Evidence Rule และมาตรา 95 (2) เป็นไปตามหลัก Hearsay โดยหลักต้องห้ามรับฟังโดยเด็ดขาด ยกเว้นเฉพาะบางกรณีที่ให้สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ อย่างเช่นพยานบอกเล่าของคนใกล้ตาย หรือพยานบอกเล่าซึ่งใกล้ชิดเหตุการณ์ แต่ทั้งนี้ในการรับฟังซึ่งนำพยานหลักฐาน ต้องรับฟังอย่างระมัดระวัง เพราะเป็นพยานลำดับที่สองที่มีน้ำหนักน้อยมาก ต้องรับฟังประกอบพยานหลักฐานส่วนอื่น

4) การรับฟังพยานที่ได้มาโดยมิชอบพิเคราะห์ถึงการคุ้มครองสิทธิ

แนวคิดในการรับฟังพยานหลักฐานในระบบกฎหมายไทยนั้น จะห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ ซึ่งอาจแยกพิเคราะห์ได้เป็นสองกรณีกล่าวคือ พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิได้สมัครใจ กับพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบประการอื่น

1. พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิได้สมัครใจ พยานหลักฐานประเภทนี้จะเป็น พยานบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับ การให้ถ้อยคำ ของจำเลยและบุคคลอื่น และ คำรับสารภาพ ของจำเลยเอง ทั้งในชั้นจับกุม ชั้นสอบสวน และชั้นพิจารณาคดี ซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวจะต้องมิได้เกิดขึ้นจากการจู่ใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น เพราะถือว่าพยานเหล่านี้มีความไม่น่าเชื่อถืออยู่ในตัวเอง หากบุคคลจำต้องให้ถ้อยคำเพราะถูกบังคับ ขู่เข็ญ หรือหลอกลวงเสียแล้วคำพยานก็ยากที่จะเชื่อได้ว่าเป็นความจริง หรือหากจำเลยยอมรับสารภาพซึ่งต้องเกิดขึ้นเพราะเป็นคนใจอ่อน หลงผิด เกรงกลัว หรือหวังจะได้ผลประโยชน์สิ่งตอบแทนใดๆ คำรับสารภาพนั้นก็อาจจะไม่เป็นความจริงเช่นเดียวกัน การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษก็อาจจะผิดพลาดได้ หรือถ้าหากเป็นความจริงก็เท่ากับส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่กระทำความผิด แต่ในกรณีหลัง หากไม่รับฟังพยานหลักฐานเสียเลยผู้กระทำความผิดก็อาจจะลอยนวลได้ นอกจากนี้ในชั้นจับกุมหรือชั้นสอบสวน เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งข้อกล่าวหา และต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่าเขามีสิทธิที่จะไม่พูด คำพูดของเขาอาจใช้เป็นพยานยันเขาในชั้นศาลได้ รวมถึงต้องให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะมีทนายเข้ารับฟังการสอบปากคำด้วย ถ้าสิทธิเหล่านี้มิได้แจ้งให้ทราบหรือแจ้งให้ทราบแต่ไม่ยอมให้เขาได้ใช้สิทธิ จะถือว่าเป็นคำรับสารภาพหรือถ้อยคำที่เกิดขึ้นโดยมิชอบประการอื่นซึ่งต้องห้ามรับฟัง เพราะเป็นคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นโดยมิได้สมัครใจ

2. พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบประการอื่น เนื่องจากในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานนั้น พนักงานสอบสวนอาจใช้วิธีการต่างๆ โดยลวงละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือบุคคลอื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานของคดี พยานหลักฐานที่ได้มาโดยเป็นผลมาจากการกระทำโดยมิชอบดังกล่าวโดยตรงนั้น ต้องห้ามรับฟังโดยเด็ดขาด แต่หากว่าการกระทำโดยมิชอบ

นั้นเป็นผลทำให้ได้พยานหลักฐานอื่นๆที่มีได้เกี่ยวข้องกับการกระทำโดยมิชอบโดยตรงมาด้วย และเป็นพยานหลักฐานที่โดยตัวมันเองผิดกฎหมายอยู่แล้วย่อมเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ เช่นนี้ศาลไทยตีความว่าสามารถรับฟังได้ เพราะมิได้เป็นพยานหลักฐานที่ได้มาจากการกระทำโดยมิชอบโดยตรง ผิดกับการรับฟังพยานหลักฐานของสหรัฐอเมริกาซึ่งต้องห้ามมิให้รับฟังโดยเคร่งครัดหากเป็นผลมาจากการกระทำโดยมิชอบเพราะเป็นไปตามหลัก “ผลไม้มือของต้นไม้ที่เป็นพิษ” จึงเกิดปัญหาว่า ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานเป็นไปอย่างไร ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

ก) พยานหลักฐานที่ค้น หรือยึดมาได้ เนื่องจากคำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ ซึ่งตัวพยานหลักฐานเกิดขึ้นโดยชอบ แต่พนักงานสอบสวนได้มาจากคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ ศาลไทยวางหลักไว้ว่า แม้พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากคำรับสารภาพโดยมิชอบ ด้วยกฎหมายจะรับฟังไม่ได้ แต่พยานอื่นที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาจากคำรับสารภาพอันมิชอบนั้น เป็นพยานที่รับฟังได้

ข) พยานหลักฐานที่ได้มาด้วยวิธีการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย จากการที่เจ้าพนักงาน ล่วงละเมิดเข้าทำการจับ ค้น หรือควบคุมตัวบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยพลการจะกระทำมิได้ เพราะจะเป็นความผิดอาญารฐานทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ เจ้าพนักงานต้องทำตามระเบียบขั้นตอนต่างๆ ตามกฎหมายโดยเคร่งครัด มิเช่นนั้นหากไม่กระทำตามจะถือว่ากระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตัวเจ้าพนักงานย่อมมีความผิด สิ่งของที่ยึดหรือค้นมาได้ย่อมเป็นพยานที่ได้มาโดยมิชอบ แต่คุณค่าการพิสูจน์ความจริงของพยานประเภทนี้มีได้ลดลงแต่อย่างใด ศาลไทยจึงวางหลักว่า พยานหลักฐานแม้จะได้มาด้วยวิธีการอันมิชอบก็รับฟังได้

ค) พยานหลักฐานที่ได้มาจากการล่อให้กระทำความผิด โดยหลักแล้วศาลยอมรับฟัง พยานหลักฐานประเภทนี้เพราะถือว่า แม้จะไม่ได้ล่อซื้อก็ตามผู้กระทำความผิดนั้นก็กระทำความผิดอยู่แล้ว แต่หากว่าผู้กระทำความผิดมิได้คิดจะกระทำมาก่อนแต่เกิดขึ้นเพราะการล่อซื้อ ศาลจะไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานนั้นเด็ดขาด

ง) พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิได้แจ้งสิทธิให้ทราบ และมีได้ให้เขาได้ใช้สิทธิที่จะพบ หรือปรึกษานายความ หรือสิทธิที่จะมีทนายความคอยช่วยเหลือ และหากเขาไม่อยู่ในฐานะที่จะหาทนายความได้เองรัฐก็ต้องจัดหาทนายความให้ มิเช่นนั้นจะถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ ส่งผลให้ไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามคำขอของผู้ต้องหา หรือผู้ต้องหายอมสละสิทธิ จึงจะใช้พิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาได้⁷²

⁷² เฟิงอ้วง, น. 25-42.

5) การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน

ในการรับฟังพยานหลักฐานของระบบ Civil Law เป็นเรื่องความเชื่อที่ศาลรับฟังมา และนำเข้าสู่สำนวนโดยมีหลักเกณฑ์กำกับแต่เพียงว่าศาลเชื่อในระดับใด เช่นระดับปราศจากข้อสงสัยในคดีอาญา หรือพอเชื่อถือในคดีแพ่ง แต่ในระบบ Common Law มีการศึกษาลงไปเพื่อวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับน้ำหนักพยานมากกว่าของระบบ Civil Law อาจเป็นเพราะผู้พิพากษา ซึ่งต้องอาศัยบุคคลธรรมดาในระบบลูกขุนเพื่อตัดสินปัญหาข้อเท็จจริง การเทียบว่า ข้อเท็จจริงจะฟังยุติเป็นอย่างไรต้องมาตรฐานที่ลูกขุนจะยึดถือโดยละเอียดมากขึ้น ในระบบ Civil Law ถือว่าให้ผู้พิพากษาอาชีพ จะยึดที่ตัวผู้พิพากษาเองตามหลักอรรถวิสัย และในระบบ Civil Law ผู้พิพากษาจะต้องให้เหตุผลในคำพิพากษา

ในคดีอาญาของไทย ถือหลักว่าต้องพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัย (Proof beyond reasonable doubt) นั่นคือน้ำหนักพยานหลักฐานต้องมีน้ำหนักมั่นคงปราศจากข้อสงสัย มิใช่มีลักษณะล้ากึ่งที่จะพอรับฟังลงโทษจำเลยได้ หากกรณีเป็นที่สงสัยก็ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย⁷³ เป็นไปตามมาตรา 227 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”

แสดงให้เห็นว่าในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนั้น กฎหมายบัญญัติให้เป็นดุลพินิจของศาล ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานให้เป็นแนวทางที่ชัดเจนแน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าผู้พิพากษาแต่ละท่านอาจจะมีดุลพินิจชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่แตกต่างกัน

นักกฎหมายท่านหนึ่งเห็นว่า เมื่อภาระการพิสูจน์ในคดีอาญาตกแก่โจทก์เสมอไปแล้ว การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานจึงอยู่ที่พยานหลักฐานโจทก์ว่ามีน้ำหนักรับฟังได้เพียงใดหรือไม่ โดยศาลแทบจะไม่หยิบยกพยานจำเลยขึ้นวินิจฉัยเลย การวินิจฉัยคดีอาญาจึงเรียกไม่ได้สนิทปากว่าเป็นการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเว้นแต่จำเลยให้การพัวพันเข้ามา เช่นต่อสู้ว่าป้องกัน หรืออ้างว่า

⁷³ สุพิศ ปรานิพลกรัง, หลักการวินิจฉัยข้อเท็จจริงและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน,

(กรุงเทพมหานคร : บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด, 2533), น.82.

ผู้เสียหายยินยอม ศาลจึงต้องใช้วิธีชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายว่าฝ่ายใดมีเหตุผลและน้ำหนักน่าเชื่อถือกว่ากัน⁷⁴

นักวิชาการเห็นว่าการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ถ้าพยานใจทักดี พยานจำเลยไม่ดี ลงโทษได้
2. ถ้าพยานใจทักไม่ดี พยานจำเลยไม่ดี ยกฟ้อง
3. ถ้าพยานใจทักดี พยานจำเลยดี ต้องดูพยานจำเลยหักล้างพยานใจทักได้หรือไม่

หากหักล้างไม่ได้ก็ลงโทษได้ แต่หากหักล้างได้ก็ลงโทษไม่ได้⁷⁵

หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2213/2530 โดยไพโรจน์ วายุภาค กล่าวว่า “การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบมาเพียงพอที่จะฟังลงโทษจำเลยได้หรือไม่ เป็นเรื่องของดุลพินิจของศาลประการหนึ่งอันเป็นปัญหาข้อเท็จจริงมิใช่ปัญหาข้อกฎหมาย สำหรับข้อกฎหมายนั้นก็มีหลักฐานที่แน่นอนตามตัวบทกฎหมายต่างๆ ได้บัญญัติไว้ ซึ่งผู้พิพากษาจะนำมา ใช้เป็นเหตุผลอ้างอิงในการพิพากษาได้ทั้งต้องอ้างตามนั้น โดยจะนำเหตุผลอื่นนอกเหนือจากกฎหมายมาใช้หาได้ไม่ แต่สำหรับปัญหาข้อเท็จจริงดังกล่าว นั้น ไม่มีเหตุผลอันใดแน่นอน หรือที่จะรู้ได้ว่า มีอยู่อย่างไรอยู่ที่ไหน ที่จะนำมาใช้อ้างอิงในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานว่ามีน้ำหนัก ให้เชื่อฟังลงโทษจำเลยได้หรือไม่ ข้ออ้างใดจะมีน้ำหนักดีหรือไม่ นั้น จึงอาจจะกล่าวได้ แต่เพียงว่าต้องพิจารณาจากสามัญสำนึกของวิญญูชน”⁷⁶

แนวการพิจารณาถึงพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนโดยเฉพาะถ้อยคำของพยานหรือผู้ต้องหาที่ให้ไว้ในชั้นสอบสวน ถือว่ามีน้ำหนักน้อยใช้ฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นเท่านั้นเพราะถือเป็นพยานบอกเล่า

6) การรับฟังหรือไม่รับฟังพยานเป็นการตรวจสอบผู้ใช้อำนาจ

ในกรณีพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ ศาลถูกผูกพันต้องห้ามรับฟังพยานที่ได้มาจากการกระทำที่เกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมายโดยเด็ดขาด เพราะศาลเป็นองค์กรที่ทุกคนหวังพึ่ง

⁷⁴ มาโนช จรมาศ, “การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน,” บทบัญญัติ 26, เล่ม 33 ตอน 2, (2519) : น. 196.

⁷⁵ ประพนธ์ ศาตะมาน, “การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน,” บทบัญญัติ 26, (ธันวาคม 2512), : น. 870.

⁷⁶ สำนักงานส่งเสริมตุลาการ กระทรวงยุติธรรม, คำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ. 2530, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสมบัติการพิมพ์ จำกัด , 2530), น. 148-149.

บารมี จึงต้องพิจารณาคดีมิให้เป็นสองมาตรฐาน มิเช่นนั้นแล้วจะทำให้เสียความยุติธรรมไป ทั้งนี้ ศาลยังมีหน้าที่ต้องตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานเพื่อป้องกันมิให้เจ้าพนักงานนั้นใช้อำนาจตามอำเภอใจ เพราะศาลถือเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานองค์กรหนึ่งเช่นกัน

3.3.2 การรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญา

การรับฟังคำรับสารภาพในระบบ Common Law หลักการสำคัญคือ คำรับสารภาพที่รับฟังได้จะต้องกระทำโดยอิสระและสมัครใจ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา วางหลักข้อจำกัดในการรับฟังคำรับสารภาพที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้จะต้องกระทำโดยสมัครใจ⁷⁷ ศาลอเมริกาได้วางหลักไว้ว่า หากคำรับสารภาพไม่เกิดขึ้นโดยสมัครใจจะตกอยู่ในบังคับของ Fifth Amendent ซึ่งกำหนดว่า ไม่มีบุคคลใดจะถูกบังคับในคดีอาญาให้เป็นพยานปรักปรำตัวเองได้ (Bram V. United States , 1987) ทำให้ไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ แม้ว่าข้อเท็จจริงตามคำรับสารภาพจะเพียงพอต่อการลงโทษ ศาลถือว่า คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจจะไม่ได้รับการเชื่อถือทั้งหมดแม้ว่าจะเป็นความจริง⁷⁸

ประเทศแคนาดา คำรับสารภาพที่จะรับฟังเป็นพยานในคดีอาญาได้ต้องกระทำโดยสมัครใจ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นด้วยความกลัว หรือความหวังจากประโยชน์ที่กระทำจากผู้มีอิทธิพล⁷⁹

ในประเทศเยอรมัน ปรากฏในรัฐธรรมนูญ 1949 กำหนดว่า คำรับสารภาพที่ได้รับจากการทรมาน ไม่ว่าจะทางกายหรือทางใจ จะถูกตัดออกไปจากการรับฟังเป็นพยานหลักฐาน⁸⁰

⁷⁷ Wigmore, A Students' Textbook of the law of Evidence, (St.Paul:West Publishing, 1907) p.150.

⁷⁸ Saltzburg, Stephen A. "Forward:The Flow and Ebb of Constitutional Criminal procedure in the Warren and Burger Courts,". The Georgetown Law Journal 2, อ้างในเชิงอรรถที่ 2, น. 35.

⁷⁹ Schiffer, Marc E. Mental Disorder and the criminal Trial Process, (Lodon : Butterworth Toronto , 1987), pp. 36-37.

⁸⁰ School of Law New York University. Criminal Law Education and Research Center. (New York:Fred B. Rothman & Co., 1974) pp.12-13.

ในประเทศไทย หลักของการรับฟังคำรับสารภาพจะรับฟังได้หรือไม่ เป็นไปตาม มาตรา 226 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งบัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยาน เอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบ ประการอื่น.....” ซึ่งเป็นมาตราที่บัญญัติถึงหลักการรับฟังพยานหลักฐานและบทคัดพยาน

คำรับสารภาพเป็นถ้อยคำ ซึ่งถือว่าเป็นพยานบุคคลอย่างหนึ่ง แต่เป็นถ้อยคำของผู้ต้องหาซึ่งมีเอกสิทธิคุ้มครองว่า ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง แต่คำรับสารภาพเป็นการยินยอมเท่ากับผู้ถูกกล่าวหาละสิทธิดังกล่าว ส่งผลให้คำรับสารภาพสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ตามมาตรา 226 แต่เนื่องจากคำรับสารภาพ เป็นพยานบุคคล หากไม่เป็นไปตามมาตรา 95(2) ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ห้ามมิให้ยอมรับฟังพยานบุคคลใดเว้นแต่บุคคลนั้นเป็นผู้ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเองโดยตรง แต่ความในข้อนี้ให้ใช้ได้ต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยชัดแจ้งหรือคำสั่งของศาลว่าเป็นอย่างอื่น” ดังนั้น พยานบอกเล่าจึงต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน ซึ่งเป็นไปตามหลัก Hearsay ของประเทศอังกฤษ เหตุผลเพราะ

1. การบอกเล่าข้อเท็จจริงต่อกันมา ย่อมทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงจากความเป็นจริง เนื่องจากผู้บอกเล่าเองอาจมีความจดจำที่คลาดเคลื่อน หรือตกเติม ตัดทอน เพิ่มเติม ข้อเท็จจริง ให้เป็นอื่นไปได้ง่าย

2. บุคคลผู้บอกเล่าแก่พยานไม่ต้องรับผิดชอบใดๆ เช่น เบิกความเท็จ หรือแจ้งความเท็จ

3. บุคคลผู้บอกเล่าแก่พยานไม่ต้องเบิกความต่อศาล ไม่ต้องสาบานตัว และไม่อาจถูกซักค้านได้

4. ไม่มีหลักประกันที่จะให้ความจริงตามความยุติธรรมได้แต่อย่างใด⁸¹

แต่ตามหลักปฏิบัติของศาลไทยยอมรับฟังพยานบอกเล่าบางอย่าง เช่น พยานบอกเล่าของคนไข้ใกล้จะตาย พยานบอกเล่าที่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง และพยานบอกเล่าที่ใกล้ชิดเหตุการณ์ ส่งผลให้คำรับสารภาพซึ่งเป็นการให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอย่างหนึ่งสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

นอกจากนี้ คำรับสารภาพเป็นถ้อยคำอย่างหนึ่ง ดังนั้น ถ้อยคำที่เกิดจากการถูก บังคับ จงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่นตามประมวลกฎหมายวิธี

⁸¹ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 2, น. 28

พิจารณาความอาญา มาตรา 135 แล้ว จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ตามบทตัดพยานมาตรา 226 ประกอบมาตรา 234 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ศาลจะไม่ยอมรับฟังเป็นพยานหลักฐานโดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะรับสารภาพในชั้นไหนก็ตาม และถึงแม้หากว่าคำรับสารภาพนั้น จะเกิดขึ้นโดยสมัครใจ แต่จะมีผลต่อความน่าเชื่อถือในการพิจารณาคดีของศาลมากหรือน้อย หรือว่าไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้เลย ก็ต้องขึ้นอยู่กับว่า คำรับสารภาพนั้น เป็นคำรับสารภาพต่อใครและในชั้นไหน และเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดเอาไว้หรือไม่ดังต่อไปนี้

1) ผลการรับฟังคำรับสารภาพต่อบุคคลอื่น

คำรับสารภาพต่อบุคคลอื่นนั้น เมื่อนำบุคคลดังกล่าวมาเบิกความเป็นพยานในชั้นศาลถือเป็นพยานบอกเล่า ซึ่งตามหลักพยานดังกล่าวต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 (2) ประกอบ มาตรา 15 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁸² เพราะไม่รู้ ไม่เห็น และไม่ได้ยินมาด้วยตนเอง แต่ในกรณีนี้เข้าข้อยกเว้นที่ศาลวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานตลอดมาว่าเป็นพยานใกล้ชิดเหตุการณ์ ซึ่งเป็นการให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ทำให้สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ตามมาตรา 226 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ต้องรับฟังอย่างเคร่งครัด และจะมีน้ำหนักน้อย ซึ่งต้องรับฟังประกอบพยานแวดล้อมอื่นๆ จึงจะพิจารณาลงโทษจำเลยได้

2) ผลการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นจับกุม

คำรับสารภาพในชั้นจับกุม เดิมทีเดียวถือเป็นคำรับสารภาพต่อผู้อื่นสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้แต่น้ำหนักน้อย ต้องรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่น แต่ในปัจจุบันได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 22 พ.ศ. 2547 ตามมาตรา 84 วรรคสุดท้าย⁸³ ซึ่งกำหนดให้ต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบดังต่อไปนี้

⁸² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 (2) บัญญัติว่า "ห้ามมิให้ยอมรับฟังพยานบุคคลได้เว้นแต่บุคคลนั้นเป็นผู้ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเองโดยตรง แต่ความในข้อนี้ให้ใช้ได้ต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยชัดแจ้งหรือคำสั่งของศาลว่าให้เป็นอย่างอื่น....."

⁸³ ตาม มาตรา 84 วรรคสุดท้าย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า " ถ้อยคำใดๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิดห้ามมิให้

1. แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ
2. แสดงหมายจับต่อผู้ถูกจับหากมี
3. แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดีได้
4. แจ้งสิทธิให้ทราบว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความ หรือผู้ซึ่งจะมา เป็นทนายความ

ถ้าหากไม่แจ้งหรือกระทำให้ผู้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และตามสิทธิที่เขามีดังกล่าว ถ้อยคำอื่นๆ ที่ได้มาย่อมห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน ซึ่งเหตุผลเบื้องหลังเนื่องมาจากการจับเองยังไม่ได้เป็นผู้ต้องหา หากไม่แจ้งข้อกล่าวหาจะรับฟังไม่ได้ แต่เฉพาะ คำรับสารภาพ ในชั้นจับกุมนั้นกฎหมายกลับบัญญัติชัดเจนว่า ต้องห้ามรับฟังโดยเด็ดขาด แม้จะแจ้งข้อกล่าวหาแล้วก็ตาม ทำให้คำรับสารภาพในชั้นจับกุมไม่มีความหมายอีกต่อไป เหตุผลประการสำคัญเนื่องมาจากขณะจับกุมแม้จะมีการแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบ แต่ผู้ถูกจับก็ไม่สามารถที่จะรักษาสติของตนเองได้ เนื่องจากยังไม่มีทนายความมาให้ความช่วยเหลือ และขณะถูกจับผู้ถูกจับจะมีสภาพจิตใจไม่ปกติ อาจเกิดความกลัว การยอมรับสารภาพขณะนั้นย่อมเกิดมาจากภาวะปัจจัยอื่นๆ มิได้เกิดมาจากความยินยอมอันบริสุทธิ์ ดังนั้น การที่ผู้ถูกจับให้คำรับสารภาพจึงต้องห้ามรับฟัง แต่จะอย่างไรก็ตาม เนื่องจากแต่เดิมนั้นคำรับสารภาพในชั้นจับกุม ศาลถือเป็นการลู่แก่โทษต่อพนักงาน นับเป็นเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 และมาตราดังกล่าว ก็มีได้ห้ามเจ้าพนักงานผู้จับ สอบถามผู้ถูกจับเพียงแต่ห้ามมิให้รับฟังคำรับสารภาพ ดังนั้น หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า เจ้าพนักงานได้บันทึกคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่า ตนได้กระทำความผิดในชั้นที่ถูกจับกุม ศาลก็น่าจะถือเป็นเหตุบรรเทาโทษได้เพราะการห้ามเป็นการห้ามรับฟังเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับ มิได้ห้ามมิให้รับฟังเพื่อเป็นเหตุบรรเทาโทษ⁸⁴

รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับแล้วแต่กรณี"

⁸⁴ ข้อพิจารณาประกอบพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ.2547 (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2548 สวัสดิการสำนักงานประธานศาลฎีกา, สวัสดิการสำนักงานวิชาการศาลยุติธรรม, (ห้างหุ้นส่วน จำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์) , น.79-87

3) ผลของการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน

โดยหลักแล้ว แม้ผู้ต้องหาจะรับสารภาพในชั้นสอบสวน แต่บันทึกคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน และคำเบิกความของพนักงานสอบสวนในชั้นศาลเป็นเพียงพยานบอกเล่า (ฎีกาที่ 2258/2533 และฎีกาที่ 1029/2548) ถึงแม้จะรับฟังได้แต่ต้องรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นๆ เพราะมีน้ำหนักน้อย คำรับสารภาพในชั้นสอบสวนจึงมีความสำคัญต่อพนักงานสอบสวนไม่มากนัก และต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขมาตรา 134/4 วรรคหนึ่งของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า “ในการถามคำให้การผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

(1) ผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำของผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(2) ผู้ต้องหาจะมีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจ เข้าฟังการสอบปากคำตน” วรรคสุดท้ายบัญญัติว่า “ถ้อยคำใดๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/1 มาตรา 134/2 มาตรา 134/3 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้”

จากหลักดังกล่าวส่งผลให้ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่กระทำการดังต่อไปนี้

1. ไม่จัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาตามมาตรา 134/1
2. ไม่จัดให้มีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมศาสตร์ บุคคลที่เด็กร้องขอ หรือพนักงานอัยการ เข้าร่วมการสอบปากคำ หรือชี้ตัวผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปี ตามมาตรา 134/2
3. ไม่ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งผู้ต้องหาไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาตามมาตรา 134/3
4. ไม่ได้แจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบว่า ผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำของผู้ต้องหานั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ต้องหาจะมีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำได้ ตามมาตรา 134/4 วรรคแรก

ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานสอบสวนก่อนที่พนักงานสอบสวนจะทำตามหลักดังกล่าวจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหานั้นไม่ได้ ตามมาตรา 134/4 วรรคท้าย ซึ่งเป็นบท Sanction⁸⁵ เป็นการเฉพาะ และคำรับสารภาพก็รับฟังไม่ได้เช่นเดียวกัน

⁸⁵ คณิต ธนกร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547), น.30.

เสมือนหนึ่งว่าเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบตามมาตรา 226 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และถึงแม้จะทำตามสิทธิของผู้ต้องหาแล้ว แต่การสอบถามปากคำผู้ต้องหาจะต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยจะต้องไม่ฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 ซึ่งเป็นเสรีภาพในการตัดสินใจ มิเช่นนั้นคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนดังกล่าวจะต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานด้วยเช่นกัน จึงเป็นบทบังคับให้ศาลห้ามรับฟังโดยเด็ดขาด เพื่อป้องกันมิให้เจ้าพนักงานสอบสวนดำเนินการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะศาลมีหน้าที่ต้องตรวจสอบเพื่อให้เกิดความถูกต้องและยุติธรรม และเพื่อสร้างบรรทัดฐาน ที่ถูกต้องในการเป็นหลักปฏิบัติให้กับสังคมต่อไป แต่อย่างไรก็ตามจะไม่มีผลถึงกับทำให้ การสอบสวนนั้นต้องเสียไปจนทำให้อัยการไม่มีอำนาจฟ้อง และถึงแม้จะรับฟังไม่ได้ แต่ศาลก็อาจจะลงโทษจำเลยได้ หากมีพยานหลักฐานอื่นเพียงพอที่จะให้ศาลลงโทษ เช่น ฎีกาที่ 500/2474 นายแดงรับสารภาพ ในขณะที่เป็นผู้ต้องหาต่อพนักงานสอบสวนว่าปล้นทรัพย์นายดำ ต่อมานายแดงถูกฟ้องเป็นจำเลยฐานปล้นทรัพย์ นายแดงปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิด คำรับสารภาพในชั้นสอบสวนเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ เพราะพนักงานสอบสวนแนะนำว่าหากสารภาพจะกันเป็นพยาน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าคำรับสารภาพรับฟังไม่ได้ แต่โจทก์มีพยานบุคคลอื่นๆ ประกอบ จึงลงโทษนายแดงได้

ตรงกันข้าม แม้คำรับสารภาพจะรับฟังได้ เพราะรับสารภาพโดยสมัครใจ ไม่มีการฝ่าฝืน ป.วิอาญา มาตรา 135 ย่อมไม่ต้องห้ามตาม ป.วิอาญา มาตรา 226 ศาลจะไม่ลงโทษจำเลยก็ได้ หากโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบนอกจากคำรับสารภาพของจำเลย ตามฎีกาที่ 480/2496, 1662/2514, 3578/2526, 949/2530, 2258/2533 อย่างไรก็ตามศาลอาจจะลงโทษจำเลยก็ได้แม้โจทก์จะไม่มีพยานรู้เห็นการกระทำของจำเลยก็ตาม ตามฎีกาที่ 623/2538

ดังนั้น ถ้อยคำและคำรับสารภาพที่ให้ต่อเจ้าพนักงานสอบสวนไม่ขัดต่อหลักดังกล่าว ย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เพราะไม่ขัดต่อหลักประกันสิทธิ แต่ถือเป็นพยานนอกศาล ซึ่งต้องนำพนักงานสอบสวนมาเบิกปากคำในชั้นศาลจึงเป็นเพียงพยานบอกเล่า ซึ่งโดยหลักแล้วพยานบอกเล่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95 (2) ประกอบ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 พยานที่รับฟังได้ ต้องเป็นพยานที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่จะให้การมาด้วยตนเองโดยตรง แต่พยานบอกเล่าเป็นบุคคลซึ่งรับรู้มาอีก

คำว่า "Sanction" มีการถ่ายทอดเป็นภาษาไทยที่หลากหลาย เช่นวิธีการบังคับ "ดู จิตติ ดิงศภัทิย์ กฎหมายอาญามาตรา 1 หัวข้อ 366 : "สภาพบังคับ" ดู หยุต แสงอุทัย กฎหมายอาญามาตรา 1 หน้า 185.

ทอดหนึ่ง จึงต้องห้ามมิให้ศาลรับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่สำหรับกรณีนี้ เข้าข่ายยกเว้น มาตรา 226 ป.วิอาญา เพราะเป็นการให้ถ้อยคำปกป้องปรักปรำตนเองทำให้สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ แต่เป็นพยานชั้นที่สอง ต้องรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นๆ จึงจะพิจารณาลงโทษได้ ดังนั้นคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจ และเป็นไปตามเงื่อนไขสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้แต่มีน้ำหนักน้อย

ตัวอย่าง แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่าคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวนซึ่งมิได้เกิดขึ้นโดยความสมัครใจ เพราะมีการขู่เชิญ หลอกลวง หรือให้สัญญา จึงใช้ยันจำเลยไม่ได้ เช่น พนักงานสอบสวนกล่าวกับจำเลยว่ารับเสียศาลจะได้กรุณาให้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 218/2475) เจ้าพนักงานกล่าวแก่ผู้ต้องหาว่าถ้ารับสารภาพจะได้ลดหย่อนผ่อนโทษ และจะได้ทำงานเบา (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1567 - 1568/2479) หรือกล่าวว่ารับเสียจะไม่ฟ้องคดี (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1039/2482) หรือบอกให้จำเลยรับแล้วจะกันไว้เป็นพยาน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 500/2474, 1039/2482) หรือมีการให้สัญญากับจำเลยว่าถ้ารับว่าได้กระทำผิดจะให้ออกรับบำนาญ โดยไม่จับกุมดำเนินคดี (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1758/2523)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 853/2541 พยานหลักฐานของโจทก์คงมีแต่คำรับของจำเลยในชั้นสอบสวนซึ่งระบุว่าจำเลยให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา และรับว่าเป็นผู้ใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย กับบันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุภาพถ่ายประกอบคำรับสารภาพซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนเท่านั้น คำรับสารภาพในชั้นสอบสวนนำมาลงโทษจำเลยไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 465/2538 คำเบิกความของเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมและพนักงานสอบสวนที่ว่า จำเลยได้ให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนว่าได้ร่วมกับพวก ลักขณนต์ของผู้เสียหายเป็นพยานบอกเล่า ไม่มีน้ำหนักรับฟังได้โดยลำพัง เมื่อจำเลยให้การปฏิเสธในชั้นพิจารณาว่ามีได้กระทำความผิดและโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานอื่น พยานหลักฐานของโจทก์จึงไม่มีน้ำหนักให้ฟังว่าจำเลยได้ร่วมกับพวกลักขณนต์ของผู้เสียหายไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6643/2539 บริเวณที่เกิดเหตุมีแสงไฟสว่างพอที่ประจักษ์พยานจะมองเห็นเหตุการณ์ได้ แม้ ท. เบิกความชั้นพิจารณาไม่ตรงกับพยานปากอื่น แต่ ท. ก็เบิกความว่าในวันเบิกความจำหน้าคนร้ายไม่ได้แล้ว และชั้นสอบสวน ท. ชี้ตัวคนร้ายตรงกับคำเบิกความพยานโจทก์ปากอื่นอีก 2 ปาก พยานโจทก์ปากนี้จึงไม่เสียไป เมื่อจำเลยทั้งสองถูกจับกุมในวันรุ่งขึ้นจำเลยทั้งสองก็ให้การรับสารภาพและพาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำให้การรับสารภาพหลัง

เกิดเหตุเพียง 3 วัน เชื่อว่าจำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพโดยสมัครใจ จึงยื่นจำเลยทั้งสองได้ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 850/2539 แม้โจทก์ไม่ได้ผู้เสียหายและนางสาว ล. มาเบิกความเป็นพยาน แต่โจทก์มีสืบตำรวจโท ค. กับร้อยตำรวจเอก ส. พยานโจทก์มาเบิกความประกอบ บันทึกรับแจ้งการของผู้เสียหายและนางสาว ล. ที่ร้อยตำรวจเอก ส. พนักงานสอบสวนบันทึกและ เบิกความรับรองไว้เชื่อว่าเป็นความจริง เพราะหากไม่เป็นความจริงแล้ว ผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กสาว ย่อมระคายต่อการถูกข่มขืนคงไม่กล้าให้การต่อพนักงานสอบสวนเช่นนั้น เมื่อนำบันทึกการ ดังกล่าวมาประกอบคำเบิกความของสืบตำรวจโท ค. กับร้อยตำรวจเอก ส. ว่าชั้นจับกุมและชั้น สอบสวนจำเลยให้การรับสารภาพแล้ว เชื่อว่าจำเลยได้ร่วมกับพวกข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายจริง

แต่พยานประกอบนั้น จะต้องไม่ใช่พยานที่เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพในชั้น จับกุมและชั้นสอบสวน ดังนั้น ถ้าพยานประกอบคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน มีเพียงบันทึกชี้ สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และภาพถ่าย และคำของเจ้าพนักงานผู้จับกุม และ สอบสวนจำเลย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าไม่เป็นการเพียงพอลงโทษจำเลยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 623/2538 แม้คำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและชั้น สอบสวนจะเป็นพยานบอกเล่าที่ใช้เป็นพยานหลักฐานได้เพียงนำไปฟังประกอบพยานหลักฐานอื่น ของโจทก์ก็ตาม แต่คำเบิกความพนักงานสอบสวนพยานโจทก์ที่ว่าพยานเป็นผู้สอบสวนจำเลย และจำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวน เป็นคำเบิกความของประจักษ์พยานในข้อที่ว่ามีการ สอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคนใดและจำเลยให้การชั้นสอบสวนอย่างไร

แม้โจทก์จะไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นการกระทำความผิดของจำเลยและพวก แต่เมื่อ ฟังคำเบิกความของพนักงานสอบสวนกับคำให้การรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวนประกอบ กัน เชื่อได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยได้ร่วมกับพวกทำการลักขโมยทรัพย์ของผู้เสียหายไปจำเลย จึงมีความผิดตามฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4657/2539 ในคดีอาญาเมื่อจำเลยให้การปฏิเสธว่ามีได้กระทำ ความผิดโจทก์ย่อมมีหน้าที่นำสืบให้เห็นว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้อง เมื่อโจทก์ไม่มีประจักษ์พยาน หรือพยานพฤติเหตุแวดล้อมมาสืบให้เห็นว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันฆ่าผู้ตาย คำเบิกความของเจ้า พนักงานผู้จับกุมจำเลยทั้งสองซึ่งอ้างว่าสืบทราบจำเลยทั้งสองเป็นคนร้ายและจำเลยทั้งสองรับ สารภาพในชั้นจับกุม กับคำเบิกความของพนักงานสอบสวนผู้สอบสวนจำเลยทั้งสองที่อ้างว่า จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนและนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในชั้น สอบสวน ไม่พอให้รับฟังว่าจำเลยทั้งสองกระทำผิดตามฟ้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ 6370/2539 การรับฟังคำรับชั้นสอบสวนของจำเลยทั้งสี่ซึ่งปฏิเสธ ในชั้นพิจารณา โจทก์และโจทก์ร่วมต้องมีพยานประกอบว่าจำเลยทั้งสี่กระทำความผิดจริง โดยพยาน ประกอบนั้นต้องไม่ใช่คำของเจ้าพนักงานตำรวจผู้สอบสวนคำรับนั่นเอง ส่วนบันทึกการจับกุม คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยทั้งสี่ บันทึกการนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและ ภาพถ่ายประกอบนั้น และมีภาพจำเลยทั้งสี่และมีข้อความว่าจำเลยที่ 4 ใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายก็เป็น ส่วนของคำรับสารภาพของจำเลยทั้งสี่ในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนเท่านั้น ไม่ใช่พยานหลักฐานที่จะนำมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของจำเลยทั้งสี่ในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนเพื่อให้เห็นว่ กระทำความผิดตามฟ้อง โจทก์และโจทก์ร่วมไม่มีพยานหลักฐานอื่นมาสืบประกอบคำรับสารภาพของ จำเลยทั้งสี่อย่างใดอีก เมื่อจำเลยทั้งสี่ให้การปฏิเสธในชั้นพิจารณาและนำสืบปฏิเสธว่าพนักงาน สอบสวนได้คำรับสารภาพมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย พยานหลักฐานของโจทก์และโจทก์ร่วม เพียงเท่าที่นำสืบมาจึงไม่พอพียงลงโทษจำเลยทั้งสี่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 275/2540 พยานโจทก์ทั้งสามเป็นเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุม และพนักงานสอบสวนในคดีเป็นเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติตามหน้าที่ ไม่มีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยที่ 1 นำเชื่อว่าเบิกความไปตามจริง ในชั้นจับกุมจำเลยที่ 1 ยอมรับว่าได้ร่วมกับจำเลยที่ 2 ชายเมท แอมเฟตามีน โดยแบ่งผลประโยชน์ซึ่งเป็นการก่อใครคนละครั้ง โดยมีได้โต้แย้งว่าคำให้การรับสารภาพ ในชั้นจับกุม ไม่ถูกต้อง บันทึกการจับกุมดังกล่าวสอดคล้องกับพฤติการณ์ของจำเลยที่ 1 ตามคำ เบิกความของพยานโจทก์ผู้ร่วมตรวจค้นจับกุม จึงสนับสนุนกันให้พยานโจทก์ที่นำสืบมีน้ำหนัก มั่นคง รับฟังได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1029/2548 วินิจฉัยว่า "การสอบปากคำผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนมี เหตุสมควรสงสัยว่าน่าจะเกิดขึ้นระหว่างผู้ต้องหา มีความเหนื่อยล้าและอ่อนเพลียทั้งร่างกายและ จิตใจ เพราะถูกสอบปากคำ ก่อนหน้านั้นมานานแล้ว โดยเจ้าพนักงานผู้จับติดต่อกันนานถึง 8 ชั่วโมง พยานหลักฐานโจทก์เกี่ยวกับคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนต่อพนักงาน สอบสวน จึงไม่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ" ตามฎีกานี้ น่าจะรับฟังไม่ได้เพราะเกิดจากการกระทำโดยมิ ชอบด้วยประการใดๆของพนักงานสอบสวน

การสอบสวนที่ไม่ฝ่าฝืนมาตรา 135

ฎีกาที่ 1581/2548 แม้ในวันเกิดเหตุ เจ้าพนักงานฝ่ายสืบสวนได้เชิญบิดาและญาติ พี่น้องของผู้ต้องหาไปสถานีตำรวจ จึงทำให้ผู้ต้องหาต้องยอมเข้ามอบตัวและให้การรับสารภาพ เพื่อให้เจ้าพนักงานปล่อยตัวบิดาและญาติพี่น้องของผู้ต้องหา ก็เป็นการตัดสินใจโดยอิสระของ ผู้ต้องหาเอง เพราะเจ้าพนักงานตำรวจมิได้จับกุมหรือดำเนินคดีแก่บิดาหรือญาติพี่น้องของ

ผู้ต้องหา เป็นแต่เพียงเชิญตัวไปในการสืบสวนหาข้อเท็จจริงเพื่อจับกุมผู้ต้องหาซึ่งเป็นคนร้ายเท่านั้น เมื่อผู้ต้องหาเข้ามาขอตัว ความจำเป็นที่จะต้องสืบสวนเพื่อจับกุมผู้ต้องหาจึงหมดไป จึงไม่มีเหตุที่พนักงานสอบสวนจะหยิบยกเงื่อนไขการปล่อยตัวบิดาและญาติพี่น้องของผู้ต้องหาขึ้นมาเสนอเพื่ออุจใจหรือเป็นคำมั่นสัญญาให้ผู้ต้องหายอมรับสารภาพ คำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนจึงใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันผู้ต้องหาเมื่อตกเป็นจำเลยในชั้นพิจารณาได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา 134 และมาตรา 226

ฎีกาที่ 2215/2548 ขณะผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ที่สถานีตำรวจ ผู้ต้องหาได้พูดคุยถึงเหตุการณ์ให้ญาติพี่น้องฟัง ญาติพี่น้องจึงบอกให้ผู้ต้องหายอมรับสารภาพ แสดงว่าผู้ต้องหายอมรับสารภาพในชั้นสอบสวนโดยสมัครใจ คำให้การดังกล่าวจึงใช้เป็นพยานยืนยันผู้ต้องหาเมื่อตกเป็นจำเลยในการพิจารณาได้ ตาม ป.วิอาญามาตรา 135

4) ผลของการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นศาล

ถือเป็นพยานบุคคลที่เบิกคำให้การโดยตรงต่อศาล ดังนั้นน้ำหนักในการรับฟังเป็นพยานหลักฐานจึงมีน้ำหนักมากกว่าคำรับสารภาพในชั้นก่อนพิจารณาคดี ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 176 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งบัญญัติว่า " ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษา โดยไม่สืบพยานหลักฐานก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องฟัง พยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง "

จากบทบัญญัติดังกล่าว แบ่งการรับฟังพยานหลักฐานของศาลได้เป็นสองกรณี คือ ในคดีที่มีอัตราโทษขั้นต่ำไม่เกิน 5 ปี ภายหลังจากที่ศาลอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและถามคำให้การจำเลยก่อนสืบพยานโจทก์ หากจำเลยยอมรับสารภาพตามฟ้องโดยสมัครใจและมีได้เป็นการจําแนกต่อหลักฐานแล้ว ศาลนั้นสามารถพิจารณาลงโทษจำเลยได้ทันทีโดยไม่ต้องสืบพยานอื่นอีก ส่งผลให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย และการที่จำเลยยอมรับสารภาพนั้นทำให้ศาลอาจมีดุลพินิจลงโทษจำเลยเท่าใดก็ได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 วรรค 2⁸⁶ เพราะถือเป็นการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นเหตุแห่งการบรรเทาโทษ⁸⁷ ถ้ายัง

⁸⁶ มาตรา 78 วรรค 2 บัญญัติว่า "เหตุบรรเทาโทษนั้น ได้แก่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้โศกเศร้าเบาปัญญา ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงาน หรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์ในการพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามีลักษณะทำนองเดียวกัน"

เป็นประโยชน์ในการพิจารณาเท่าไรจำเลยก็ได้รับประโยชน์ในการลดโทษมากขึ้นเท่านั้นซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้จำเลยยอมรับสารภาพ แต่ถ้าเป็นการจำนนต่อหลักฐานก็จะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดี⁸⁷ นอกจากนี้ยังจะมีผลต่อการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยด้วย เช่น การทำทัณฑ์บน

ในคดีที่มีอัตราโทษขั้นต่ำ 5 ปี ขึ้นไป การที่จำเลยยอมรับสารภาพต่อศาลแม้ศาลจะลงโทษจำเลยทันทียังไม่ได้แต่ก็ถือว่าเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดีของศาลถึงคดีจะยังไม่เสร็จทันทีแต่ก็สามารถพิจารณาลงโทษได้รวดเร็วกว่าที่จำเลยปฏิเสธทุกข้อหา ศาลจึงมีดุลพินิจพิพากษาลดโทษให้จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 วรรค 2 ได้เช่นเดียวกัน

ตัวอย่าง แนวคำพิพากษาศาลฎีกาตามมาตรา 176 ที่น่าสนใจ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 18/2528 ในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพในชั้นศาล โจทก์ก็ยังคงต้องนำพยานมาสืบให้เป็นที่ยพอใจของศาลว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง ศาลจึงจะลงโทษจำเลยได้ ดังนั้น คำพิพากษารับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน โดยโจทก์ไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นในขณะเกิดเหตุมาสืบเลย ยังไม่มีน้ำหนักพอให้รับฟังโทษจำเลยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4505/2531 คนร้ายสามคนสวมหมวกไหมพรมแบบอ้ายโหม่ง เห็นเฉพาะใบหน้าบางส่วน คนร้ายใช้อาวุธปืนจี้บังคับให้ผู้เสียหายคุกเข่าก้มหน้าหมอบลงกับพื้นโดยผู้เสียหายคงได้ยินเสียงคนร้ายเท่านั้น ดังนั้น คำเบิกความของผู้เสียหายที่ระบุว่าจำเลยทั้งสองเป็นคนร้ายเพราะจำเสียงได้นั้น จึงมีน้ำหนักน้อย เพราะเสียงของบุคคลแต่ละคนอาจเหมือนหรือคล้ายคลึงกันได้ หรืออาจเลียนแบบให้เหมือนหรือคล้ายคลึงกันได้ นอกจากนี้พยานโจทก์ก็มิได้ระบุชื่อคนร้ายในขณะที่พบกับ ร.ต.ท. จ. ในโอกาสแรก แต่เพิ่งมาระบุชื่อหลังจาก ร.ต.ท. จ. กลับจากดูสถานที่เกิดเหตุแล้ว ทั้งจำเลยที่ 2 ให้การปฏิเสธมาโดยตลอด พยานหลักฐานของโจทก์ จึงไม่พอรับฟังโทษจำเลยทั้ง 2 ในคดีปล้นทรัพย์ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 853/25532 (ประชุมใหญ่) คดีที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานมีอาวุธปืนไม่มีหมายเลขทะเบียนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต แม้จะได้ความจากคำเบิกความของจำเลยตอบคำถามค้านของโจทก์ว่า จำเลยไม่เคยได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนให้มี

⁸⁷ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงทองการพิมพ์, 2518), น.823-833.

⁸⁸ ก่อเกียรติ เขี่ยมบุตรลบ, อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 10, น. 49-50.

อาวุธปืนไว้ในครอบครองก็ตาม ก็เป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากการตอบคำถามค้านของโจทก์ ถือไม่ได้ว่าโจทก์นำสืบถึงข้อเท็จจริงนั้น เพราะในการพิจารณาคดีอาญาโจทก์มีหน้าที่นำสืบให้ฟังได้ว่าจำเลยกระทำความผิด ทั้งโจทก์ไม่ได้อาวุธปืนมาเป็นของกลางยืนยัน และไม่มีพยานหลักฐานอื่นที่พิสูจน์ให้เห็นว่า อาวุธปืนดังกล่าวไม่มีหมายเลขทะเบียนตามที่โจทก์ฟ้อง จึงลงโทษจำเลยฐานมีอาวุธปืนไม่มีหมายเลขทะเบียนไว้ในครอบครอง โดยไม่ได้รับอนุญาตไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 436/2535 แม้จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นคนร้ายจะสวมหมวกซึ่งคลุมใบหน้าไว้ก็ตาม แต่ พ. พยานโจทก์กับจำเลยที่ 1 มีความคุ้นเคยกันอันญาติ จึงมีเหตุผลอยู่ที่ พ. จะจำจำเลยที่ 1 ได้จากเสียงและรูปร่างลักษณะ การที่ระบุตัวจำเลยที่ 1 ต่อเจ้าพนักงานตำรวจล่าช้าไปบ้างก็เป็นเรื่องธรรมดาที่ในตอนแรก พ. อาจคิดช่วยเหลือจำเลยที่ 1 รวมทั้งกลัวภัยที่จะเกิดแก่ตน จึงไม่ทำให้น้ำหนักคำ พ. พิสูจน์ถึงกับรับฟังไม่ได้ เพื่อพิจารณาประกอบผลการพิสูจน์เปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือของจำเลยที่ 1 กับลายมือแฝงของคนร้ายที่ขูดสุราของกลาง ปรากฏว่าลายนิ้วมือของบุคคลคนเดียวกัน ทำให้พยานหลักฐานของโจทก์มีน้ำหนักมั่นคงรับฟังได้ว่าจำเลยที่ 1 เป็นคนร้ายร่วมกับพวกปล้นทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7562/2537 พยานหลักฐานประกอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 176 จะต้องไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพ การรับฟังคำรับขึ้นสอบสวนซึ่งจำเลยปฏิเสธในชั้นพิจารณามาใช้ลงโทษจำเลย โจทก์ต้องมีพยานมาประกอบว่าจำเลยกระทำความผิดจริง โดยพยานประกอบนั้นต้องมีคำของเจ้าพนักงานตำรวจผู้สอบสวนคำรับนั้น ส่วนบันทึกการจับกุมคำให้การขึ้นสอบสวนของจำเลย บันทึกการนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบ คำรับสารภาพ และภาพถ่ายประกอบการนำขึ้นที่เกิดเหตุ แม้จะมีภาพจำเลยและมีข้อความระบุว่าจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและในชั้นสอบสวน ไม่ใช่พยานหลักฐานที่จะนำมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน เพื่อให้เห็นว่าจำเลยกระทำความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3862/2540 โจทก์กับเจ้าพนักงานตำรวจผู้รู้เห็นเหตุการณ์ร่วมกับสายลับย่อมเป็นพยานโดยตรงอยู่แล้ว หากต้องนำสายลับมาเป็นพยานอีกไม่ เพราะโดยลักษณะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษย่อมจะต้องใช้สายลับเป็นผู้ล่อซื้อ จึงมีความจำเป็นต้องปกปิดสายลับเพื่อความปลอดภัย อีกทั้งเพื่อประโยชน์ด้านการปฏิบัติงานครั้งต่อ ๆ ไปด้วย การไม่นำสายลับมาเป็นพยานหาทำให้พยานหลักฐานของโจทก์มีน้ำหนักลดน้อยลงไม่

ทั้งหมดเป็นแนวคิดเกี่ยวกับ การยอมรับสารภาพ ทั้งในชั้นพิจารณาและในชั้น ก่อนพิจารณา ซึ่งมีผลต่อการรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการใช้ดุลพินิจซึ่งน้ำหนักพยานของศาล มาก

บ้างน้อยบ้างแตกต่างกัน แต่มีปัญหว่าในการรับสารภาพในชั้นก่อนพิจารณาจำเลยอาจกลับคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีได้ อาจอ้างว่าคำรับสารภาพเกิดขึ้นโดยไม่สมัครใจ เช่นนี้หากศาลเชื่อตามข้ออ้างของจำเลยจะส่งผลให้คำรับสารภาพในชั้นก่อนพิจารณาไม่มีความหมายเลยทันที เพื่อเป็นการทำให้ศาลเชื่อว่าการยอมรับสารภาพในชั้นสอบสวนเป็นไปด้วยความสมัครใจ ทางเจ้าพนักงานสอบสวนจึงจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพขึ้น เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพในการพิจารณาคดีในชั้นศาลต่อไป

3.3.3 การรับฟังการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพเป็นพยาน

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพนั้น โดยหลักเป็นเพียงพยานสนับสนุนคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนเท่านั้น หากไม่มีคำรับสารภาพ หรือรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ หรือนำตัวไปทำแผนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย จะไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ซึ่งส่งผลให้คำรับสารภาพในชั้นสอบสวนก็ไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ แต่มิได้ทำให้พยานหลักฐานส่วนอื่นที่เกิดขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้วต้องเสียไปเพราะการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยมิชอบอันเป็นผลให้ได้มา ดังนั้นการทำแผนประทุษกรรมจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ควรต้องเป็นไปดังต่อไปนี้

1) ต้องชอบด้วยกฎหมาย

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยชอบด้วยกฎหมาย จะสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้หรือไม่ ต้องประกอบด้วยสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. การกระทำจะต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิอันควร

หากผู้ต้องหาไม่มีหลักประกันสิทธิ การกระทำที่มีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิย่อม ผิดกฎหมาย การกระทำนั้นย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในการยอมรับสารภาพชั้นสอบสวนไม่ได้ ทำให้ผู้ถูกกล่าวหา เปลี่ยนสถานะจากผู้ต้องหาเป็นผู้ต้องโทษอันจะทำให้เจ้าพนักงานมีอำนาจ ในการลงโทษเพราะเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย ในการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อหน้าธารกำนัลเป็นการลงโทษอย่างหนึ่ง แม้จะไม่ใช่โทษที่กำหนดไว้ ตามมาตรา 18 ของประมวลกฎหมายอาญาก็ตาม แต่ก็ถือเป็นโทษอย่างหนึ่งตามทฤษฎีการลงโทษ เพราะเป็นการกระทำในลักษณะประจานทำให้ผู้ต้องหาต้องได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น

2. ผู้กระทำต้องมีอำนาจกระทำ

การกระทำของเจ้าพนักงานสอบสวนเป็นการใช้อำนาจเหนือ หลักของผู้ใช้อำนาจจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจกระทำ ถ้าไม่มีกฎหมายให้อำนาจกระทำ จะอ้างว่าไม่มีกฎหมายห้ามไม่ได้ การกระทำที่ไม่มีอำนาจกระทำย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย และอาจทำให้ผู้กระทำโดยไม่มีอำนาจ อาจต้องรับผิดชอบทั้งทางวินัย ทางแพ่ง และทางอาญาได้

3. ต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของผู้ต้องหา

ความสมัครใจหมายถึง การกระทำของบุคคลผู้ซึ่งต้องกระทำได้ตกลงใจเข้ากระทำ โดยก่อให้เกิดการกระทำในสิ่งที่ต้องประสงค์นั้นขึ้นด้วยตนเองโดยบริสุทธิ์ใจ

ความสมัครใจ เป็นผลมาจากหลักความยินยอมซึ่งเป็นเรื่องของการละสิทธิตามที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองแต่ต้องเป็นการยินยอมที่เกิดขึ้นจากข้างใน ไม่ใช่เพราะเหตุปัจจัยภายนอกมาทำให้ต้องยอมรับสารภาพ เช่นนี้ถือว่ามิได้เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ สำหรับกรณีนำซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ การสมัครใจเป็นการละสิทธิที่กฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ เท่ากับผู้ต้องหายอมรับว่าเป็นผู้กระทำตามที่ตนนำซึ่งจริง กรณีที่ผู้ต้องหายอมรับสารภาพโดยสมัครใจ ก็ไม่ได้หมายความว่ากรณีที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจ แต่ถ้าการยอมรับสารภาพเกิดขึ้นโดยถูกบังคับแล้ว การนำซึ่งที่เกิดเหตุซึ่งเป็นผลมาจากการยอมรับสารภาพย่อมเกิดขึ้นโดยไม่สมัครใจด้วย

โดยหลักของความยินยอมจะต้องมีอยู่ชั่วขณะหนึ่ง นับแต่ก่อนนำซึ่งที่เกิดเหตุ จนถึงขณะนำซึ่งที่เกิดเหตุ แต่ที่ว่าสมัครใจอยู่ชั่วขณะหนึ่ง ระยะเวลาเริ่มต้นนับตรงไหนถึงตรงไหน

มีผู้กล่าวถึงลักษณะของการนำซึ่งที่เกิดเหตุโดยสมัครใจไว้ว่า “การนำซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เป็นวิธีปฏิบัติในขั้นตอนของการสอบสวนโดยมีวัตถุประสงค์ในการนำผลที่ได้จากการปฏิบัติดังกล่าว เพื่อนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานของอัยการเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาล สาระสำคัญของการนำซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ อยู่ที่ความสมัครใจของผู้ต้องหาในการนำซึ่งที่เกิดเหตุ และแสดงท่าทางรายละเอียดต่างๆ ในการกระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้เป็นพยานหลักฐาน ซึ่งรวมถึงการที่ผู้ต้องหาได้นำพนักงานสอบสวนไปยึดของกลางอันเป็นวัตถุพยานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดด้วย”⁸⁹

ฟังดูเหมือนกับว่า จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ชอบให้ดูการกระทำในขณะที่นำซึ่งที่เกิดเหตุว่าเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจหรือไม่เท่านั้น แต่อันที่จริงความสมัครใจจะต้องเกิดขึ้นก่อน

⁸⁹ เสริมสกุล ขำวัฒนพันธ์, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 32, น. 143-144.

นำตัวผู้ต้องหาไปที่ที่เกิดเหตุจนถึงขณะนำตัวที่เกิดเหตุ มิฉะนั้นหากเริ่มต้นด้วยการบังคับให้ไปนำตัวที่เกิดเหตุ เพียงแต่ตอนแสดงท่าทางหรือขณะที่เกิดเหตุอาจจะสมัครใจเพราะเพื่อต้องการให้เสร็จขั้นตอนไปเร็วๆ อย่างนี้จะถือเป็นการสมัครใจโดยชอบไม่น่าจะถูกต้อง

4. ต้องไม่ถูกบังคับ ขู่เข็ญ หรือให้คำมั่น สัญญา หรือจูงใจให้กระทำ

ตาม มาตรา 135 ซึ่งบัญญัติว่า“ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้สัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใดๆ ในเรื่องที่ต้องหานั้น” มิเช่นนั้นจะต้องห้ามรับฟังตาม มาตรา 226 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

สาระสำคัญของเรื่องนี้กล่าวคือ กฎหมายต้องการจะคุ้มครองตัวผู้ต้องหามิให้ถูกกระทำโดยมิชอบด้วยประการอื่นจึงให้หลักประกันสิทธิไว้ ดังนั้นแม้เจ้าพนักงานจะมีอำนาจกระทำ แต่ถ้าการกระทำมีลักษณะเป็นการบังคับ ขู่เข็ญ หรือหลอกลวง เพื่อให้ผู้ต้องหาต้องยอมกระทำเท่ากับผู้ต้องหาจำต้องกระทำโดยมิได้สมัครใจ ย่อมเป็นการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นการขัดต่อหลักเสรีภาพในการตัดสินใจ และถ้อยคำที่ให้ไว้ก็ไม่สามารถรับฟังได้ด้วย

2) การกระทำที่เกี่ยวข้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิ

ในแต่ละคดี การทำแผนฯ มักจะมีมาตรการควบคุมที่ไม่รัดกุมเพียงพอ จึงทำให้มีลักษณะของการละเมิดสิทธิอยู่เป็นประจำไม่มากนักน้อย และโดยเฉพาะในบางคดีเกิดขึ้นด้วยความจงใจของเจ้าพนักงานเองด้วยซ้ำ นอกจากนี้ ยังมีการกระทำอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนฯ อันมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ที่ควรพิจารณาควบคู่ไปด้วย ได้แก่

1. การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ถ้าเกิดขึ้นจากการบังคับ ขู่เข็ญ หลอกลวง หรือจูงใจให้กระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย การกระทำดังกล่าวย่อมเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาโดยตรงเพราะเกิดขึ้นด้วยความไม่สมัครใจ ทั้งที่ผู้ต้องหาให้ปากคำและยอมรับสารภาพโดยสมัครใจก็ตาม เพราะถือเป็นคนละขั้นตอนกันแม้จะเป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพก็ตามที่

2. การให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวในลักษณะยืนยันความผิด ในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ บ่อยครั้งที่เจ้าพนักงานผู้ควบคุมการทำแผนฯ มักจะแจ้งให้ผู้สื่อข่าวทราบเพื่อมาทำข่าว และอาจมีการให้สัมภาษณ์ด้วย ซึ่งในการนำเสนอข่าวถือเป็นการเผยแพร่ภาพข่าวของผู้ถูกกล่าวหาในลักษณะยืนยันความผิดต่อสาธารณชน อันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา เข้าลักษณะของการหมิ่นเกียรติ เท่ากับทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกกล่าวหาไปในตัว

3. ในการควบคุมตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพนั้น จะมีลักษณะของการใส่กุญแจมือตระเวนไปที่ต่างๆ ซึ่งการกระทำดังกล่าวขัดต่อหลักประกันสิทธิที่ได้กล่าวมาในบทที่แล้ว เพราะถือเป็นการห้ามเกียรติ และเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาให้ต้องอับอายขายหน้าต่อธารกำนัล

4. บางครั้งมีการจัดให้ผู้ต้องหาต้องขอขมาญาติของผู้เสียหาย ขอขมาศพ ทั้งที่ไม่มีระเบียบตรงไหนให้ทำ เป็นเพียงประเพณีปฏิบัติเท่านั้น ซึ่งไม่น่าจะเหมาะสมเท่าไรเพราะเป็นการเผชิญหน้าของคู่กรณีอาจมีการทำร้ายกันได้ จากภาพข่าวที่ปรากฏต่อสาธารณชนมักจะพบเห็นมีการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหา ขณะที่ผู้ต้องหากราบขอขมาพ่อแม่หรือญาติของผู้เสียหาย ซึ่งการกระทำดังกล่าวเจ้าพนักงานไม่มีอำนาจกระทำนอกจากผู้ต้องหาสมัครใจทำเองมิฉะนั้นจะเป็นการละเมิดสิทธิ

แสดงให้เห็นว่า ในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยตัวมันเองอาจเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาอยู่แล้ว นอกจากนี้การกระทำต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องก็อาจเข้าลักษณะของการละเมิดสิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกัน

3) การนำผลมาใช้พิจารณาคดี

การจะนำผลของการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ เพื่อมาใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาดีนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของโจทก์ผู้นำเสนอพยาน และศาลจะรับฟังประกอบพิจารณาดีในลักษณะใด

1. ใช้เป็นพยานหลักฐานสนับสนุนคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน เป็นที่ทราบดีอยู่แล้วว่า ในการพิจารณาดีชั้นศาล เมื่อผู้ต้องหายอมรับสารภาพในชั้นสอบสวนสิ่งที่จะนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานได้คือ คำเบิกความและบันทึกคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน⁹⁰ ในขณะที่วิดีโอหรือภาพถ่ายการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพจะช่วยให้การวินิจฉัยและใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันการกระทำผิดที่ชัดเจน⁹¹ แต่โดยหลักเป็นเพียงพยานหลักฐานสนับสนุนคำเบิกความของเจ้าพนักงานสอบสวน ทำให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น⁹² เพื่อใช้ยืนยัน

⁹⁰ สมพร พรหมพิตร, คู่มือพนักงานสอบสวน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2535), น.82.

⁹¹ สุนัย มโนมัยอุดม, "สำนวนการสอบสวนในทัศนะของศาล," บทบัญญัติ เล่ม 44 ตอน 4, (2531) น. 30.

⁹² สมพร พรหมพิตร, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 90.

หรือเพื่อแสดงให้เห็นว่าค่าให้การรับสารภาพ หรือบันทึกคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนของผู้ต้องหา นั้น ได้ยอมรับสารภาพด้วยความสมัครใจตามความสัจจริง⁹³ ไม่ได้ถูกบังคับ ชูเชิญ หรือกระทำโดยมิชอบ ตามมาตรา 135 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2. ใช้เป็นพยานแวดล้อมกรณี ในกรณีจัดให้มีการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเพื่อค้นหาทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือวัตถุพยานอื่นซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือใช้กระทำความผิด หรือได้มาจากการกระทำความผิด ที่ผู้ต้องหาไปชุกซ่อน หรือเล่นมอม เล่นขม และลายมือ ที่อาจเก็บได้ในที่เกิดเหตุ ซึ่งอาจนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบเป็นพยานแวดล้อมกรณี เพื่อให้พยานหลักฐานทั้งหมดดูมีน้ำหนักปราศจากข้อสงสัย ถ้าหากบันทึกการนำชี้ ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพมาสอดคล้องต้องกันกับพยานส่วนอื่นๆที่มีอยู่ จะทำให้ศาลพิจารณาตัดสินใจ ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ได้ง่ายขึ้น⁹⁴

3. ใช้เป็นพยานหลักฐานในการชี้หน้าพยาน บันทึกการทำแผนฯโดยตัวมันเองถือเป็นพยานชั้นที่ 2 เท่านั้น ต้องรับฟังอย่างระมัดระวัง ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของพยานพหุเหตุแวดล้อมกรณี ไม่ใช่ประจักษ์พยาน อันมีลักษณะเป็นข้อเท็จจริงหรือหลักฐานใดๆ ที่ไม่บ่งชี้ถึงประเด็นในข้อเท็จจริงนั้นโดยตรง แต่สามารถนำข้อเท็จจริงแวดล้อมทุกๆด้านมาประติดประต่อเชื่อมโยง ซึ่งสามารถนำมาใช้ยืนยันข้อเท็จจริงประกอบให้คำพยานต่าง ๆ นั้นมีความน่าเชื่อถือได้⁹⁵ ดังนั้นแม้มีการทำแผนฯ หากไม่มีพยานหลักฐานอื่นๆเลย ลำพังเพียงพยานหลักฐานดังกล่าว ก็ไม่พอรับฟังที่จะทำให้ศาลเชื่อตามข้อกล่าวหา เพราะมีน้ำหนักน้อยมาก แต่ในทางกลับกันหากมีพยานหลักฐานอื่นๆมากพอสมควร การรับฟังเป็นพยานหลักฐานก็ไม่ได้มีความหมายเพราะจะอย่างไรก็ตามจำเลยต้องจำนนต่อพยานหลักฐานอยู่แล้ว⁹⁶

4) ศาลถูกผูกพันห้ามรับฟังการทำแผนฯที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ

ในการรับฟังพยานหลักฐานของศาล ศาลถูกผูกพันห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อเป็นการป้องปรามและตรวจสอบเจ้าพนักงานสอบสวนมิให้

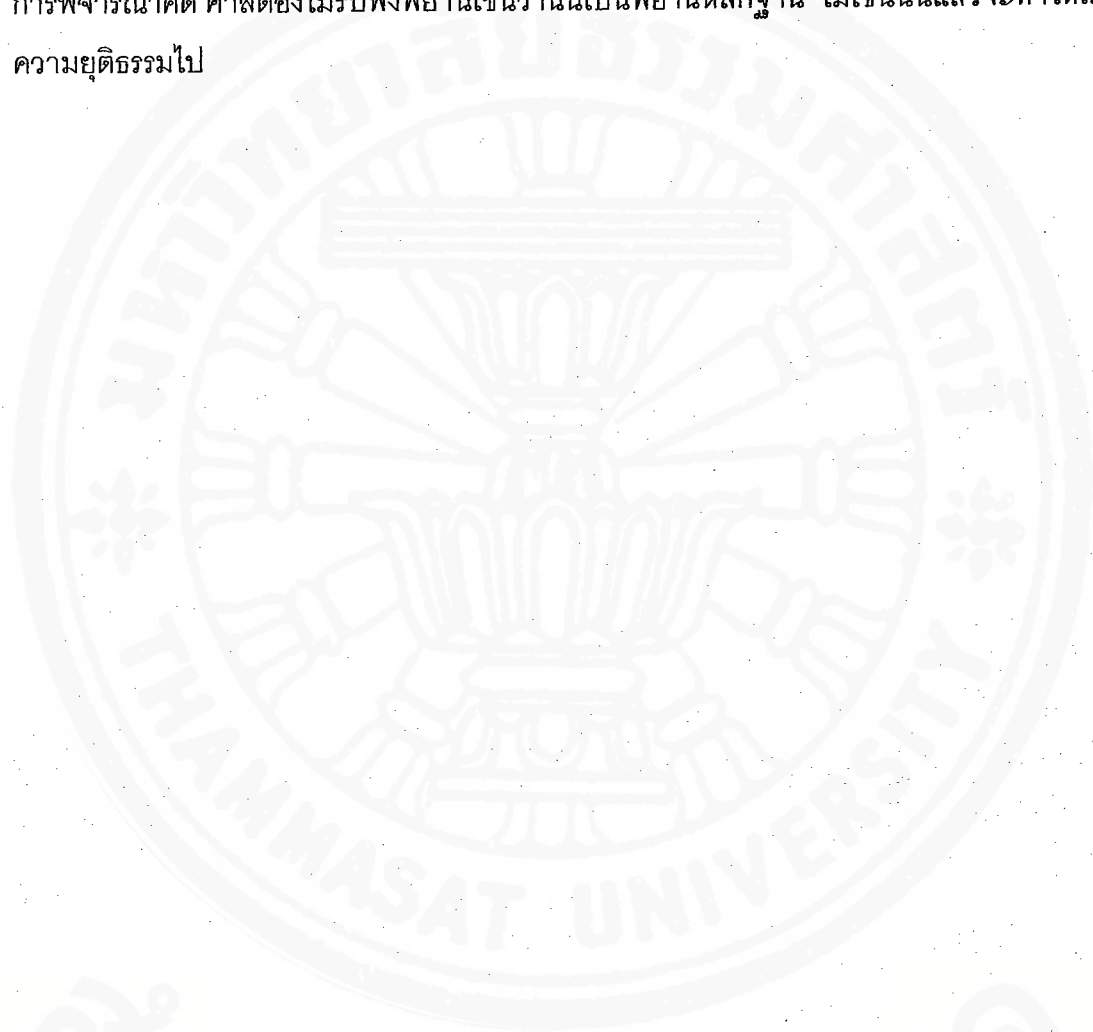
⁹³ แว ยอดพยุ, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 58, น.465.

⁹⁴ สุธรรมา วรกานนท์, "สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาที่จะไม่ถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมในลักษณะประจักษ์," (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิตย คณะนิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), น. 76-80.

⁹⁵ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 2, น. 22.

⁹⁶ สุธรรมา วรกานนท์, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 94, น. 79.

ใช้อำนาจตามอำเภอใจ เว้นแต่พยานเช่นนั้นเกิดขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้วเพียงแต่ได้มาโดยมิชอบ เพราะศาลเป็นองค์กรหนึ่งที่สามารถควบคุมและตรวจสอบการกระทำของพนักงานผู้ใช้อำนาจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ หากเห็นว่าพนักงานสอบสวนดำเนินการจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยมิชอบด้วยกฎหมายเพื่อนำมาใช้เป็นพยานในการพิจารณาคดี ศาลต้องไม่รับฟังพยานเช่นนั้นเป็นพยานหลักฐาน ไม่เช่นนั้นแล้วจะทำให้เสียความยุติธรรมไป

สำนักหอสมุด